

Сергій Лоскот

ЧУБЗИКИ

Малюнки автора

УДК 82-93
Л79

Лоскот Сергій

Л79 Чубзики / Сергій Лоскот. — Харків : Вид-во «Ранок», 2020. — 272 с.

ISBN 978-617-#####

На хутірці з кумедною назвою Трівка-Дми живе чубзик Пензлик. Поряд, в інших хутірцях і поселеннях, мирно мешкають його одноплемінники, а за сільськими луками — старий чарівник Ніхто — найстарший чубзик і прапрадідусь Пензлика. Проте ідилія закінчується. Після столітньої сплячки прокидається Біла Королева. Вона хоче повернути собі могутність, захопити та поневолити не тільки чубзиків і мешканців Ста одного королівства, але й славетний Мила-Мур — місто котів і колишніх відьом-чарівниць. На допомогу їй приходить зловісна армія опудал. Хто ж відновить мир?

УДК 82-93

«Ніколи не беріть чужого, і тим паче не тягніть того додому. Адже в чужих речах може ховатися Літавець. Він хитрий, підлий, жадібний... Він краде душі, і немає від нього порятунку ані вам, ані вашим близьким...»

Із жахалочок Дверця

ISBN 978-617-####

© Лоскот С., текст, іл., 2020
© ТОВ Видавництво «Ранок», 2020

Вступ

Пробудження Королеви

ТОВСТА ЧОРНА КОТЯЧА МОРДА стовбичила перед високим запилуженим вікном. Жовті круглі очі втупилися крізь брудне вітражне скло в сутінки спальні старого й занедбаного замку, зусібіч порослого сухим плющем. Кіт був такий тлустий, що ледь не падав із різьбленого підвіконня. Здалеку його нерухома фігура скидалася на опудало (грубезне котяче опудало), і лише маленькі вуха, подерті в кошачих бійках, та оцупок хвоста подекуди стріпувалися.

Посеред величезної круглої спальні стояло дерев'яне ліжко з розкішними різьбленими візерунками. На ньому крізь поточений міллю балдахін з обдертими краями виднілося тіло володарки. Сто років минуло відтоді, як господиня замку, загорнута в теплу м'яку ковдру, пішла до країни снів, — рівно сто років. І нині нарешті настав час повертатися.

Кіт так довго чекав цієї миті, що геть забув людську мову й навіть злегка здичавів. Увесь цей час він спілкувався хіба з мишами (з якими, будьмо відвертими, волів не спілкуватися...) та з тутешніми котами, що час від часу збиралися, аби

відгамселити свого «геть знахабнілого сусіду». Хоча представниці прекрасної статі котячих, власне, не заперечували проти такого сусідства. Та й характерна «чорнявість» усіх без винятку місцевих котів натякала на родинні зв'язки між тутешніми волоцюгами й старим самотнім котом із замку.

Але ми трохи збочили з теми... Цієї миті наш куцохвостий герой сидів на підвіконні й терпляче чекав пробудження своєї володарки — Білої Королеви. Так-так — саме вона вже сто років як не турбувала чарівний світ своєю присутністю. Світ, у якому жив добрий чубзик Пензлик зі своєю ріднею. Світ, у якому так чудово співали пташки й так ласкаво світило сонце. Чому вона так довго спала? Хто її приспав? І навіщо їй взагалі було прокидатися? Про це ми дізнаємося пізніше.

Надто багато часу минуло. Лише уривки старих легенд, що їх передавали від покоління до покоління, та мертвий ліс, що розрісся довкола замку, натякали на якусь страшну й таємничу історію. Ніхто з живих істот, окрім звірів і птахів, не міг потрапити до цього лісу, а якщо й намагався, то ніколи не повертався. Поступово чорний ліс захоплював усе нові й нові території. Довколишнім мешканцям довелося залишити свої домівки й податися щонайдалі від цього ненажерливого чорного монстра. І невідомо, доки б ще ширився моторошний ліс, якби не настав час прокидатися володарці замку — Білій Королеві.

Вродливе застигле обличчя не виказувало жодних ознак життя. Ані кровинки не виднілося в його судинах, ані

подиху не затеплилося. Ледь помітний рум'янець ніби й жеврів на щоках, але був він якимось несправжнім. Не таким, як у живих людей. Промінь сонця з неймовірним зусиллям продерся крізь зарості павутиння, що звисали з високих кам'яних склепінь спальні, й торкнувся очей Королеви. Повіки ледь затремтіли й піднялися. Умить засяяли вродливі очі. Очі пронизливо блакитні, крижані, як зимове небо.

Кіт помітив пробудження володарки, увесь напрувся та щільніше притиснувся до вікна. Він навіть помахав лапкою, але якимось боляко, ніби не хотів привертати зайвої уваги. Злегка махнув собі та й по всьому. Минула година, друга, а очі Королеви — ані блимнули — усе дивилися в стелю. Хіба ледь помітна тінь подиву майнула в них. Майнула та зникла безслідно. У ката-бідолахи затерпло все тіло — ще б пак, пів дня нерухомо простирчати на підвіконні. Та ще й дурнувата муха всілася поряд і взялася терти свої лапки.

Кіт був не залізний — звичайний собі кіт з вушками й лапками, вкритий короткою шерстю. Звісно ж, він вполював знахабнілу муху (піддався звичці) та з'їв. На все це знадобилася лише мить, але...

Коли кіт знову зазирнув у вікно — ліжко вже було порожнім. Купа лахміття валялася на підлозі, помалу осідала хмарка пилу. Але в ліжку нікого не було!

«Ну ось, — подумав собі кіт, — приїхали!» Він так засмутився, що втратив рівновагу й шкереберть полетів донизу. Гнучкі й цупкі гілки плюща шарпнулися навздогін і обхопили оцупок його хвоста. Огрядне нашорошене тіло мляво гоїдалося над землею. Очманілі котячі очиська на мить розплющилися і побачили, що світ змінився. Мертвий ліс уже

не був чорним — на деревах бубнявіли бруньки, а щойно сухий плющ повнився силою. Землю вкривала пружна молода травичка. Усе ожило.

Висіти догори дриґом було геть незручно й принизливо. Кіт зробив спробу звільнитися, але плющ міцно вчепився й не мав наміру відпустити здобич. Тварина безрезультатно пошарпалася кілька хвилин, а тоді взялася робити те, чим власне і славляться всі коти світу, — несамовито вересканти. До того ж наймерзеннішим голосом, геть не дбаючи про свою котячу репутацію. Концерт тривав недовго. Улесливий тихий голос промуркав просто над котячим вухом:

— Ну, привіт тобі, любчику. Скучив?

Кіт притиснув вуха й завмер. Голос — такий знайомий і рідний — не віщував нічого доброго. «Відлупцюють», — подумав бідака кіт. Але... нічого не сталося. Кіт посмілішав і розплющив одне око. Біла Королева, усміхаючись, ласкаво дивилася на нього, ледь нахиливши голову вбік.

— Ну ходи, ходи до мене, моя пампулько. Моя опецькувата чарівносте. Як ти тут без мене? Ніхто не ображав? — із цими словами володарка відчепила від плюща принішклу тваринку й ніжно притисла до грудей.

Хвиля щастя огорнула котячу душу.

— Ня-а-а-ав, — затагнув кіт, потершись головою об Королеву й замружившись від задоволення. — Мрня-а-а-ау-у-у, жахливо...

Вичавити з себе ще щось він не спромігся. Руки з давно забутим запахом ніжно потріпали його за вухками. Якби

коти вміли плакати, то сльози напевно б намочили сукню жінки.

Настав світанок, звичайний і водночас новий. Звичайний, бо ж сонце завжди здіймається над обрієм — день за днем, залежно від пори року, раніше чи пізніше. І несе в цей світ ласкаве тепло або ж задушливу спеку. А новий?.. Бо ж не старий. На тлі зеленої стіни плюща виднілася дивна парочка — Біла Королева та огрядний вдоволений чорний котисько, якого вона міцно притискала до себе. Вони постояли трохи й пішли до замку, адже на них чекало безліч справ: хороших і поганих, термінових і не дуже. Різних. Справ, за які треба було конче взятися найближчим часом...

Розділ перший Чубзик, миші та Ніхто

СОНЦЕ ГРАЙЛИВО ЗАЗИРНУЛО до вікон низеньких побілених хаток, вкритих солом'яним дахом. Надходив ранок. Звичайний літній ранок на невеличкому хуторці з кумедною назвою Трівка-Дми. Дивні мешканці тут жили. Їжаки – не їжаки. Хто їх розбере – такі собі реп'яшки з вушками та оченятами-гудзиками. Одним словом – чубзики. І хто їх так назвав? І звідки вони з'явилися? Достоту не скаже вже навіть Ніхто. Хоча Ніхто – найстаріший чубзик на хуторі.

У двір, огорожений низьким тинком і порослий травою, вийшов до міри вгодований чубзик на ім'я Пензлик і задоволено потяг носом повітря. Сонячний промінчик грайливо спробував зазирнути йому в очі, і від цього чубзик замружився, смішно насупив мордочку й голосно ачхикнув:

– А-а-а-ачхи!

– Будьте здорові! – пропищало поряд.

– І вам не пчихати, – відгукнувся Пензлик, розкинув лапки й потягся. – Потягу-у-усі! Ох і чудовий ранок!

— Ми не «потягусі», пане чубзику. Ми — миші, — недалеко знову пискнуло.

Чубзик лише вухом повів і продовжив ніжитися на сонечку.

— Миші польові? Не домашні, сподіваюсь? — за якийсь час запитав він, почухав лапкою животик і солодко позіхнув.

— Летючі, пане чубзику.

Пензлик загалом був не надто допитливим. Точніше, він був дуже навіть допитливим, як і всі чубзики загалом. Але до того ж він був ще й дуже стриманим і вихованим чубзом.

Тому й подумав: «Кажани вдень? А врешті, у житті всяке трапляється».

Однак уголос сказав:

— Нью-ню.

Та одразу ж бадьоро підскочив і, махаючи лапками, вдавав, що злітає.

— Ну то полеті-і-і-или-и-и-и!

З кущів донісся писк і шарудіння. Там на гіллі чубзик побачив трьох мишей. Вони також смішно розчепірили лапки та спробували злетіти. Але їхні потуги виявилися слабенькими. Зрештою всі троє зависли на гілках, гойдаючись догори дриґом.

— Наразі ми навчилися лише висіти, як лілики*, пане чубзику. Але вже невдовзі, зовсім скоро ми злетимо, — пискнула одна з мишей.

— Ага, зовсім скоро, — верескнула друга. А третя не в стані була вимовити ані слова. Вона впала з гілки й лежала непритомна.

* *Лілики* — те саме, що кажани (тут і далі — прим. автора).

Пензлик підняв її та дмухнув у мордочку. Миша заворушилася й розплющила очка.

— Який ви галантний кавалер, — від зворушення вона закотила очі під лоба. — А я як принцеса. Ви повинні зі мною одружитися.

— Так-так. Одружитися, конче одружитися! — заверескачили інші миші, погойдуючись у кущах. — Який кавалер!

— Яка дурня, — пробурмотів трохи зніяковілий чубзик. — Ще чого! Одружитися.

— Одружитися, одружитися! — не вгавали миші.

— Ану, цить! Розрепетувалися. Теж мені, літунки... Звичайні миші.

— Я не звичайна, — пискнула напівпритомна миша й трагічно заломила лапку над головою.

— Я нібито принцеса, а ви — мій принц. Ви врятували мене від моторошного Дракона-перевертня. Він затягнув мене до печери й хотів узяти за жінку, але тут ви...

— Годі! Досить!

Пензлик обережно поклав «мишу-принцесу» на травичку й повернувся до будинку. Він вирішив не звертати уваги на божевільних мишей. У них точно були не всі вдома. А ось у нього, чубзика, удома був смачний яблучний пиріг і закипала кава, аромат якої вже просочився надвір. Миші шарпнулися навздогін, але двері гримнули точнісінько в них перед носом. Пензликові не подобалися непрохані гості. Хоча загалом він був дуже гостинним господарем.

Чубзиків будиночок був геть невеличкий, але дуже затишний. Побілені стіни прикрашали дивовижні візерунки з яблук і квітів. Він дуже любив яблучка й квіти. Навіть сам

малював їх пензликом — кошачкою*. (Саме тому його й прозвали Пензликом.)

Усі хатинки в Трівці-Дми були розписані улюбленими візерунками місцевих мешканців. Бо ж красу чубзика любили. А що любили, те й малювали.

Пензлик вдихнув аромат кави й усміхнувся від задоволення. Посеред кімнати стояв міцний дубовий стіл, вкритий волошковою скатертиною. А посеред столу — тареля із запашним пирогом, що усім своїм виглядом запрошував скуштувати шматочок.

Смакота! Чубзик налив собі кави та сів за стіл. Як я вже казав, Пензлик був дуже вихованим і охайним. А тому одразу ж поклав собі на коліна чисту вишиту серветку й забурмотів, дякуючи своїм духам — охоронцям домашнього вогнища. Але раптом щось тричі ляснуло у вікно. Це знову були миші. Впевнені, що вміють літати, вони сповзали по склу з витріщеними очиськами. Цього разу знепритомніли вже всі троє.

— О духи, — пробурмотів чубзик, — три «феї» прилетіли. — І пішов відчиняти вікно.

Пензлик сидів біля ліжка й поглядав на трійцю, викладену рядком на барвистому покривалі.

— Ну?! І чого ви до мене причепилися?

Чубзик зробив дуже серйозний вираз обличчя. Проте миші не вказували жодних ознак життя.

— І звідки ви взяли на мою голову? Навіть поїсти з вами годі.

* Кошачка — пензлик із котячої шерсті (великий дефіцит у Трівці-Дми).

— Звідти, — пискнула одна миша.

— Так-так, звідти, — заверещали всі миші разом.

Вони закивали головами, вмить розплющили очі й витріщилися на чубза.

— Ми перелітаємо.

— ?!

— У затишну місцину. Туди, де добре, — сказала одна миша.

— У вас от добре, — додала друга.

— Ви нас урятували, і тепер ви наш герой, — пропищала третя.

— Нам багато місця не треба. Ми вміємо спати вниз головами! Погляньте! — зарепетували всі водночас, ураз видряпалися на бильце ліжка й повисли дороги дриґом.

— Ми — ка-а-ажа-а-ани-и-и, усім спа-а-а-ати-и-и-и, — якимось потойбічним голосом прорекли вони, заплющили очі й завмерли.

— І довго ви можете отак висіти? — ввічливо поцікавився чубзик.

— Зараз ні, — верескнули миші й зістрибнули на ліжку. — Але ми швидко вчимося.

— Ню-ню, — похитав головою Пензлик. — Ходіть-но ліпше снідати. Сподіваюся, бодай їсте ви не на льоту.

У відповідь прозвучало захоплене «У-у-у, на льоту-у-у!», і миші шуснули за стіл.

Снідали мовчки. Чубзик налив гостям кави в наперстки та відломив по шматочку пирога. Усі спроби зав'язати розмову припиняв гучним пихкотінням і чавканням (у Трівці-Дми та її околицях така поведінка вважалася цілком прийнятною).

Нарешті він витер серветкою мордочку, вдоволено відкинувся у кріслі та приготувався слухати.

— Ну, розповідайте!

Миші тільки того й чекали. Ураз обнялися й заспівали протяжно:

*— Прийшла Біла Королева.
Слуг своїх до нас привела.
Радість зникла.
Змовкли пісні.
Холодно стало.
Хі-хі-хі-хі...*

Останній рядок миші протягнули так солодко, що аж гидко стало. І далі знову завели своєї:

*— Опудала-страховиська вилізли раптово.
Білі й жахливі ходять довкола.
Жадоба й підлота.
Порожні очиська.
Усіх перетворить вона на страшиська.
Хі-хі-хі-хі...*

У кімнаті запанувала тиша. Чубзик з легким острахом позирив на мишей.

— Бррр. Моторошно як, — вимовив він і струснув головою. — Це ж треба! А де сталося таке жахіття?

— Далеко, далеко. Але **всє** ближче! — пропищали миші.

— Ми на власні очі все бачили. Знайома ворона також. Саме так — бачила. І ще сказала, що вони з'являються **з**ненацька! А сама відлетіла й нам порадила відлітати. Тому ми тут.

— Хто з'являється? — майже прошепотів геть переляканий Пензлик. Від хвилювання він аж із крісла підхопився.

— Опудала, опудала з'являються. І... йдуть...

— Хух, дурнуваті миші. Нащо мене страшите?

— Ні, ні. Не страшимо.

— Так, так — страшимо.

— Опудала-страховиська з'являються **раптово!** — завищали разом миші.

Чубзик заходився схвильовано крокувати кімнатою.

«Це ж треба, — міркував він, — і що воно таке?»

Миші замовкли, притиснулися одна до одної і лише зіницями водили за Пензником. Вони й самі перелякалися. Надто вже вразливі були ці миші.

Урешті чубзик зупинився й багатозначно підняв лапу до гори — його мудру голову відвідала ідея.

— Треба йти до Ніхто! — рішуче проголосив він. — Хто-хто, а чубзик Ніхто точно все знає!

Ви ж пам'ятаєте, Ніхто був найстаршим чубзиком на хуторі. І не лише в Трівці-Дми, а й у далеких Трушках-Пе і навіть ще далі.

Старий Ніхто був самотником. Мало хто заходив до нього. А щоб він колись та й вибрався зі свого барлога — світ би мусив перевернутися! До його сховку вела лише одна таємна дорога. Навіть не дорога — стежинка, і та ледь помітна. Вона починалася за хутором і вела на луки, де раптом зникла. І лише якщо стати обличчям до сонця, у самісінькому кінці тої стежини, можна було побачити тінь від дверей,

що висіли просто в повітрі. Це були СТРАШЕННО ЗАГАДКОВІ ДВЕРІ, навіть не двері, а якась мерехтлива діра. Але щойно ти робив у неї крок, як опинявся в геть іншому світі— у СТРАШЕННО ЗАГАДКОВОМУ СВІТІ старого Ніхто. Як він там жив? Та й чи живий ще був?..

До слова, старий чубз був чарівником. А ще дуже-дуже далеким дідусем Пензлика. Про це чубзик згадав тільки тепер, і йому стало соромно та незручно. Він швидко загорнув у серветку шматок пирога, дістав з комірчини яблука і склав це все до кошика. Мишам Пензлик сказав, щоб почувалися як удома, і вискочив надвір.

Лише опівдні дістався чубзик до дверей дідуса Ніхто, а точніше до місця, де вони мали би бути. Сонце стояло доволі високо, і Пензлик переймався, що не зможе знайти входу. Адже в цей час тіні від дверей не було. Спантичений, він спробував обережно помацати лапкою повітря перед собою. Нічого.

«Дива, — подумав чубзик. — Дивні дива».

Він пройшов трохи вперед. Повернувся. Дверей не було. Узагалі нічого не було. Стежина обривалася— і все. Пензлик принюхався. Пахло сухотрав'ям, квітами, землею... Звичайні аромати нагрітих сонцем луків— і все.

— Холера зелена! Де ж ті двері? — чубзик поставив кошик і сам гепнувся на траву. — Оце так новина.

Іноді, коли потрапляєш у ситуацію «хтозна що його робити», спершу треба щось попоїсти. Це важливе правило чубзик добре знав, тож його лапка сама собою потяглася до кошика. Аж раптом... Страхітливо-моторозна тінь накрила його. Вона ворушилася! росла! Вона була жива!!!

— Ой, леле! — вискнув Пензлик.

Запанікувавши, він безтямно кинувся геть з усіх сил своїх коротеньких ніжок. Тінь переслідувала його. Вона наздоганяла його, росла й охоплювала зусібіч. Треба було втекти, вислизнути з-під цієї моторошної тіні. І чубзик стрибнув убік. І ще раз. І ще. Тінь, здається, трохи відступила. Чубзик схаменувся лише тоді, як зрозумів, що весь час бігав по колу. Він засапався. Маленьке серденько шалено стукало та стрибало в грудях. Усе. Баста. Бігти далі Пензлик уже не міг. Він зупинився і, не тямлячи себе від страху, поглянув туди, де була вона— ТІНЬ.

— Холера зелена! — знову видихнув Пензлик.

Замість тіні на стежині стояв дрібний чубз із піднятою догори лапкою та ворушив пальцями. Від цієї лапи на землю лягала довжелезна тінь. Другою лапою він нахабно напихав рот Пензликовим пирогом. Порожній кошик валявся поруч.

— Холера зелена! — повторив Пензлик.

Страх відступив, а на його місце прийшла злість. О, ви не бачили злість чубзиків! Маленька істотка вся напнулася і затремтіла від обурення. Лапки стиснулися в кулачки. Це вже був не той милий добрий чубзик. Це був злющий-презлющий чубзище! Адже просто на його очах нахабно жували подарунок для дідуса— запашний пиріг! Чубзик зашипів, підскочив до супротивника ззаду і з криком «А ось тобі!»... плюнув йому на спину. На думку Пензлика, це був нищівний удар. І для його супротивника, вочевидь, теж. Негідник завмер. Його лапи повільно опустилися, ніжки підкосилися, і суперник лантухом звалився на землю. Ворога розбито вщент! Перемога!

Пензлик став однією ніжною на груди поваленого супротивника та видав переможний крик. При цьому він смішно тряс лапками та зводив догори очі від захоплення. Звісно, чубзик міг би піти ще й у переможний танок. Так-так, такий танок знав кожен поважний чубз. Але Пензлик вирішив, що переможного крику буде досить. Коли нестримна радість від перемоги вщухла, він нарешті подивився в обличчя суперника. На його подив, той продовжував наминати пиріг і при цьому задоволено всміхався.

— Мммммням, — незворушно промовив «розбитий» супротивник і заковтнув залишки пирога. — Може, мій любий правнук нарешті забере свою волохату лапу зі слабких грудей старого чубзика? Нечемно якось витирати ноги об родичів. Та й нападати зі спини теж дуже невиховано. Я б навіть сказав, підленько. Ану підіймай мене. Підіймай, кому кажу!

Ошелешений Пензлик поставив свого родича на ноги і мовчки на нього вирячився. Чубзику було соромно. Ой, як соромно. Він аж зіщулювся — так йому було соромно.

— Плюватися, виходить, ми навчилися. Ну-ну. Дуже мило. Дряпаємось так само добре? А кусаємось?.. Може навіть буцькатися пробували? — старий Ніхто (а це був саме він) заклав лапи за спину й ходив довкола принішклого чубзика. — А класно я тебе настрашив?!

Ніхто раптом не втримався й захихотів. Він здригався всім тілом, тримаючись за живіт. Його мордочка, що й так уже зморщилася від старості, зібралася в гармошку з двома маленькими кличками. Очки потонули у зморшках.

— Йой, кумедія — кошик кинув. Йой, тримайте мене — як застрибав! А ззаду як підкрався! Що вовкулака. Йой, тримайте мене. Кхе-хе-хе...

Засоромлений Пензлик мовчки длубав ногою землю.

— А нічого з'являтися ні сіло ні впало, — пробубнів чубзик на своє виправдання. — І зовсім я не злякався. А так, сліди хотів заплутати. Хитрість у мене така. Ось.

Ніхто перестав хихотіти й витер на очах сльози. Старий чубзик був дуже смішливий. Йому палець покажи — почне живіт надривати. Сміх, як вважав Ніхто, дуже корисний для організму, надто до та після їжі! А пожартувати з когось — то взагалі свята справа...

— Фух, — видихнув він. — Ну що, Пензлику, ласкаво прошу. Заходь, гостем будеш. Ти ж у гості прийшов? Я, щоправда, з'їв твій гостинчик, але ж він для ме-е-ене був, чи не так? Тримайся за лапу, — з цими словами Ніхто схопив досі розгубленого Пензлика й легенько потягнув на себе.

Луків не було. Світило те саме сонце, і стежина була та ж сама, але... Полуденну спеку змінила приємна прохолода. Замість зеленої трави чубзиків оточив ліс. А замість щебетання степових пташок було чути перегукування лісових мешканців.

Величезні старі дуби нависли над чубзиками. Стежина тікала вглиб цього чарівного лісу. Пензлик не встиг оговтатись, як Ніхто потягнув його лісовою доріжкою далі. За кілька хвилин ліс розійшовся й оприявнилося чудесне озерце, на якому — так-так, просто на воді! — стояла

очеретяна хатинка. Як вона там трималася? Хтозна. Певно, була зачарована. До неї вів невеличкий місток майже без поручнів. От місток був звичайнісінький — на дерев'яних, потемнілих від води й часу палях. У спокійній воді озера відбивалося небо й зелень дубів. Мабуть, тому колір води був пронизливо смарагдовим, хоча, може, була й інша якась причина... Га-а-а-арно!

Ніхто зупинився перед містком і відпустив Пензлика. Той стояв із відкритим ротом і захоплено дивився на всю цю красу. Чубзик чомусь ніяк не міг пригадати, яким було помешкання Ніхто раніше, у ті далекі часи, коли Пензлик був тут востаннє. Та й навряд хтось із чубзиків міг це пригадати. Адже старий Ніхто напускав дрібку чарів у пам'ять своїм рідкісним відвідувачам: так — на коня, аби не згадували зайвого.

— Ну, чого завмер? Краса? Краса! — спитав і сам же відповів Ніхто. І задоволений собою та враженням, яке справив його маленький світ, подріботів містком додому, гукаючи Пензликові: — Не стій, як опудало, ворони обсядуть!

Пензлик отямився й поспішив за родичем із роззявленим від подиву ротом.

У передпокої було темно, тож чубзик широко, як тільки міг, розплющив очі.

— Привітайся з хатинкою, Пензлику. Вона не любить нечемних гостей. І обережно, нічого не розбий, — гукнув Ніхто вже десь ізсередины помешкання. — Я зараз!

— Добридень, шановна хатино, — сказав Пензлик в нікуди. Потім замислився і додав: — Смачного здоров'я.

Чому він так сказав, і сам не дотумкав, просто бовкнув те, що перше спало на думку. Але хатинці вочевидь

гість сподобався, бо в передпокої одразу з'явилося світло. Що було його джерелом — залишилося загадкою. Просто з'явилося, та й по всьому.

Чубзик роззирнувся. Усі стіни хатинки були завішані великими й маленькими поличками, на яких лежала, стояла та навіть сиділа всіляка всячина: корінці, горнятка, горщики, залізячки, фігурки тваринок і ще багато різного дріб'язку...

Пензлик зайшов до кімнати. Посеред неї стояв дерев'яний стіл, що більше скидався на пеньок, який вріс у підлогу. Причому частина його товстих покручених коренів росла не донизу, як належить усім кореням, а вгору. Корені перепліталися між собою у щось схоже на крісла. На вигляд — дуже затишні крісла. Ліворуч і праворуч в очеретяних стінах виднілося по одному низенькому маленькому віконцю. А позаду столу — невеличке вогнище, поряд із яким височіли двері на відкриту веранду. Звідти старий чубзик полюбляв рибалити. Кухні в Ніхто не було. Але, мабуть, він її і не потребував: горнятка й пиріг з'явилися на столі самі собою.

Пиріг, мабуть із яблуками, пахнув чудово. Чайник сам налив у горнятка ароматний м'ятний чай із листям смородини. Крісла-корені розвернулися до Пензлика, запрошуючи вмощуватися зручніше. Чубзик почав уже потроху звикати до маленьких чудес, а тому спритно скочив у крісло, склав лапки на животі й завмер, вдихаючи аромати. Ніхто, який сидів навпроти, присунув до Пензлика тарілку з пирогом.

— Я вже наївся, дякую, — пояснив правнукові, схилив голову й тихенько задрімав.

Ми пам'ятаємо, що Ніхто був поважного віку, тож від тихого присвисту носом він раптом перейшов до такого

храпу, що очеретяна хатинка почала труситися разом з усіма її скарбами. Тепер Пензлик зрозумів, чому дім Ніхто висів над водою — від такого гуркоту риба точно б викинулася на берег і подалася якнайдалі.

— Дідусю Ніхто! — голосно прокричав Пензлик. — Дякую за гостину! Ей!

Хропіння різко змовкло. Одне сонне око витріщилося на чубзика.

— Не мені дякуй — хатинці.

Ніхто розплющив друге око, вигнувся, крекнув і потягнувся за горнятком чаю. Він зробив ковточок, чим остаточно розігнав сон, а тоді запитально глянув на Пензлика.

— Ну, кажи вже, що там трапилось?

Пензлик розповів про все, що сталося з ним нині вранці: про мишей та їхні дивні пісеньки про Білу Королеву й опудала. Нічого не приховав. Старий Ніхто слухав уважно, нашорошивши вушка. Інколи супився, інколи від душі сміявся. Але наприкінці оповіді серйозно замислився та навіть почув хав лапкою ніс.

— Отже, прокинулася... — задумливо протягнув він, відкинувшись у кріслі, а тоді ствердно вимовив: — Отже, вона прокинулася! Зле. Дуже зле. Я й забув про неї — думав, ще сто років зможемо жити спокійно...

Розділ другий Замок оживає

— **Н**у то як? НАВЕДЕМО КРАСУ? — Біла Королева обережно пустила kota на підлогу посеред просторої тронної зали.

До речі, ми забули представити kota. А звали його ні більше, ні менше, а Цілий Кашалот. І своїм ім'ям він дуже пишався. Хтось сказав йому, що є така велика риба. Чи навіть не риба, а величезне чудовисько, яке неймовірно багато їсть. І живе воно десь в океані — далеко від цих земель. Одним словом, кіт мав закордонне ім'я, яке загалом пасувало йому і за кольором, і за ненажерливістю. Цілий Кашалот одразу ж погодився на пропозицію володарки й почав натхненно тертися об її ноги.

— Красо, красо, повертайся туди, звідки пішла й де була-була! — з цими словами Королева махнула рукою, і стіна густого туману розповзлася на всі боки від замку.

Там, де проходила стіна, усе починало виблискувати й повнитися кольором. Старі тьмяні дерев'яні меблі, що стояли під сторічним шаром пилу, засяяли. Химерні візерунки

вітражів спалахнули, пропускаючи крізь себе промені сонця. Увесь замок набув кольорів і блиску. Навіть похмурі старовинні картини на стінах почали усміхатися. Точніше, не самі картини, а їхні персонажі: усі ці насуплені дами та ще насупленіші королі й королюки тепер перетворилися на дуже милих осіб.

Королева повагом рушила до трону. Вона пливла чудесним пишним килимом із візерунками кульбабок. Квіти, мов живі, тріпотіли під її ногами та схиляли свої невагомні голови. Легкий білий слід від парашутиків-розлітайок стелився за нею. Кіт, який ледь забарився, кинувся наздоганяти володарку. Аж раптом... Чи то від надмірної любові, чи то через свою огрядність не розрахував і влетів просто попід ноги прекрасної Королеви. Звісно ж, її Величність — гепнулись. До того ж гепнулись геть не по-королівськи, а з усього маху, ніби якийсь незграбний лантух. Хмаринка з парашутиків огорнула розпластану Королеву. Вона підвела голову й зиркнула на кота. Куди й поділася ця мила, всеохопна та всерозуміюча усмішка! На обличчі Королеви вирувала лють. Нищівна. Тотальна. Губи стиснулися блідою щілиною. Очі спалахнули розпеченими вуглинками.

— А-а-а-а-а, поганець! Скотиняко вухаста! — сипала добірною лайкою Королева. — Капець тобі, жирний хруню! Зачарую!..

І хоч яким товстим був Цілий Кашалот, він умить щез, навіть не дочекався кінця тиради. Коротенькі лапки кумекали швидше, ніж голова. Мабуть, вони й урятували кота, хоч зрештою, — ненадовго. Кота підвела ненажерливість... Він надійно застряг під шафою, де його невдовзі й знайшли.

Але до того часу чи володарка вже вгамувалася, чи її розсмішила тремтяча котяча дупа, що стирчала з-під шафи, але Цілому Кашалотові пощастило. Біла Королева мовчки стояла над ним, махнула рукою й пішла собі, лишивши кота на самоті.

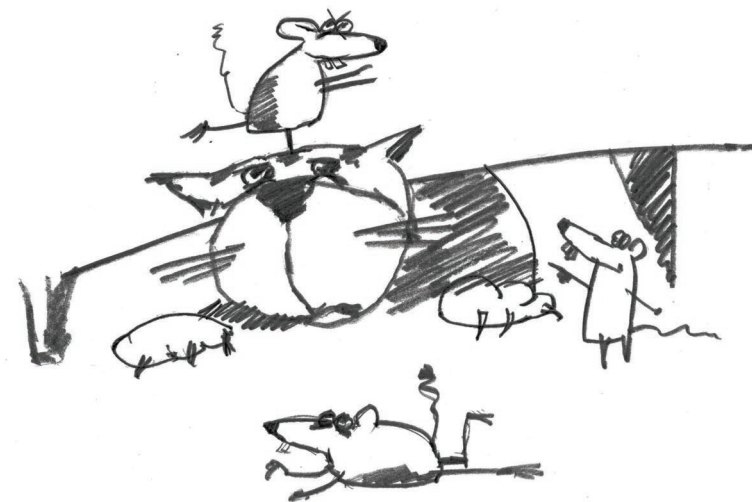
— Що, опецьку, попався! — сказала наостанок, а тоді додала: — Хай тепер миші над тобою потішаються!

І миші тут-таки з'явилися. Спочатку одна. Потім вона кудись зникла. Проте коли з'явилася знову, то привела із собою цілу компанію. О, ви б лишень бачили, що витворяли ці миші. Вони дражнилися й потішалися над котом-бідакою. Найсміливіші навіть кусали його за куцого хвоста. Цілий Кашалот мовчки терпів приниження. Він усе запам'ятовував. Запам'ятовував кожну мордочку. Особливо яскраво закарбувалися в його голові три навіжені миші, які бігали просто перед носом, розмахуючи лапами та скося поглядаючи. Кіт уявляв собі картини солодкої помсти. Мабуть, лише тому й не з'їхав з глузду.

Тортури скінчилися лише вночі. Миші, позіхаючи, скрутили йому на прощання дулю й задоволено попленталися спати. А кіт поринув у нервовий сон, де його знову мордували миші...

Ранком шафа змилювалася й відпустила свого незграбного бранця. Кашалот довго приходив до тями, потягував молочко на кухні, усе ще не наважуючись постати перед ясними очима Королеви, доки не почув довгоочікуване:

— Киць-кицю.

Він помалу висунув морду з-за рогу. Побачив на троні володарку зі звичною усмішкою на обличчі, зітхнув і поплентався, прищуливши вуха й підібгавши хвоста, до тієї, пробудження якої він так довго чекав.

— Ага, ось воно, потворисько! Ну як нічка? Як миші? — задоволена Королева згорда позирала на свого улюбленця. — Апетиту не втратив?

Цілий Кашалот мовчки вмовстився перед троном і винува-то опустил очі в підлогу, усім своїм виглядом демонструючи, який він нещасний і розчавлений тим, що трапилось.

— Ну, ходи, ходи до мене, мій незграбний друже, — запросила володарка.

Кіт не змусив себе чекати. Із грацією шафи він хутко вмовстився на королівські коліна, завмер і розчулено замружив очка. Кашалот страшенно любив такі моменти. І від цієї

великої любові радісно замурчав, наспівуючи лише йому зрозумілу пісеньку.

— Так, — порушила ідилію Біла Королева, — красу ми навели? Навели. Але кому ми її можемо показати? Де мої підданці? Де крики «Слава!»? Де, врешті-решт, музика на мою честь, лестощі та запопадливість перед моєю персоною?

Вона ніжно схопила кота за вушко й потягла до себе.

— Де? Я тебе питаю.

Умить Кашалот згадав людську мову і, затинаючись, почав пояснювати, розтягуючи за котячою манерою слова:

— Розумі-і-ієте-е-е, найпрекра-а-асніша-а-а, найчарі-і-і-вніша-а-а...

— Коротше! — урвала його вступ Королева й боляче шарпнула за вухо.

— Усі розбіглися. Ви надто довго спали, а тутешні коти — такі невігласи! Вони анічогісінько не тямлять у придворних церемоніях. Але є тут одна киця... Дуже-дуже мила особа, — поквапно забурмотів Цілий Кашалот.

Але його знову грубо перервали:

— Яка киця?! Які коти? Що за нісенітниця ти верзеш!

Королеві увірвався терпець, і нічого доброго котів це не віщувало.

— Та не знаю я, — чесно зізнався він і зітхнув. — Ви надто довго спали.

Королева з цікавістю подивилася на Кашалота й нервово затарабанила пальцями по трону.

— І скільки ж я спала? — обережно спитала вона.

Кіт завмер на секунду, а тоді зіщулився й тихо вимовив:

— Сто років. Рівно сто років, ані на день більше.

Рука, яка досі тарабанила, зупинилась і за хвилину опустилася на зашийок Цілого Кашалота. Пі-і-іу — бідолаха-кіт полетів через усю залу.

— Ну а зараз за що? — лише встиг нявкнути Кашалот у повітрі, не дуже вдало приземляючись на свої коротенькі лапки. — Сидів тут, як останній дурень, чекав. І ось тобі маеш — дочекався! Тримайте втришия! Сто років — скомо-рохів!..

Кіт страшенно образився. Давно його так не принижували. Спочатку миші, потім оце все...

Володарка ніяк не зреагувала на його жалісне скавучання. Вона задумливо дивилася кудись повз Кашалота. Кіт, нервово сіпаючи хвостом, вирушив до кухні заїдати свою образу. Ви ж знаєте, що кухня завжди і скрізь вабить котів усіх мастей і порід. Тут, певно, річ у якихось секретних чарах, а може, мені лише так здається? Поза тим, наш кіт полентався саме туди. Дістав з буфету шмат ковбаси, звисив лапи зі столу й безрадісно почав жувати. Як скінчив ціле кільце, взявся за друге, потім за третє... Як виявилось, образа була така велика, що коли зайшла Біла Королева, він був неспроможний не лише встати, а й сидіти. Він лежав на столі догори пузом і безсоромно гикав.

«Мабуть, зі страху, — подумала Королева. — Бідака, і чого я на нього так напосілася?»

«Оце так наївся, зараз лусну, — із жалем подумав кіт. — Аби лишень не жбурляла, бо ж трісну й умру».

— Ну добре, — сказала Біла Королева. — Досить страждати, іди й приведи до мене всіх, кого зможеш знайти. Урешті-решт, мав би ж хтось залишитися? Як я без підданців?

— Там лише одноногі залишилися, — проскиглив кіт. — Одноногі й нерухомі. Їх ворони обсіли.

— ?!

— Ну, стоять собі такі серед поля... у лахмітті і, мабуть, теж сплять.

— То піди й розбуди.

— Вони не підуть. Вони давно стоять. Мабуть, зачаровані!

З цими словами кіт підвівся та спробував продемонструвати, як стоять одноногі. Зрештою йому це не вдалося.

Королева знову трохи подумала, потім знизала плечима, нахилилася до кота й тихо прошепотіла:

— А ти підійди до кожного й прошепочи чарівну фразу: «Отямся, пробудися — до Королеви з'явися». — Володарка піднялася у додала: — Усе, біжи. Аби до вечора всі були в мене. Я влаштую бал на свою честь. — І вийшла з кухні.

І ось настав вечір. У замку все було готово до прийому гостей. Святкова тронна зала мерехтіла сотнями свічок. Їхні вогники так яскраво відбивалися від натертої до блиску підлоги, що, якби не килим з кульбабками, здавалося б, ніби трон посеред залу не стоїть, а висить над палаючим вогнищем.

Святково вбрані дами, королі й короляки на картинах теж приготувалися до урочистостей. На високому пишному троні сиділа Біла Королева в білій довгій сукні з високим коміром. Сукня сяяла тисячами діамантів. Володарка трохи хвилювалася (усе ж таки перший урочистий вечір за стільки років), але трималася поважно й навіть бундючно. Королева чекала.

Чекати довго не довелося.

— Підданці Її Величності прийшли привітати свою Королеву! — почулося залами.

Десь угорі святково заgrimіли фанфари і...

Гупаючи по підлозі дерев'яними палицями, до зали ввірвалася ватага опудал. Попереду гордо виступав Цілий Кашалот. Його шерстка блищала — він цілу годину старанно вилизувався перед такою важливою подією. Кіт урочисто підійшов до своєї Королеви і схилився в реверансі (мабуть, за стільки років призабув правила етикету).

— З пробу-у-удженням, Ва-а-аша Вели-и-ичносте! Схля-а-аємося перед Ва-а-ашою неземно-о-ою красо-о-ою! — надривно пронявчав Цілий Кашалот, і в залі запала тиша. Кіт глянув на Королеву і зрозумів, що знову вляпався.

Широко розплющені та сповнені подиву очі Білої Королеви дивилися на купку опудал — незграбних і недоладних серед розкошів замку.

Гості з розкинутими в різні боки руками витріщалися порожніми очницями на володарку й мовчки погойдувалися.

— А щоб тобі! — у відчаї вигукнула Королева. Її очі наповнилися слізьми, а вуста здригнулися в примхливій гримасі. — Ти кого до мене привів?

Королева ладна була розірвати на дрібні шматки цього дурноголового Кашалота, але...

Раптом вона все зрозуміла. Вона згадала слова кота про нерухомих одноногих чуперадл і все зрозуміла. Королева втомлено махнула рукою, відкинулася на спинку трону і простогнала:

— Коли ж це врешті скінчиться? Ну що ж ти за йолоп? Невже складно відрізнити людину від опудала?

Кіт обвів поглядом гостей, з хвилину вдивлявся в них, а тоді ляснув себе лапою по лобі й захоплено прогорлав:

— А я все думаю, що з ними не так? Її Величність прокинулася, а вони — стоять?! Та ще й мовчки стоять, і навіть радості в очах немає! А щастячко ж яке — Королева прокинулася! Вони ж, телепні, мали б тішитися...

Луна від котових слів покотилася залюю й розсипалася у віддалених його закапелках.

— Іди, — мовила Королева котові, а тоді жестом звернулася до натовпу миршавих гостей, відсилаючи і їх: — І Ви, любчики, йдіть. Я придумую, що з вами робити.

Вона ще довго сиділа в порожній залі й задумливо дивилася поперед себе. Ніби ж усе добре. Вона — Королева, ще й чари має. Може отримати все, що лише забажає. Але чогось бракувало. Щось гризло її королівську душу. Щось сиділо глибоко в її пам'яті й ніяк не могло звідти вибратися. Ще й кіт зі своєю «радістю в очах»... О! Ось воно! Радість! Усе є — а радості катма. Королева засяяла. Може, у цьому й річ?.. Вона схопилася з місця та швидкими кроками, майже бігцем, подалася до верхніх покоїв. Прочинила двері на балкон і вийшла у сяйві своєї діамантової сукні назустріч вітру й відкритим просторам.

Зелений ліс лежав унизу густим килимом. Лише кілька доріг-променів, що відходили від замку, розділяли його, та невеличкі острівці зарослих полів і покинутих поселень, ніби яскраві соковиті плями, виринали серед

суцільного зеленого моря. Королева довго вдивлялася в далечінь, намагаючись згадати щось важливе... Замок був. Величезний ліс — теж. На обрії, де ліс зливався з небом, вона помітила, а може, їй просто здалося, яскраве саяво. Десь там, далеко, стояло місто з дивною назвою Мила-Мур. Вона згадала його, і той спогад боляче вколов її в серце. Вона згадала й іншу картину: скрізь розкидані квітучі прямокутники полів, вогники безлічі хутірців, веселі голоси й радісні пісні. А ще згадала себе, щасливу й радісну від того, що вона — володарка всього, куди не глянь.

Вона не йняла віри.

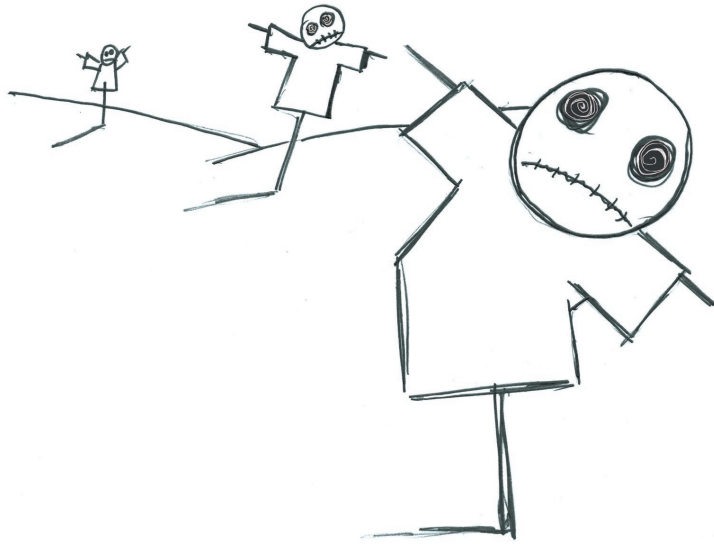
— Якась маячня... Де завітчані поля, де пісні? І врешті: це все тепер моє чи не моє?!

— Це вже нічийне, — почувла позаду вкрадливий голос. Цілий Кашалот розчепірів подушечки з кігтями й вилизував свою куцу лапу. — І це треба повернути!

Королева постояла ще трохи на балконі, а тоді, отямившись, енергійно спустилася в залу.

— Перший указ Її Величності! — вигукнула вона, сідаючи на трон. — Усі «нічийні» землі тепер належать мені. Віднині це землі Білої Королеви! І радість та щастя мають поселитися в них!

Багатоголосе відлуння підхопило її слова й понесло із зали навсібіч, доки вистачило сил. Десь дуже далеко луна розтанула, але ближні поселення слова почувли. Почули й затихли. Бо ж підзабули вже, що то є королівська влада, надто довго жили як собі знали, нікого не чіпали й ні від кого не залежали. І що принесе їм ця звістка, могли лише здогадуватися.

Наступного дня опудалам придумали роботу. Королева пишномовно проголосила їх своєю челяддю, і вони страшенно запишалися. Щоправда, порожні зіниці наганяли на неї сум та відчай, але вона знайшла вихід і з цієї ситуації. Опудалам вирізали роти. Відпер вони завжди всміхалися й говорили замогильним голосом. То дурниця, що їхня посмішка була дещо моторошною. «Головне — усміхаються, а значить — тішаться життям!» — так принаймні думала Королева. А що інші думали з цього приводу, їй не обходило. Вона ж — Королева!

Опудала швидко розповзлися всіма «колишніми землями» й почали «повертати» їх під владу Королеви. Усі найвищі розпорядження передавалися через них. Вони вбиралися в найкращі шати (бо ж не годиться королівським челядникам ходити в лахмітті!) і лякали собою нових-старих підданців. Опудала попереджали їх про «щастя», яке до них нарешті

прийшло, і про покарання, яке їм загрожує, якщо жалітимуться на своє життя. Адже лише щастя та спокою бажала їм «добра Біла Королева».

Минув рік, але не все йшло як помащене... Місто з дивною назвою Мила-Мур ніяк не поверталось під владу Білої Королеви. Вона відсилала туди все нових і нових опудал, але вони зникали без сліду. Щоправда, іноді їх знаходили в полях і лісах — збайдужілих і самотніх, у якихось неймовірно барвистих одержинах. Ба більше, на шиях у них були в'язані шалики. Дізнатися від них бодай щось Біла Королева не могла — вони вже не розмовляли...

«Почекайте, — думала вона, вдивляючись із балкона в бік непокірного міста. — Дійде черга й до вас, і ваш час настане».

А доти володарка займалася буденними справами з облаштування замку та нудилася. Легко поверталися колишні володіння, але не радість на обличчях старих-нових підданців. Так, щойно вона з'являлася, усі застигали з усмішками на обличчях, але усмішки ці були фальшиві, а в очах стояв страх, і вона це відчувала. Відчувала нелюбов до себе та навіть час від часу ненависть, хоча це й не зачіпало її холодного серця. А до всього ще й пам'ять поверталася до неї надто повільно, і це їй дуже сердило.

Так спливали дні. Цілий Кашалот весь час вештався у своїх котячих справах і в носі мав почуття володарки. Ще б пак, тепер жоден тутешній кіт не міг навіть глянути

скоса в його бік. Хоч траплялися й сміливці, які обурювалися його неподільною владою. Але робили вони це дуже тихо, точніше — подумки. Мишей з ганьбою вигнали з замку. А тих, що залишилися, Кашалот з'їв. Він не пробачив того страшного приниження. Щоправда, трьох сказаних мишей, які найбільше з нього насміхалися, знайти так і не вдалося.

Між іншим, півнів теж не було в замку. Їх чомусь заборонили. Але це так... до слова.

Усе було спокійно в королівстві, доки не настав той день.

А день був найзвичайнісінький. Уранці, щойно вставши з ліжка, Королева чепурилася. Тепер у її розпорядженні була ціла купа служниць і челяді, яких викликали із самотніх поселень, де знову зажеврило життя. Вони довго й ретельно готували Її Величність до виходу. Вмивали, розчісували, змащували шкіру різними кремами — словом, займалися ранковим туалетом. О, геть забув: служницям було заборонено розмовляти без дозволу Королеви. Лише уявіть собі, як нудно все це відбувалося!

Того дня після ранкових процедур Біла Королева, як завжди, гордо зійшла на трон і взялася за повсякденні справи.

Першим із доповіддю пристрибав опудало-черговий.

— У королівстві все спокійно, Ваша Наймовірна Величносте! — взявся він підвивати. — Усі щасливі й задоволені...

— Ех, знову все спокійно, — перервала опудало володарка замку. — Ну коли вже врешті щось буде неспокійно? Від цієї нудьги вмерти можна. Хоч би інтриги які закрутили, щоб розплутати й покарати.

Чуперадло це почуло та спантеличилося.

— А хіба треба доповідати про те, що неспокійно?

Королева підняла брови і злегка повернула голову. Вона не повірила власним вухам.

— Звісно, бовдуре! У вас що, геть макітра не варить?

— Не все спокійно у вашому королівстві, Ваша Наймовірна Величносте!

Дурнувата, звісно, доповідь вийшла, але що поробиш. Чого ж ви очікували від опудала? Опудало воно і є опудало. Тим паче — «королівська челядь».

— Щось сталося? Доповідай швидше! — Королева піднялась і вирячилася на нерухоме обличчя опудала.

— Сміливий пес Бібо!

— Що сміливий пес Бібо?

— Гавкає. Тобто, пардон, бреше.

— На кого бреше?

— На котів бреше, а вони його б'ють. Усе бреше, а вони все б'ють, — повторило опудало.

— І що? — Королеві уривався терпець.

— Та нічого. Просто бреше.

— Ага! Зрозуміло! Нарешті знайшовся хоч один сміливий пес, який бреше і розхитує підвалини нашого володарювання! Це вже щось, — з іронією вимовила Королева. — Добре. Може, хоч це мене розважить. Тягніть його сюди!

— Буде зроблено, — прошаруділо опудало й пострибало геть.

Проте за якийсь час воно повернулося і заявило, що допровадити «негайно» не вийде, бо до того пса довго скакати. Але Королева була в доброму гуморі і вже трохи втомилася від цілковитого недоумства своєї королівської челяді. Вони

вирішила почекати. А між іншим знайти й «бознадейогоносить» Кашалота. Той, щоправда, невдовзі й сам з'явився— задоволений і злегка пошарпаний.

— Сухорєбрику мій, а в мене новина!— улєсливо почала Королева. — До нас ведуть... *убивцю котів!*

Цим моторошним прізвиськом вона вирішила трохи полякати Кашалота.

— Кха, кхе, е-е-е...

Новина була несподіваною. Цілий Кашалот не був до такого готовий. Він злякався!

— Ну, ну. Не бійся. Я поряд. А це щось-таки та й означає,— заспокійливо проспівала Королева, задоволена враженням, яке справила на кота.

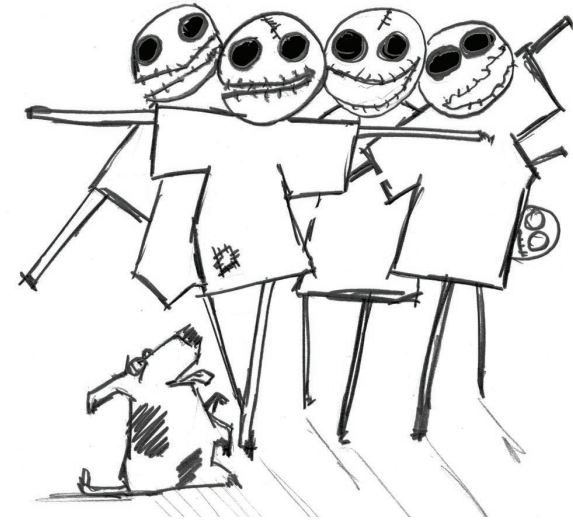
Кіт мовчав. Перелякані очиська забігали, шукаючи сховку. Він машинально дістав звідкись сардельку й почав мовчки її ковтати. Королева сіла перед ним і вхопилася за хвостик сардельки. Дивовижно, але коли вона смикнула за нього, з пащеки кота одна за одною, як із капелюха фокусника, потяглася ціла гірлянда абсолютно цілих сардельок.

— Та скільки ж їх у тобі — злодюжка, скандаліст, скупердяй?

Кіт голосно замурчав і спробував заштовхати сардельки назад. І йому це вдалося. Королева відпустила хвостик останньої перед самою його пащею.

— А хай тобі, сарделькожере. Покличу тебе, коли притягнуть того пса. Набивай свій пухкенький живіт, лише будь неподалік. Думаю, тобі це буде цікаво.

Усміхаючись, Королева пішла. А кіт шуснув у буфет, не дуже радіючи майбутній зустрічі.

«Убивцю» привели лише через два дні. Маленький, до смерті наляканий песик понуро теліпався на кінці товстої кошлатої мотузки за десятьма опудалами.

— Доставили, Ваша Королівська Величносте!— гордовито повідомили вони й захиталися в очікуванні похвали.

Цілий Кашалот зашипів, вигнув спину і про всяк випадок стрибнув на трон.

— Ну-ну, подивимося, хто тут у нас підбурює королівство?

Володарка вийшла назустріч. Довгий шлейф її білої сукні виблискував рубінами— сьогодні вона була Королевою Доброти і Ласки.

— Як чудово,— криво всмінулася її Величність.— І це ви? Хоробрий пес Бібо? Яка приємність.

Бідолашний собака мав доволі жалюгідний вигляд. Це був звичайнісінький фокстер'єр, от лишень характер мав незвичний. Бібо любив усіх. Усіх без винятку і, на власний сором, навіть котів— адже він гавкав на них, щоб дружити, але його

неправильно розуміли. Тепер пес притискався до підлоги, по-дружньому вихляв хвостом, демонструючи, як він усіх любить. Собака навіть боявся підняти очі на Королеву. Ось який це був пес! Хоча варто зазначити, що всі його пращури були лютими мисливцями й нещадними вбивцями. Але він надто відрізнявся від них. Єдине, що міг Бібо, — це залізати до смерті будь-якого ворога. Уся рідня з дитинства кепкувала з нього. Хоч особисто мені він видається дуже симпатичним.

Щойно Цілий Кашалот побачив цю нещасну налякану істоту, як одразу посмілішав, рішуче підскочив до пса й гаркнув:

— Гав!

— Йой-йой! — закричав Бібо від страху й закрив очі лапками. — Йой-йой!

— А будеш знати... тварюко! — сказав бундючно кіт. А що мав би знати пес — про це кіт і сам не думав. Так, ляпнув перше, що на думку спало, аби лише показати, яка він важлива персона. О, це був ще той кіт — сміливий у своєму боягузстві та чванливий, як індик. Одним словом, Цілий Кашалот.

Аж раптом, за якимось чуперадловим інстинктом, наслідуючи kota, на маленького Бібо з усіх усюд почали сунути опудала. Вони нависали над ним своїми незграбними тілами й гавкали:

— Гав, гав, гав, гав!

Гавкали тихо, моторошно підстрибуючи в такт, а порожніми очиськама поглядали скося на Білу Королеву й жадібно ловили її схвальний погляд. Очі володарки на мить спалахнули жорстоким азартом і згасли.

— Досить! Геть звідси!

Опудала завмерли, мовчки розвернулися й пострибали до виходу.

Розділ третій У старого Ніхто. Дивний напис

— **Н**А що ловитимемо? — поцікавився Пензлик, озираячись навсібіч. — На хробака?

— Ти що?! — злякався дідусь Ніхто. — Вони ж образяться!

— Хто, перепрошую, образиться? Хробаки?

— Так. Вони. Ти навіть не уявляєш, які вони вразливі, — багатозначно промовив старий чубзик.

— Ой, теж мені, — чмихнув Пензлик, — «вразливі хробаки».

Йому стало смішно, і він тихенько пирскнув.

— А цить тобі. Не смійся, бо вони почують!

— Ой! Тримайте мене! У них ще й вуха є. Вони все чують! Ха-ха-ха...

Пензлик уже не міг стримувати сміх. Він уявив собі вухастих хробаків і, тримаючись за живіт, голосно загиготів. Чарівник Ніхто з докором поглянув на свого радісного родича й похитав головою.

— Вух, може, й нема, але гордості... Гордості вистачить не на одного такого дурненького молодого чубзика. І скажи,

будь ласка, чого ти так тішишся? Що смішного в почуттях черв'яка ти знайшов?

— О-о-о-о-о, — уже майже ридав Пензлик, — вразливі хробачки... ой, тримайте мене семеро.

Від сміху чубзика вхопила гикавка, але він і далі продовжував гиготіти:

— О-о-о-о. Вразли... гик... ві...

— А ось дамо тобі по шиї, чи що там у тебе! І буде боляче й не смішно, — глухо гримнуло звідкись із-під землі.

Від несподіванки Пензлик завмер із відкритим ротом.

— Хто тут? — прошепотів він і приготувався боятися.

— Хто тут? — передражнив його той самий приглушений голос. — Хто, окрім дурного «вухатого реп'яха»? Ми! Хробачки!!! Ми все чули. І тепер ми образилися! Ха-ха-ха! — завершальне в цій промові «ха-ха-ха» підхопило приглушене багатоголосся.

— Ну ось! Я ж попереджав... — злісно просичав Пензликові Ніхто й голосно звернувся в нікуди: — Вибачте, шановні хробачки, це мій родич. Він молодий і дурний. Та ще й погано вихований. Він більше так не буде!

— Не буде? — не повірили «підземні голоси». — Ще й як буде! Бачили ми таких...

— Я справді більше не буду, — очунав Пензлик. — Чесне чубз... гик... ове... — (Цього разу він гикав уже від страху.) — Я не знав. Не уявляв... гик.

— Вибача-а-а-а-аємо, дурний реп'яху! — зашаруділо у відповідь. — Але зважай, наступного разу як образимося, геть непереливки буде!

Хробачки — а це були саме вони — замовкли. Чубзики ошелешено дивилися один на одного.

— Ніколи. Чуєш, Пензлику, ніколи не насміхайся з хробачків, — стиха сказав старий Ніхто й витер лапкою чоло.

— А з кого можна сміятися? — теж стиха спитав Пензлик.

— Ні з кого, — відрубав мудрий чубзик. Тоді на хвилюку замислився й додав: — Хіба з себе. І з тих, кого любиш. Але по-доброму, щоб не образити.

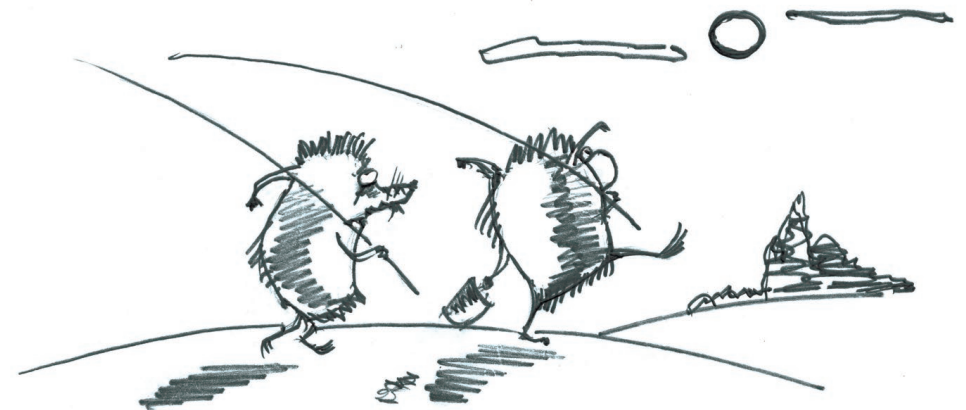
«Хоч помирай від нудьги», — подумав Пензлик, а вголос сказав:

— То на що тепер рибу ловитимемо? На кашку?

— Можна й на кашку, — погодився Ніхто. — А ліпше — на пиріг. Риба страх як пироги любить.

— А риба не образиться? — переполошився Пензлик і пильно подивився на чарівника.

— Не образиться, — впевнено сказав Ніхто, — ми ж її ловитимемо, а не на неї! А це геть різні речі. Вона ще й пишатиметься, що ми її ловимо. Риба — хитра! Не кожному дасть себе зловити. Навіть на пиріг... — І старий чубз багатозначно підняв догори вказівний палець.

Сонце повільно сідало за ліс, і тінь дерев лягала на воду. Смарагдовий колір озера скаламутився й потемнішав. Зелене латаття соковитими бризками спалахнуло на тлі глибокої води. Вітру не було. Тиша.

Обережно, слід у слід уздовж берега крадькома сунули два чубзики. Тонкі горіхові вудки тягнулися за ними по землі (щоб риба не помітила й чогось не запідозрила), залишаючи довгу смужку у високій траві. У їхніх лапках хилиталися та стиха порипували два блакитні відра. Було здалеку видно — знатні рибалки йдуть на велику рибу!

У тому місці, де стрімкий берег тікав у темну глибочінь озера, старий чубзик зупинився й пригнувся.

— Тут, — тихо вимовив він і обережно поставив відро.

— Ага! — із розумінням прошепотів Пензлик і поставив поряд своє.

У повній тиші вони розмотали вудки, насадили на гачки по шматочку пирога і закинули їх. Яскраво-червоні поплавки мирно загойдалися на воді. Рибалки звисили з кручі ніжки та уважно вперлися в них очима.

— Найголовніше — гав не ловити, — змовницьки прошепотів на вухо Пензликові старий Ніхто. — Аби лише вона нічого лихого не подумала.

— Хто «не подумала»? — пошепки спитав Пензлик.

— Риба не подумала, дурнику.

А риба нічого й не думала. Ба більше, клювати вона теж не думала! Минула година — нічогісінько! Хоч би раз клюнула. Пензликові стало нудно, у нього затерпло все тіло (ще б пак — просидіти нерухомо цілу годину).

— Зараз клюне, — обнадійливо пробурмотів Ніхто й повторив: — Головне — не ловити гав.

Аж раптом Пензлик (як це часто трапляється) геть неочікувано позіхнув:

— Га-а-а-ав.

Старий чубзик мовчки підхопився й обурено верескнув:

— А маєш тобі! Порибалили... Ковінька тобі до печінки!

Обуренню старого Ніхто не було меж. Його аж трусило від люті (хоч це й дивно — він був дуже добрим і стриманим чарівником. Ось що робить риболовля з чубзиками).

І тільки він вимовив ці сповнені образи слова, як поплавець Пензлика різко пішов під воду й потягнув за собою вудку. Чубзик ледь устиг її вхопити.

— Ключуло! — загорланив він. — Ключуло!

Вудка вигнулася дугою. Велика сильна риба міцно вхопила гачок.

— Тягни її! Тягни ріднесеньку! — заволав чарівник, підстрибуючи від збудження. — Тримай! Я зараз...

Він кинувся за відром, що стояло неподалік, схопив його та щодуху понісся до берега, швиденько перебираючи лапками навшпиньках (певно, дуже розхвилювався). Велика риба вже майже вийшла з води. Пензлик крєктав, сопів і все ближче підводив її до берега. Ось вона — здобич — лапу простягни...

Аж тут чи від надмірного хвилювання, або через «курячу» свою сліпоту (це потім старий Ніхто пояснював), але...

Чарівник зачепився за грудку землі, що лежала на самісінькому краєчку урвища, не втримався й беркицнувся у воду, смішно махаючи в повітрі лапами. Відро полетіло

за ним, плюхнулося й пішло на дно. Сам Ніхто лежма гепнувся в озеро, чим підняв хвилю разом із рибою на гачку. Риба перевернулася, відчепилася й пішла собі, лише хвостом ляснула. Пішла туди, куди, власне, пішов би й старий чубзик, якби не Пензлик. У глибочінь. Усе сталося миттєво. Тишу було зруйновано. Після голосного «Плюх!» вибухнули сміхом жаби, а за ними — цвіркуни, комарі та риби (щоправда, риби сміялися мовчки, хоча й від душі). Пензлик устиг підчепити чарівника кінчиком вудилища й витягнути на берег.

Старий Ніхто був геть мокрий і мав жалюгідний вигляд. Він довго й сердито форкав і плювався. А тоді підхопився, обтрусився і... весело заявив:

— А як ми її... Майже зловили! — і засміявся. Пензлик теж захотів. Вони сміялися до кольок і, не в змозі більше стояти, качалися по траві. Оце було весело! Навіть ліс дрібно трусив своїм листям, а сонце взагалі закотилося за обрій (мабуть, теж від веселошців).

Настала ніч. Зірки висипали на небо. Запала тиша.

— Ох, — відсапався старий Ніхто. — Оце риболовля! Але що ж тепер із відром робити, га?

— Із яким відром? — спитав Пензлик крізь сміх.

— Тобто — із яким? Із моїм відром. Яке ти потопив, — нахабно заявив Ніхто й запитально витріщився на родича. — Блакитне таке відерце.

— Я потопив? — лише й зміг вимовити Пензлик, який зовсім не очікував такого повороту.

— Ні, я! — передражнив його чарівник. — Ти ж мені ніжку підставив. Ось тепер і діставай.

— А ти ще той перець, дідусику! — Пензлик не повірив власним вухам.

— Блаки-и-и-итне, моє найулю-у-убленіше віде-е-ерце... — стогнав хитрун Ніхто. — Як я тепер без нього?

Він навіть схлипнув, але при цьому хитренькими очиськами скося позирав на ошелешеного чубзика.

Пензликові стало шкода старого чарівника. Хоч він і знав, що ні в чому не винен, а це Ніхто все придумав, проте вирішив не звертати уваги. Хоча, звісно, глибоко в душі трошки образився.

— Може завтра вдень спробуємо дістати, га? — невпевнено спитав чубзик. — Коли видно буде?

— Завтра — то завтра, — знову повеселішав чарівник і поплескав Пензлика по плечу. — Я тебе раніше підніму.

Риболовля скінчилася, і вони пішли додому. На небі з'явився місяць і освітив їм дорогу. Тоненько зацокотіли цикади. Повітря наповнилося солодким ароматом нічної фіалки і ще чогось терпкого, від чого йшла обертом голова й хотілося спати.

Уранці старий чарівник зі словами «Кому спати, а кому за відрами пірнати» безпардонно зіпхнув Пензлика з ліжка. Чубзик потер лапкою забиту спину, позіхнув і спробував повернутися під ковдру. Але хитрий дідуган не залишив ані щілинки, усю ковдрочку підібгав під себе, ще й хвицьнув Пензлика ногою.

— От злодюга! — спересердя вилаявся Пензлик і, позіхаючи, вийшов із хати. Ранок був сумним. Мабуть, теж на когось

образився й загорнувся в туман. Такий густий і щільний, що заховав ліс, озеро та берег.

— Бррррр. Вогко як, — буркнув чубзик.

«І нащо старому Ніхто туман? — подумав він собі. — Невже не міг начарувати завжди ясного ранку? Як я тепер те відро шукатиму?» Пензлик недовго потупцяв біля входу, а потім махнув лапкою й повернувся назад у будиночок.

— Посунься, чарівнику, — сказав він, намагаючись вмести-тися поряд із родичем, який мирно посапував.

Чарівник зарився ще глибше в ковдру й голосно захропів, усім своїм виглядом демонструючи, що місця для Пензлика більше немає.

Чубзик зітхнув, обурився собі під ніс і пішов у вітальню. Там заліз на крісло-пеньок і підібгав лапки. Крісло затишно огорнуло його. Звідкілясь з'явилося м'яке тепле покривало й закутало маленьке тількице. Пензлик заснув...

Яскраве! Сліпучо яскраве світло... і біле. Біле настільки, що від нього болять очі.

«Де я?! — Пензлик стояв за колоною величезної зали, інший кінець якої ховався в поволоці туману. — Де я?!»

Килим, що розстилався перед ним, розділяв білу нескінченність стін, підлоги та стелі. Він був укритий опалим осіннім листям і мав терпкий аромат осені. Цей запах розтікався по всій залі. Ледь підіпрілий і прохолодний. Запах попередниці зими.

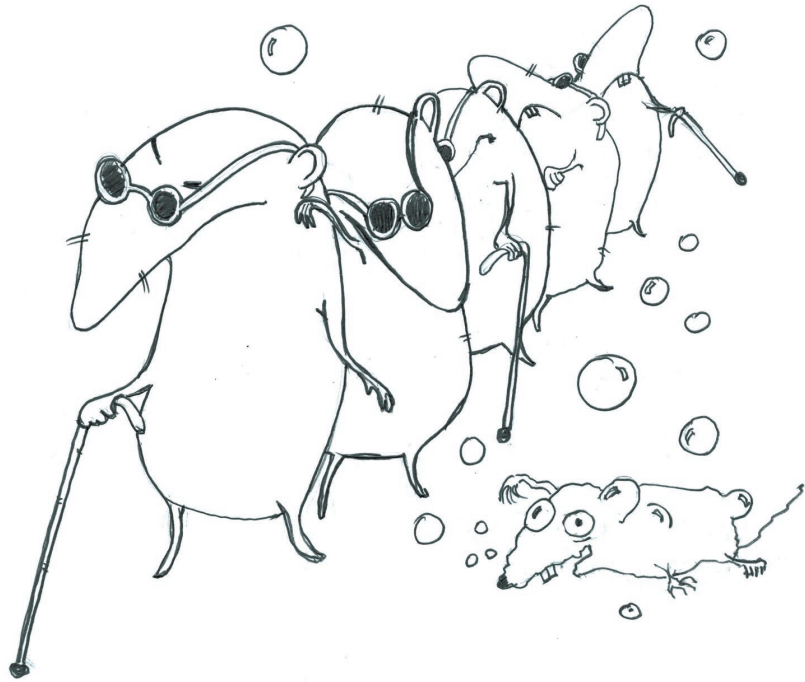
«Це сон. Я сплю...»

Двері важкі, різьблені, всуціль укриті дрібними кришталіками льоду й від того шалено-білі. За ними зима...

Доріжка прілого листя вела до дверей. Пензлик подивився туди, звідки вона йшла: там був туман. Такий щільний, як манна каша — мерзенна манна каша із суцільних грудок-згустків. Ось який це був туман. Проте зненацька туман затремтів, і грудки-згустки розлетілися з переляку, щоб випустити наперед себе величну й неймовірно вродливу жінку, яка нечутно йшла до крижаних дверей. Довгий блискучий шлейф білої сукні тягнувся за нею, здіймаючи в повітря опале листя. Пасма туману носилися круговертю, штурхалися й шарпалися, намагаючись доторкнутися до нього. «Королева!» — подумав Пензлик і мимоволі схилив голову.

Вона швидко проминула чубзика. Половинки дверей розчахнулися перед нею... і вмить зачинилися, щойно вона пройшла. Лише тепер Пензлик роздивився шлейф її білої сукні — це були щури! Білі щури з червоними очима, на яких сиділи їхні діти — маленькі щурята. Шлейф щурів хвилику нахлинув на зачинені двері, відкотився й перетворився на піну з мильних бульбашок. Бульбашки повільно здіймалися та змішувалися з густим туманом. Біле покривало лягло на Пензлика. Зненацька його хтось торкнувся.

— Перепрошую, де тут вихід? — прошепотів на вухо тихий голос. Чубзик здригнувся від несподіванки. Перед ним стояло п'ятеро сліпих кротів. Тримаючись одне за одного, вони обмацували підлогу кривим костуром. — Де ж тут вихід, не підкажете? — І вони, шаркаючи ніжками, розчинилися в тумані. У їхній ході відчувалася шалена втома. Пензлик прокинувся.

— П'ятеро кротів? П'ятеро сліпих кротів, що йдуть серед нескінченного туману в пошуках виходу? Дивно...

Старий Нікто сидів поруч із Пензликом і задумливо потирив лапкою вухо. Сон Пензлика схвилював його: він підскакував, потім знову сідав, видавав щось типу «дуже цікаво», «так-так», «дивовижно» та інші схожі зауваження. Хоча тривало це недовго. Він опанував себе, моргнув, чхнув, позіхнув... Ні, порядок був такий: позіхнув, моргнув, чхнув, а тоді бадьоро підвівся й потупцював до дверей*.

* Дверей — гідке страховисько, яке завжди ние та скиглить. Геть нестрашне, але шалено набридливе. Урешті, як усі діти, що ниють. Мало кому щастило його побачити — так дверей кажуть про себе. У цьому ж випадку це двері — звичайні дерев'яні двері зі скрипучими завісами.

Через якийсь час Нікто повернувся, ткнув вказівним перстом (зазвичай у всіх чубзиків на лапках пальці, але для більшої урочистості їх називають перстами) в пузо Пензлика і спитав:

— А більше нічого тобі не снилося? Відерце, може, якесь? Під водою, га? — і чарівник насупив брови — дуже ефектно й суворо.

— Ні, — позіхнув Пензлик, — більше нічого. Хоча... Миші ще снилися зі щурами, замок...

Сон у маленькій голові чубзика несподівано спалахнув весь і одразу.

— Ко-ро-ле-ва... прошепотів він перелякано, — Біла Королева...

— Розповідай! — наказав Нікто. — І якнай докладніше!

Пензлик переказав свій сон до найменших подробиць. Кілька разів (на прохання чарівника) він уточнював деякі деталі. Кілька разів повторював те саме. Зрештою «допит» закінчився, і чубзики взялися пити чай. Після чаю Пензлик спробував тихесенько шуснути додому. Але на виході — уже в передпокої — зіштовхнувся зі своїм родичем. Той ледь шерсть не дер (чи що там у нього на голові) — увесь його вигляд свідчив про світову скорботу за дочасно похованим на дні відерцем. Нікто театральню заламував лапи й кидав погляди на напис, що висів над місцем, де зазвичай стояло відро.

А напис був такий:

«Тут колись стояло відро. Блакитне улюблене відерце, потопилося ти дочасно, і сумую за тобою страшенно. Хто ж розрадить мене, самотнього, у цей вечір довгий...»

Для кращого ефекту напис було забризкано крапельками сліз. Напис і скорботний вигляд чарівника мали б якщо не розірвати Пензликове серце, то хоча б занурити його у вічні муки совісті...

Не вдалося!

— Сумуємо? — сухо поцікавився молодий чубзик, протискаючись повз фігуру в скорботі. «Фігура» мовчки кивнула головою й жалібно зітхнула. — А не треба було туману зранку напускати! І стояло б ваше бідолашне відро на місці. Самі його потопили, а тепер жалієтеся.

— Туман? — запитально простогнала «фігура». — Який іще туман, холера зелена? Не напускав я туману. Наснилося тобі, Пензлику. А може ти дурня клеїш? То так і скажи: холодно було. Та й до родичів, ковінька б їм до печінки, нема в мене поваги. Самі нехай за своїм відром пірнають, а потім хворіють і вмирають, — старий Ніхто розпалився. — Так, так! Помирають! І води ніхто не піднесе... Нема кому! — розлючено скінчив свою промову, пускаючи стріли з очей.

Пензлик спокійно вислухав свого діда, іронічно всміхнувся й мовчки відчинив двері — мовляв, дивіться самі.

— А ось який!..

— Нью-ню... — заявив Ніхто, зазирнув у прочинені двері й зіщулювався від яскравого світла.

Пензлик теж подивився — туману не було.

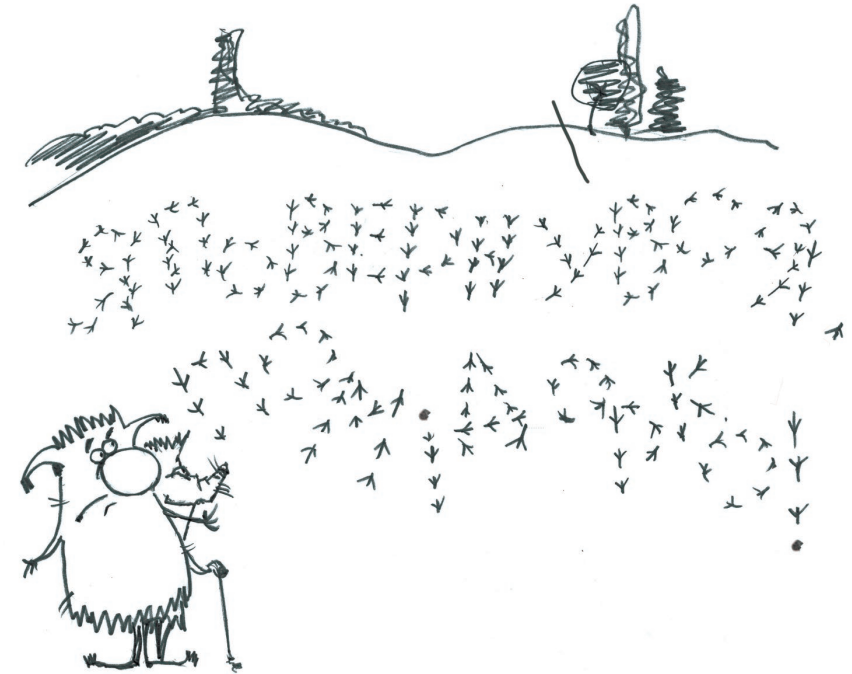
Світило яскраве ранкове сонце, виблискувала роса. Увесь пагорб перед будинком вкривав зелений трав'яний килим. І на ньому чіткими величезними літерами було написано:

«Я ПОВЕРНУВСЯ, ПОМІДОРКО!»

Напис було витоптано хаотичними слідами. Мабуть, хтось із «дуже дивними ногами» прострибав по траві, щоб написати послання. Чубзики так і вклякли з відкритими ротами. Ой, які в них були смішнучі морди, якщо подивитися збоку. Першим отямився Ніхто. Він голосно сковтнув, швидко зблимав очима й промовив щось типу «Йо-о-о-о», або «я-а-а», або ж «йо-о-о-я-а-а» разом.

Було це дуже несподівано. А для Пензлика навіть трошки страшнувало. Його злякав цей напис. Хто міг так написати? І хто такий Помідорка? Усі ці запитання засіли в голові чубзика та штовхалися там, і врешті влаштували суцільний бедлам.

— Помідорка — це я, — сказав чарівник ні сіло ні впало, ніби сам до себе й заусміхався. — Угу-у-у... Були часи...

Пензлик із подивом дивився на старого, повільно нахилиючи голову то на один, то на другий бік. Напис, який спочатку його злякав, почав набувати іншого значення — *неймовірно загадкового!*

А Ніхто все дивився й дивився на напис із дурнуватим виглядом, усмішка блукала його мордочкою. Але Пензлик перервав мандрівку в минуле.

— Дивовижно, і чого б це наш «Помідорка» заусміхався? Дозрів чи що? — із хитрим вогником в очах ущипливо запитав він. Прямота Пензлика грубо увірвалася в спогади старого чубзика. Вони «помахали ручкою» й відлетіли. Старий Ніхто повернувся до реальності, і ця «реальність» в'їдливо витріщилася на нього та нашорошила вуха.

— Нічого такого... Дурниці... — почав було чарівник, але знітився й замовк на кілька секунд. — Ти, здається, додому збирався? То пішли. Давно вже я у світ не вибирався!

Розділ четвертий (короткий) Трохи про свободу та Мила-Мур

Вони жили тихо й усамітнено у своєму темному, але такому звичному світі. Без сонця та світла, без величезного неба й просторих степів. Не в глухому лісі й не в тихому болоті. Під землею вони жили — це був їхній дім і їхній світ. П'ятеро сліпаків — сімейство кротів: тато, мама, син, дід і ще один дід. Шуби — чорні, очі — не бачать, лапи — лопатами, щоб землю рити й обнімати міцніше. Цілими днями вони працювали. Рили ходи, а пісень не співали — соромилися, мабуть. Рили все життя, виповзали лише вночі на поверхню — ковтнути повітря та спів чужий послухати. І саме вночі — бо ж лише тоді грають на скрипочках цикади, а ближче до ранку лине над землею пісня солов'я. Кроти дуже любили музику, але не так, як усі, — не вухами. Вони відчували вібрацію, що розходилась від ніжних скрипок і дзвінкого голосу птахів. Ось так вони жили, ці кроти — нікого не чіпали, нікого не ображали, хіба що хробаків. Так-так — хробаків. Але вони їх їли, а не ображали. І до слова, ті на них не ображалися. «Сліпаки — що з них узяти?!» —

так думали хробаки перед тим, як їх з'їдали. Та мова не про них...

Опудало впало! Так-так, один із мерзотних челядників Королеви провалився в підземний хід, який вирили кроти, та зломив палицю, на якій увесь час стрибав, виконуючи вказівки своєї володарки. О, як же те чупераadlo розсердилося! Цілий натовп таких самих пристрибав йому на допомогу. Вони взялися стрибати й топтати насипи кротових нірок. Маленькі підземні звірята відчули, як трясеться земля.

— Перепрошую, — ввічливо почав тато Кріт. Він надумав висунути з нори й тепер сліпо мружився від сонця. — Чи могли б ви припинити стрибати?

— Стрибати? — прошаруділи з обуренням опудала й оточили його.

— Так, стрибати. Розумієте, ми тут риємо, а ви нам заважаєте.

Опудала ще більше розлютились.

— Ти вже налився, кроте, вилазь! — із ненавистю наказало одне чупераadlo.

— Перепрошую, а чому ви мені тикаєте? Ми знайомі? Назвіться, будьте ласкаві, я ж бо сліпий і зовсім вас не бачу, — і тато Кріт ввічливо усміхнувся.

— Хто тебе осліпив? — у голосі опудал з'явилося співчуття.

— Я таким народився. Ми, кроти, усі сліпі, — і знову усміхнувся.

— Нам подобається, що ти усміхаєшся, — прошаруділи опудала. — І багато вас?

— Ні, п'ятеро: я, дружина, син, дід і ще один дід. Зараз їх покличу, — і тато Кріт зник під землею. Бідака, він не знав, чим це скінчиться...

Стукіт десятків ніг-патиків увірвався до тронної зали...

— Не все спокійно у вашому королівстві, Ваша Незрівнянна Величносте! — прогорланило чупераadlo-розпорядник.

— Що цього разу? — роздратовано спитала Біла Королева.

— Кроти, Ваша Величносте!

— І що? — вимовила вона стримано і згорда.

— Вони риють!.. Точніше — рили!

— Ну звісно, тупі голови, вони риють. Це ж кроти. Ви що, усіх кротів, які риють, мені вирішили притягнути?

— Ні, Ваша Величносте, лише цих. Вони насмілилися заявити, що Ви їм заважаєте!

Королева звела одну брову, а отже, почуте її зацікавило.

— Ось як? Ну то ведіть їх сюди. Подивимося...

П'ятеро сліпаків постали перед Королевою. Вони стояли жалюгідною купкою посеред величної зали, підтримуючи одне одного. Попереду, спираючись на сучкуватий костур, стояв тато Кріт. Він потягнув носом повітря й запитав:

— Перепрошую, ми вже прийшли?

— Так, шановний кроте, — усміхаючись, мовила Біла Королева, і її неприємно штрикнула жалість. Це почуття останнім часом бентежило її. Воно все частіше поверталось разом із пам'яттю, і Королева боялася його.

— А ви, мабуть, Королева? — знову спитав Кріт. — Від вас дуже вишукано пахне.

— Дякую, любий, — володарку це потішило. — Ви справжній поціновувач парфумів.

— А можна ми підемо? Я не дуже розумію, навіщо нас відірвали від роботи і притягли сюди ці невічливі істоти. Тут надто яскраво.

— Ну навіщо ж так поспішати? Ви ж щойно прийшли, — Королева випромінювала гостинність. — Може, ви нам розкажете, чим я вам заважаю? Мені саме так доповіли.

— Ви? Ні. Нам заважало стрибання ваших... — тато Кріт замовк, добираючи слова, — приятелів.

— Кого?

— Я не знаю... — розгубилася тваринка, — друзів чи приятелів. Вони не назвалися. Вибачте.

— Ох, ці слуги. Вони такі боввани невічливі. Учиш їх, учиш гарних манер. І все дарма. Так це вони вам заважали, а не я? Це ж геть інша справа! Вибачте, любі кроти, що вони вас потурбували.

— І знаєте, — додав тато Кріт, — вони у вас якись жорстокі. Не можна бути такими безсердечними.

— Що є, то є, — погодилася Королева й зітхнула.

— То можна ми підемо? — вдруге попросив голова родини й заспокійливо погладив лапу дружини.

— Звісно, любі, ви можете бути вільні, — і Королева підвелася з трону.

Ох ця Королева. Вона навіть не подумала наказати, щоб кротів відвели назад. Важлива ідея виринула в її голові. І в ній не залишилося місця для бідолашних сліпців, вимушених блукати кам'яними підлогами величезного замку в пошуках виходу. Вони були вільні, але як скористатися цією свободою?..

«БЕЗСЕРДЕЧНІ», — дзвеніло в голові Королеви. О, тепер вона знала причину нелюбові своїх підданців і вже ладна була віддати наказ. Аж раптом почула скрадливий голос:

— Схия-а-а-аємося перед Ва-а-ашою неземною красою, Ва-а-аша Вели-и-и-ичносте!

— Чого тобі? — Королева не любила, коли її відволікали від справ.

— Я дізнався про те місто! — Цілого Кашалота переповнювала гордість і почуття власної важливості.

— Мила-Мур?

— Так, саме про нього. Уявіть собі — це місто котів! Вони живуть там зі своїми бабусями! — кіт задоволено мурчав і терся об ноги Королеви.

— А може, це бабусі живуть зі своїми котами, любчику? Ти нічого не наплутав? — володарка нахилилася й ласкаво почухла улюбленця за вухом. — Звідки така інформація?

— Інформація уривчата, Ва-а-а-аша Вели-и-ичносте, але достовірна. Її мені одна кишенька нанявчала.

— І що вона тобі ще нанявчала?

— Та більше нічого цікавого, мррр. Це бабусі в'яжуть ті жахливі речі й чіпляють на наших челядників, — Цілий Кашалот вигнув спину й замружив очі. — І мушу з вами не погодитися щодо того, хто кому належить. Скрізь, у всьому світі бабусі належать котам!

І він пішов — граційно й велично, як і належить королівському улюбленцеві.

Королева замислилася. «Мабуть, — думала вона, — там живуть чарівниці, які володіють якоюсь прадавньою магією, в основі якої — в'язання. Не варто поспішати з цим містом, нехай зачекає. А з іншого боку, що нам заважає почати сіяти інтриги та хаос в ідилії бабусь і котів? Треба лишень поширити потрібні чутки!..»

Розділ п'ятий Свято Знайди, яке кепсько закінчилося

— Чого це вони? — спантеличений Пензлик дивився на натовп чубзиків, які з криками та вересками тягнули повз нього величезний віз із купою різного мотлоху. Зверху на купі радісно стрибали троє мишей і щось горлачили на все своє мишаче горло.

Одразу за першим возом їхав другий, не такий повний, але також зусібч оточений натовпом збуджених хуторян.

— Свято Знайди! Ура! — долинуло до вух спантеличеного Пензлика, і галасливий натовп зник за стовпами пилюки.

Чубзик радісно вискnuв і щодуху чкурнуv у бік ринкової площі, звідки все чіткіше було чути гомін свята. Старий Ніхто крекнуv, понюхав повітря й неспішно пішов за ним, бо ж не пристало таким шановним чубзикам, як він, легковажно поводитися.

Це ж вам не хухри-мухри, це свято Знайди! О, яке це чудове свято! Щороку, зазвичай усередині літа, скажімо п'ятнадцятого липня, а якщо точніше — другої суботи липня,

Трівка-Дми гула й гомоніла! Це було, мабуть, найулюбленіше свято чубзиків після Нового року, врожаю, вишеньок і т. д. Та що й казати — усі свята в них були улюблені, тому відзначали їх із великим розмахом. Мушу зазначити, що на різних хуторах чубзики веселилися по-різному, відповідно до традицій пращурів. А сенс свята Знайди був такий.

Із кожним трапляється: шукаєш якусь річ, а знайти не можеш. Здавалося б, ще вчора вона лежала ось тут, а сьогодні її нема. Заховалася — і ніяк не знайти. Звісно, ця річ рано чи пізно знайдеться, але зазвичай тоді, коли вже не треба! Якщо таке ставалося, чубзики вкладали знайдену річ у спеціальну скриню й вивозили на ринкову площу в другу суботу липня для участі в конкурсі «Найкращий Знайда».

Переможцем ставав володар найбільшої кількості знайдених речей. А самі ці речі наприкінці конкурсу складали на купу, і після знаку, який подавав найголовніший чубзик хутору, їх міг узяти кожен, хто хотів. Оскільки охочих отримати нову річ було багато, то зазвичай свято перетворювалося на гарну колотнечу з укусами, синцями й подряпинами. Адже все добро здобувається в боротьбі!

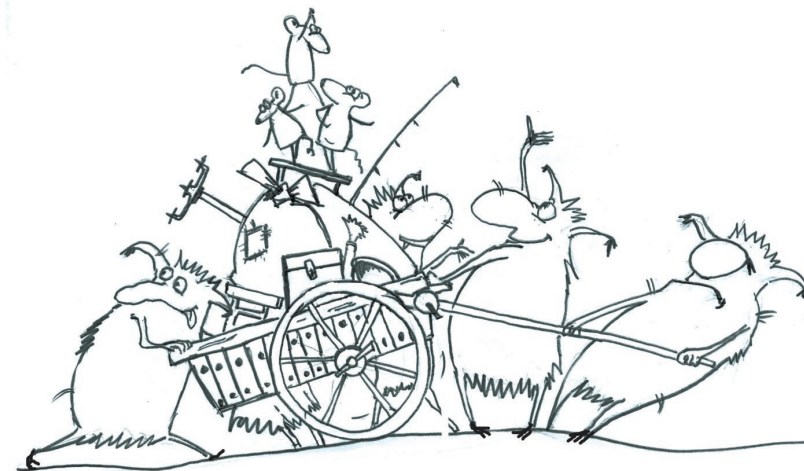
До слова, не подумайте, що чубзики були поганими господарями та постійно щось губили. Ні, вони просто вважали, нібито речі губляться тому, що не хочуть, аби їх знайшли. А якщо так, то це означає, що вони образилися на свого господаря, а то й гірше — тримають на нього злість. Одним словом, таких речей ліпше позбутися. Так вважали чубзики з діда-прадіда і, мабуть, мали рацію.

Ще забув сказати, що в колотнечі зазвичай брав участь лише один чубзик з кожної родини. На сімейні нараді чубзи

обирали свого представника й наперед вирішували, за які речі варто поборотися з іншими охочими. І якщо ви гадаєте, що вовтузилися тільки хлопці, то дуже помиляєтесь. Дівчата аж ніяк не поступалися в боротьбі за загублені речі. Ого! Якби ж ви їх тільки бачили! Справжні воячки! Своїм бойовим розфарбуванням вони повнили жахом серця всіх суперників, а синці й подряпини були предметом заздрощів і їхнього вихваляння.

Ось, власне, таким було це свято. Насамкінець переможець конкурсу «Найкращий Знайда» отримував великий кубок у вигляді табуретки та різні почесті й повагу на цілий рік. І що характерно — що цінніші були речі, то більше поважали переможця.

Деякі чубзики (підозрюю — нові щасливі володарі колись загублених речей) навіть понад міру поважали переможця. Щойно вони його бачили, як з усіх лап бігли назустріч і просто-таки заглядали в очі та довго трясли лапу. А ще захоплено дякували й передавали вітання від колишніх речей.

Але повернімося до нашого Пензлика, який радісно кинувся за возом до ринкової площі в передчутті свята. Щойно він добіг, як із жалем побачив, що трохи спізнився. Усі мешканці хутірця щільним кільцем оточили невеличку сцену з трибуною (це такий короб, на який промовці ставлять лікті та склянки з водою). На сцені дуже урочисто стояв голова Трівки-Дми й намагався перекричати натовп чубзиків, що вив, плескав у долоні, свистів і верещав. Лише не подумайте, що голова — це така собі голова чубзика. Ні, це найважливіший чубзик у поселенні, посада така, а звали його Великий Татко. Що кричав голова, Пензлик розібрати не міг. Він лише зрозумів, що вже називають переможців. Чубзик підскакував за спинами своїх земляків, щоб побачити купу загублених речей! Йому конче було потрібне блакитне горнятко — схоже на те, яке він випадково розбив торік. Решта горняток сумували без втраченого брата. Нарешті Пензлик знайшов невеличкий пеньок, забрався на нього та вп'явся очима в купу. Ого! Яка вона цього разу велика. Усім купам купа!

І найдивовижніше, що аж п'ять блакитних горняток лежало на самому вершечку. Та ще й саме таких, про які мріяв наш чубзик. Пензлик аж верескнув з того щастя. Та що там горнятка! У купі лежав точнісінько такий, як у нього, чайничок, така ж ваза, ковдрочка, скатертина й навіть крісло дуже нагадувало улюблене кріселко Пензлика! Оце так свято! Чубзик поїдав очима всі ці предмети й уже потирав лапки, хапливо вибудовуючи план майбутньої битви. Він відволікся від споглядання купи й узявся оцінювати сили потенційних суперників. Супротивник ліворуч

від купи його не цікавив, а той, що праворуч... так. Але зваживши, Пензлик з полегшенням зітхнув. Шанси оволодіти горнятками були дуже високими. Окрім хіба Татка Великого Татка — старого, але спритного й нахабного чубза, суперників фактично не було. Пензлик заспокоївся і знов уп'явся очима у свою блакитну ціль. Більше його нічого не цікавило.

А дарма. Якби він підняв очі понад купою, то точно б помітив своїх знайомих мишей, які стояли на самому її вершечку й купалися в променях слави. Вони були неперевершені у своїй скромності та вдаваній сором'язливості. Ось вона — вершина слави! Саме вони були переможцями конкурсу «Найкращий Знайда», а точніше — друзями переможця. Так інколи трапляється, коли й сам переможець не знає про «щастя», яке його спіткало. А ви вже здогадалися, що миші, які гостювали в Пензлика, вирішили взяти участь у святі й «забули» повідомити найгостиннішого господаря. І тепер сам господар стояв на низькому старті, готувався до рішучої баталії та навіть не здогадувався, що збирається битися за свої ж речі.

Натовп замовк і ніби за командою розступився перед дуже зосередженим і напруженим Пензликом. Той побачив перед собою ціль, не помітив жодних перешкод і зненацька з бойовим кличем кинувся до купи, схопив горнятка й радісно заулюлюкав. Він аж підскакував від задоволення та мисливського азарту. Натовп чубзиків теж не витримав і з криками кинувся до речей. Пензлик штовхнув ліктем одного, вкусив другого, хвацько беркицьнув третього й вивалився з клубка чубзикової колотнечі злегка

пошарпаний, але задоволений. Троє очманілих від щастя мишей вирости перед ним і з пришелепкуватою закоханістю в очах кинулися його обіймати. Чубзик розчулився. «Любі мишки. Сумували, мабуть», – подумав він і дозволив на себе вилізти. Він навіть пустив сльозу від радості.

– Переможець!!! Переможець!!! Іди отримуй приз, – запищали йому на вухо не менш щасливі миші. – Так-так! Приз!!!

– Переможець! – прокотилося навкруги.

– Гойдати його!!!

І натовп почав підкидати Пензлика з мишами й горнятками. І лише тепер, із кожним злетом чубзик почав усвідомлювати значення слів «переможець» і «приз»! Він упізнав усі речі в купі – вся купа складалася з його речей!

– А-А-А!!! – закричав чубзик, коли зіставив усі факти.

– Ура-а-а!! – відповів натовп.

– Розори-и-или!! – верескнув чубзик.

– Нагороди-и-или!! – вибухнуло у відповідь.

Ошелешеного відкриттям Пензлика занесли на трибуну. Він мовчки взяв із лап голови Трівки-Дми приз-табуретку, ніяково всміхнувся, розкланявся навсібіч і так само мовчки поплентався додому. Він ішов навмання й бездумно тягнув за собою злощасний приз, і натовп розступався перед ним. А миші сиділи на плечах чубзика, пестили його по голові й усім пояснювали:

– Це він від щастя такий. А завтра приходьте в гості! Усі! Усіх запрошуємо!

Отак вони пішли зі свята – нещасний і щасливі з табуреткою та горнятками, а натовп продовжував гудіти й веселитися.

Біля будинку миші весело зіскочили зі згорбленої фігури чубзика та побігли наперед, щоб широко відчинити двері. Вони театральнo й дуже гостинно запросили гостя-господаря зайти. Дім був порожній. Точніше, майже порожній. Дещо з того, що стояло на видноті або не одразу знайшли хазяйновиті миші, було на місці: стіл, стільці, барвисті фіранки та багато іншого. Зникло лише те, що знайшли випадково: вміст шаф і шафок, важкого буфету й величезної комірчини. Миші не розумілися на тонкощах свята. Кожну, лише уявіть собі, кожну річ вони витягли на світло й поклали до воза із захопливим вереском. Вони не пошкодували навіть старезний віник, який чубзик невідомо для чого зберігав під ліжком. Власне навіть віником ці три жалюгідні галузки годі було назвати, але навіть їх відвезли на площу.

Отже, Пензлика спустошили. Усе майно, яке він любив і дбайливо зберігав, більше йому не належало. «Вони (речі) тебе розлюбили, і тепер доведеться добре попрацювати, щоб усе відновити», – так, мабуть, заявив би старий Ніхто з цього приводу, але його ніде не було. Він зник ще на початку свята. Проте Пензикові було не до нього.

Чубзик зупинився посеред кімнати й голосно та скрушно зітхнув:

– Йо-йо-йой!

Миші не звертали уваги на його настрої. Вони досі були зачмелілі від сьогоднішньої слави та Пензикової перемоги. Трійця вилізла на стіл і витріщила сповнені палкого захоплення очі на Пензлика. Мушу зазначити, ці миші були якісь дивні. Я за ними вже давно спостерігаю і скажу лише тобі, читачу, по секрету, що вони трошки... е-е-е... несповна розуму.

Ну ось... уп'яли вони свої очка-бісеринки й дивляться на чубзика. Чекають, мабуть, що він їх хвалитиме чи розцілує від щастя, а він...

Не подякував. Він перестав зітхати й зупинився поглядом на трьох «винуватцях свята». Мовчки згріб їх у лапу і...

Ні. Він не викинув їх у вікно, як ви могли подумати. Пензлик дуже обережно й ніжно виніс зграйку принішклих мишей за двері. Поставив на землю й обережно підштовхнув — ідіть, мовляв... Двері будинку зачинилися за Пензником, і все — миші залишилися самі. Легкий теплий вітер шарудів їхньою шерстю. Круглі чорні бісеринки очей дивилися одні на одних.

«Оце так халепа!» — подумала кожна з них, але вголос нічого не сказала.

А Пензлик? Пензлик пішов до себе в кімнату, сів на стілець, підпер лапами голову, гірко зітхнув і... заплакав. Йому було дуже шкода своїх улюблених речей і самого себе. Він навіть уявити не міг, як вони будуть жити одне без одного.

Сонце пішло спати за обрій. Миші збилися до купки, усілися в куточку вікна й тихо попискували — вони теж були нещасними. А за склом, у кімнаті сидів маленький чубзик і завивав тоненьким голоском. Ось так сумно скінчився цей день.

І прийшла ніч. А з нею прийшли й опудала...

— У-у-у, — тихенько тягнув Пензлик. — Мої улюблені, преулюблені ре-е-е-чі. Як же ви без мене? У-у-у...

— І-і-і... — страждали миші за вікном.

— У-у-у?.. — почулося щось приглушене й моторошне на полі за будинком.

— У-у-у?! — заревіло кілька голосів уже зовсім поряд. Голоси були замогильними, і від тих звуків завмирало серце. Так вітер гуде в димарях і вие в глухому зимовому лісі. Але Чубзик у своїй великій печалі не чув нічого, і ось...

Щось ударило у вікно з боку поля. Пензлик підняв голову й заціпенів. На нього дивилися два круглі місяці. До того ж один був із моторошними порожніми зіницями й такою ж посмійкою. А другий — звичайний місяць — круглий і жовтий, як помаранч. Пензлик не повірив своїм очам і навіть протер їх кулачками — два місяці все одно дивилися на нього. Один (з посмійкою та очима) навіть трохи погойдувався.

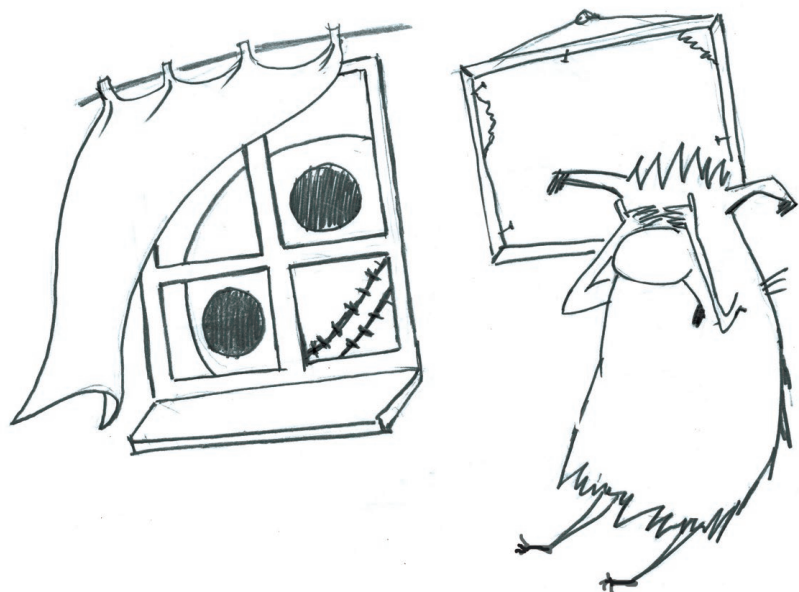
Шерстка на спині Пензлика заворушилася, і це була однозначна ознака страху, який пульсував у маленькому серці чубзика, намагаючись загнати це серце в п'яти.

— Ой! — мимохіть вирвалося в Пензлика. Він міцно заплющив очі та, порахувавши до п'яти, повільно розплющив — у вікні був один місяць. Той старий добрий місяць, який часто заглядав до нього в гості та освітлював будинок м'яким сріблястим світлом. Другого — *жахливої круглої мармизи* — не було.

— Фух! Здалося, — видихнув Пензлик, підвівся й підійшов до вікна. Він обережно його прочинив і визирнув з острахом назовні. Нікого. — Фух, — повторив знову чубзик і повеселішав. — Треба ж, аби таке привиділося!

Чубзик приязно підморгнув знайомцю-місяцю, зачинив вікно та повернувся на своє місце. Він уместився на стілець,

згадав про мишей і... кицька, точніше — кошенятко легенько шкрябнуло своєю маленькою лапкою велику Пензликову душу. Йому стало трохи соромно, і він подивився у вікно, за яким страждали миші. І тоді його серце все ж таки впало в п'яти!..

Миші з круглими від жаху очима буквально втиснулися в скло. Над ними височіло щось безформно-незграбне. Воно схилилося над ними й хилитало чимось круглим, схожим на голову. Це був той самий «другий місяць»! От лише тепер він рухався і, вочевидь, мав намір завітати до Пензлика в гості. Пензлик, як ми знаємо, був дуже гостинним чубзиком, але не цього разу. Тим паче, що гість був не один... У вікна зусібіч уже гупали безліч круглих, моторошно

усміхнених фізіономій з однаковими порожніми очницями. І найстрашніше — вони не вимовляли ані звуку, вони були жахливо мовчазні й гатили по склу своїми порожніми головами!

«Мамо рідна, яке страховиддя в гості суне! З'їдять!» — такі чи приблизно такі думки вирували в голові чубзика. Він підскочив і кинувся до дверей. Ні, не відчиняти їх, а зачиняти, забивати, затуляти, забарикадовувати, врешті-решт. Але було пізно...

Двері здригнулися та... розчахнулися.

— Прекрас-с-сно! — прошаруділо чуперадло (а це було саме воно). — С-с-сдоровенькі були!

— С-сдоровенькі були, — потягнули «с» й інші опудала, що стовбичили за ним.

— С-с-сдоровенькі... — просвистів переляканий Пензлик. — Проходьте-с-с, будь лас-с-ска. — (Він чомусь почав розтягувати та скрізь вставляти звук «с», як і опудала).

Бідолаха навіть спробував усміхнутися, але усмішка вийшла вимушеною й нещирою — точнісінько така сама, як у непроханих гостей. У якийсь момент він навіть подумав, що це сон, і вщипнув себе. Але ні — опудала не зникали, їх ставало дедалі більше. Вони вже заповнили собою весь передпокій і тепер мовчки хиталися на своїх ногах-костурах перед Пензликом.

Трохи оговтавшись від переляку, чубзик вирішив зазирнути їм у вічі з німим запитанням: «А що вам, власне, треба?» Але їхні очниці були порожні, а роти продовжували посміхатися. Пензлик ще трохи почекав, а тоді повторив запитання вголос.

— Ти неш-ш-шас-с-сливий... — прошаруділо у відповідь. Було незрозуміло, де народжувався цей звук. Він линув нібито з глибини їхніх голів, але вуста залишалися нерухомі.

— Так недос-с-сволено, треба ус-с-с-сміхатися...

— Ус-с-сі мають тішитис-с-с-ся. Хто тебе обрас-с-сив? Вони-с-с?

Тут перед Пензликом упала трійця переляканих мишей, які, гепнувшись на підлогу, одразу ж видряпалися на чубзика, зарилися в його реп'яшкові кучерики (чи що там у нього) й затихли.

— Ні, — сказав Пензлик, — не вони. І взагалі, я не ображений. З чого ви це взяли? Просто трохи засумував. Але таке трапляється. Вам яке діло? І нащо ви жбурляєте моїх друзів?

Його страх минув. Але тут знов усе зіпсували миші...

— Друзів! — запищали вони раптом. Миші майже зімліли від щастя й навіть забули про страх. Вони вилізли на білий світ. — Ти назвав нас друзями, великодушний Пензлику!!!

— Друзями! Друзями!..

— О-о-о-о! Любий, добрий Пензлику!

Миші так обнімали й горнулися до чубзика, що своїми лапками ненароком потрапили йому в око.

— Ай! Дурнуваті незграбні миші! А щоб вам!!!

Пензлик застрибав на одному місці. Забувши геть про опудал, він однією лапою тримався за око, а другою намагався впіймати мишей своїми реп'яшками. Але ті були досить спритними, щоб не потрапити йому в лапи, і щоразу, пробігаючи мордочкою, дмухали на прикрите око чубзика. За якийсь час від їхнього безперервного дмухання з ока покотилися сльози.

— Ага-а-а! — загули опудала та посунули на Пензлика. — Ти плачеш!..

Зненацька двері розчахнулися й опудала розлетілися в різні боки.

— Ага-а-а! Не чекали?! — загорлав старий Ніхто й завалився в хатинку, не помітивши в темряві моторошних опудал. — Де переможець і найщедріший чубзик у Трівці-Дми?..

На цьому він затнувся, вигукнув: «А що це ви тут?..», зробив довжелезний чудернацький стрибок уперед і опинився поряд із Пензликом, прикриваючи його собою. Лапи чарівника сплелися в якійсь неймовірній фігурі та зробили різкий випад у бік опудал. При цьому він прокричав якесь закляття. Усе сталося дуже швидко, але скінчилося... нічим. Власне... нічого не відбулося!

Опудала швидко отямилися від неочікуваної появи чарівника й кинулися до нього. Жодної «хмари смерті» чи «стовпа вогню» не вилетіло з лап старого Ніхто. І це, мабуть, було для нього повною несподіванкою. Він просто оторопів і заляк, через що й отримав палицею по голові. Опудала виявилися спритнішими...

Невдовзі обмотаний по самі вуха в клубок грубих безколірних ниток старий чубзик лежав у кутку й ревів. Сам Пензлик притиснувся до стіни і, не кліпаючи, дивився в порожнечу очисьок чуперадла, яке нависло над ним і, здавалося, ось-ось проковтне.

— Ус-с-сміхатис-с-ся, ус-с-сміхатис-с-ся, — із присвистом виходило з нього. Невідома зла сила скувала бідолашного Пензлика й малювала на його мордочці посмішку. Навіть не малювала, а ліпила, перетворюючи на огидну гримасу.

— Чудес-с-сно, — прошипіло опудало й відірвало свій погляд.

Чубзик одразу обімлів і, спираючись на стіну, сповз на підлогу. Очі його заплющилися, і він знепритомнів. Опудало обернулося до чарівника. Інші чуперадла нависли над ним і почали вистукувати своїми палицями такт:

— Тук, тук, тук...

Опудало підскочило до зв'язаного Ніхто та схилилося над ним...

Невідомо, чим би це все закінчилося, якби тишу ночі не розірвав дзвінкий і раптовий спів півня. Від цього кукурікання опудала здригнулися й кинулися до виходу. Вони штовхалися та заважали одне одному. Так завершилася ця страшна ніч.

Настав світанок, і «сміливі» миші, які під час загального гармидеру ховалися під підлогою, вибралися й пострибали в розвідку. Опудал ніде не було, тож миші кинулися до сусідньої з Пензликовою хатки. Там мешкали мама Раве та її донька Мая — почесні чубзики, кров з молоком, міцні, як жолуді, та добрі, як сто святих Миколаїв! Вони вже прокинулися й готували в печі щось неймовірно смачне та хрустке (мушу зазначити, що чубзики дуже рано встають, їм шкода втрачати свої дні, бо це ж їхні дні й належать лише їм). Аромат цієї смакоти вже вирвався за межі побіленого будиночка з великими червоними маками на стінах. Миші дружно втягнули повітря трьома носами й затарабанили у двері.

— Відчинено! — почувся низький голос мами Раве, і двері прочинилися. — Хто тут?

— Ми тут! — запискотіли миші й замахали лапками. — Унизу!

— Ага! Пензликові миші, якщо не помиляюся. Прошу, — мама Раве гостинно розчахнула двері.

— Так-так! Пензликові ми! — недоладно залементувала трійця й геть забула, навіщо прийшла.

Пустотливі миші встигли випити чаю, розпитати про родичів, про рецепт малинового пирога та суничного морозива. Вони безперестанку теревенили й захоплювалися господинями, через що ті аж зарум'янилися. І лише тоді, коли Мая в перерві між поглинанням торта спитала, як справи в Пензлика, миші згадали, навіщо прибігли. Вони скрикнули, викотили оченята й набитими ротами промимрили:

— Похано! Потфібна допомоха!

— Погано? — перепитала мама Раве і схвильовано відставила горнятко з чаєм убік.

— Офудала пфийфли! — повідомили миші, трагічно хитаючи головами. При цьому вони продовжували набивати роти солодощами.

— Офудала? Що за офудала? — усе більше хвилювалися мама й донька.

— Ну, офудала такі! — пискнула одна з мишей і проковтнула останній шматочок. — Опудала! Страшні та злі. Вони зачарували Пензлика і змотали в клубок ще одного старого чубзика, який махав лапами та сварився.

— Правда-правда! Сварився й махав! — запищали інші миші й почали шалено метушитися. — Біжімо! Біжімо швидше їх рятувати! Нема коли чаювати!

Остання фраза прозвучала як докір у бік шановного сімейства. Але мама з донькою не звернули на це уваги. Вони були дуже чуйними, а тому схопили в лапи молоток і пательню й кинулися рятувати сусіда.

Миші взялися були піднімати на ноги решту мешканців Трівки-Дми, але згадали, що сьогодні й так усі в гості придуть, і повернулися до Пензлика. Коли вони застрибнули у відчинені двері, то побачили таку картину: Пензлик із дурнуватою посмішкою сидів посеред кімнати та чхав. Довкола нього бігав скуйовджений Ніхто. Він заламував над головою лапи та бурмотів якісь закляття. З огляду на його вивалений язик і тяжке дихання, цей «дикий танок чаклунства» тривав уже досить довго, але безрезультатно — посмішка Пензлика не зникала. Родина Раве-Мая тихенько вмостилася в куточку та з цікавістю спостерігала, що відбувається.

— Нічого не розумію! — у відчаї заявив Ніхто. Він припинив витанцьовувати й витер лапою чоло. — Мої чари зникли! Я не можу чаклувати!!!

Миші перелякано притиснулися до стіни і взялися за лапки. Вони хвилювалися й переживали за чубзиків.

— Що за дурня! — вигукував чарівник і міряв кімнату кроками. Від безсилля він навіть узявся вправляти Пензликові вуста власними лапами. Ніхто тряс його за щоки та м'яв, але нічого не виходило. До того ж Пензлик відтепер шепелявив і нечітко говорив. А ви спробуйте усміхнутися від вуха до вуха й вимовити бодай щось із такою посмішкою. Отож-бо!

— А, мифи! Пфифіт! — привітався чубзик з мишами, і ті заплакали від жалю (вони щиро любили Пензлика).

Старий Ніхто обернувся подивитися, з ким вітається чубзик, але не знайшов нічого цікавого в мишах і відвернувся. У кімнаті запала тиша, яку час від часу порушували схлипування, чхання та шарудіння.

— Добрий день у вашій хаті! — у дверях з'явилася огрядна фігура Великого Татка. Він теж був родичем Пензлика, та ще й досить близьким — із боку лісової частини Трівки-Дми.

— Здоровенькі були, господарі! — почувся за Великим Татком голос Татка Великого Татка. — Ну ви й дали вчора! Усю Трівку-Дми своїми скарбами обдарували. Тож ми вирішили, так би мовити, подякувати — подарунки принесли. — І на підлогу висипалося кілька підсвічників, схожих на обтягнуті лозою глечики, та різні плетені дрібнички.

— Сплели ми ось із синком.

— Сплели... — підтвердив «синок» і засоромився, помітивши в кутку родину Раве-Маї.

— О-о-о! То вам тут весело! — помітив Пензлика Татко Великого Татка.

У відповідь запала мовчанка, а очі Пензлика наповнилися сльозами.

Розуміючи, що бовкнув щось зайве, Татко Великого Татка спробував змінити тему розмови:

— А-а-а! — радісно закричав він, коли помітив старого Ніхто. — Чарівник! Чари свої ще не розгубив, старий карасю?

— Уяви собі — розгубив, старий мухоморе! — вщипливо відповів Ніхто. Вони з Татком Великого Татка були давніми приятелями, тому обзивали один одного — жартома та навіть з любов'ю.

Друзі обнялися, потерлися носами, притиснулися лобами й зашущукалися. Усі присутні мовчки чекали кінця розмови.

— Добрий день у вашій хаті! — почулося знову від входу. — Гостей вітаєте? Куди подарунки класти?

Мешканці Трівки-Дми все йшли та йшли в гості. Дім заповнили гамір і шттовханина. Миші скористалися безпорадністю Пензлика й узяли на себе роль господарів. Вони насолоджувалися загальною увагою та власною гостинністю. Щоправда, за якийсь час після геть безпорадних спроб хоч якось усіх організувати функцію господарів перебрала на себе родина Раве-Мая. Зрештою все владналось, і на вулиці накрили великий довгий стіл, перед яким височіла купа подарунків (кожен мешканець Трівки-Дми мав за обов'язок обдарувати Пензлика якоюсь потрібною в побуті річчю. Адже Пензликове хатнє начиння розбіглося й не хотіло з ним жити). Ця купа була навіть більшою, ніж та, учорашня. А вчорашня купа була всім купам купа!

Коли все чи майже все доросле населення Трівки-Дми повсідалося за стіл, слово взяв старий Ніхто:

— Любі мої трівка-дмивці! — сказав він. — Велике зло прийшло до нас здалеку і не знає воно ані жалю, ані милості! А найжахливіше, що зло це хоче змусити нас бути щасливими! А хто не буде щасливим, із тим вчинять так, як із моїм правнуком! — і показав на Пензлика та його посмішку.

Над столом запала тиша — не очікували чубзики такого розвитку подій. Вони ж сподівалися повеселитися, потанцювати, наїстися, і на тобі...

Трівка-дмивці не одразу повірили Ніхто. Адже надто весело світило сонце й пахли квіти. І надто мирно та спокійно

жили вони хтозна-скільки років. І лише коли перемацали по черзі Пензликову мордочку й позазирали йому в очі, лише тоді вони перейнялися словами старого чарівника. А як перейнялися, то розбіглися по домівках і зачалися, нажахані, в очікуванні великого зла.

Звісно, не всі чубзики розбіглися. Залишилося кілька хоробрих і небайдужих родин. Саме вони врятували Трівку-Дми та решту світу від зла. Але не забігаймо поперед батька. Наразі вони сиділи за столом і вирішували, що робити.

— Полетимо туди, де добре! — пискотіли миші.

— Відлупцюємо! — кричав Татко Великого Татка.

— Ой, відлупцюємо! — підтримував його син.

— Хай лише носа сунуть! — нахвалялася добра родина Раве-Маї, а мама Раве задля переконливості навіть струснула пательнею.

— Утечемо! — пронизливо заверещав худий чубзик із довгим носом, якого ніхто не знав.

— А ти хто такий? — закричали всі дружно до незнайомого чубзика.

— Я? Та так, ішов собі повз... — пробелькотів той і розгублений від загальної уваги швидко дав драла, прихопивши із собою кілька пиріжків.

Усі дружно провели незнайомця поглядом і продовжили обговорення. Радилися довго, аж три чайники чаю випили.

Зрештою вирішили: якщо в Ніхто немає чарів, а в опудал є, то наразі чуперадла сильніші, а отже, не час із ними битися, ще й такими малими силами. Ні, так їх не подолати. А Пензликові чарівник запропонував сховатися поки в нього, у його світі — може там і чари повернуться.

Так вирішили й опівдні рушили: попереду Нікто, за ним — Пензлик, а обабіч, пурхаючи, як їм здавалось, із куща на кущ, із гілки на гілку, — миші. Пензлик тягнув великий возик з їжею — не викидати ж продукти. Решта чубзиків залишилися на хуторі чекати новин, бажано добрих.

Була тиха днина, світило сонце, мухи радісно дзижчали. У височині заливався щасливою піснею самотній жайворончок. Чубзики й миші підійшли до знайомого місця. Усе було, як учора: та сама стежинка, та сама прим'ята травичка, але вхід у світ чарівника не відчинявся. Точніше, він кудись зник! Ну не міг старий Нікто знайти його, як не намагався. Він облизував палець і стежив за напрямком вітру. Лягав і слухав землю. Бігав туди-сюди й вигукував:

— Ціпа-ціпа-ціпа...

Із боку здавалося, що турботливий господар кличе курей, які розбіглися в різні боки. Але натомість до нього щоразу підбігало троє мишей, які крутилися під ногами й заважали зосередитись. Урешті старий Нікто змучено сів на траву й попросив у Пензлика чимось підживитися. Ум'явши пиріжки з капустою, він заявив:

— Ну ось, тепер я теж без домівки. Одно слово, безхатько. Ой горе-горе!

Тоді трохи посидів, подумав, крехтячи підвівся, понюхав повітря та вказав лапою на схід:

— Доведеться йти туди. І нема на то ради!

— А фофо туди? — поцікавився Пензлик і подивився в той бік, куди показував чарівник. — Там фе Труфки-Пе.

Нафо вони нам? — Бідолаха Пензлик і досі фафрав через посмішку.

Старий Нікто підійшов до племінника, скуйовдив його шерстку (чи що там у них) на голові й ласкаво сказав:

— Ні, ми підемо далі за Трушки-Пе, куди далі. Аж до Білої Королеви підемо. Це її рук справа. Там ми все й виправимо. Інших варіантів немає.

— До Королеви?! — запищали перелякані миші. — Ні! Не треба нам туди! Нам треба туди, де добре!

— А мені вфе не дофре! — уїдливо відповів Пензлик. — Піфли! А фи, — звернувся до мишей, — летіть, куди хофете!

— Лише крильця пильнуйте! — хмикнув чарівник і взявся за ручку возика. Він рішуче штовхнув його й покотив через луги.

Пензлик наздогнав Нікто, ухопився за другу ручку й пішов поряд. Миші залишилися. Розгублені й самотні, вони проводжали поглядом двох чубзиків і махали їм лапками.

Вітер гладив трави на лугах, жайворонки купалися в теплих струменях повітря, що віяли над землею. Від пряного аромату квітів паморочилася голова. А у височині розбрелися, ніби отара овечок, дрібні білі хмаринки.

А зараз ми залишимо чубзиків і мишей та зазирнемо до замку...

Розділ шостий Бібо і Королева

— **В**И БЕЗСЕРДЕЧНА! — одного разу наважився заявити Бібо. — І чуперадла ваші моторошні, особливо з цими жахливими посмішками. Я можу звикнути до вас, але полюбити — ні. А опудал ваших я просто боюся. І взагалі, жодної радості довкола вас немає. Навпаки — усі дуже нещасні.

— Вони нещасні? — перепитала Королева. — От йолопи!

На цьому розмова скінчилася — Королева мала багато справ. Останнім часом у замку аж надто вирувало життя: звідкись узялися натовпи підлабузників і причеп (це такі огидні люди, які кажуть не те, що думають, а думають про те, щоб учепитися якнайміцніше й ухопити побільше. Вони постійно крадуть, обманюють і наговорюють на інших). Володарка й хотіла б їх розігнати, але хто ж тоді тішитиме королівське самолюбство? Усе ж ліпше, ніж дурні й порожні чуперадла. Ці натовпи заповнили весь замок і час від часу доводили Королеву до сказу. Тоді опудала безцеремонно виштовхували всіх утришия, і на короткий час у замку ставало тихо та спокійно.

Та за якийсь час цих підлабузників ставало ще більше, ніж раніше. Вони вже не вміщалися в замок, а вешталися околицями й вигадували, як би міцніше причепитися до Королеви, але насамперед — залишитися в замку. Єдиний шлях до Її Величності пролягав через Цілого Кашалота.

Оце прийшла котові масниця*. Цілий Кашалот так погладшав, що ледь рухався. Він навіть умиватися сам не міг. Його чухали та обдаровували, ним захоплювалися. Йому на вуха лили найсолодші лестощі. Його обожнювали, перед ним тремтіли. А він усе більше роздувався від власної ваги та лінощів.

За цим усім він забув своє коріння. Хтось із підлабузників навіть склав для нього родовід. І диво — він виявився з лев'ячого роду! Та ще й не з простих левів, а з шаблезубих! Йому й герб подарували: на пурпуровому тлі лев, який перемагає пса, і миші, що з трепетом несуть щит і спис. Навіщо йому ці щит і спис? — подумаете ви. На це питання навіть я не маю відповіді, що вже казати про того пихатого куцохвостого пана. Словом, Цілий Кашалот зі звичайного шолудивого дворового кота перетворився на принца голубої крові та повних щічок.

Але повернімося до Королеви. Слова Бібо про безсердечність не давали їй спокою. Вона довго думала — цілих три дні — і врешті придумала:

— Тепер ти мене полюбиш! — заявила вона Бібо якогось ранку. — Дивись, що в мене є...

* *Масниця* — радісне свято чубзиків з нагоди закінчення зими. За традицією, цього дня всі розважаються та наминають млинці.

З цими словами вона одягнула на шию прекрасне намисто з рубіновим серцем. Два коштовні камені, майстерно огранені, ніби дві половинки склалися в одне багряне серце.

— Ось бачиш, — задоволено промурчала вона, — тепер ти не скажеш, що я безсердечна, і можеш легко мене полюбити.

— Ви серйозно? — перепитав Бібо й подивився на неї розгубленими й сумними очима.

— А якщо не полюбиш, я накажу віддати тебе в найми до Цілого Кашалота. Він, до речі, давно про це просив.

— Добре, — трохи поміркувавши, погодився пес. — З цієї хвилини я вас люблю. Але не вимагайте від мене більшого, а ліпше відпустіть, щоб я любив вас на відстані. Адже що далі, то більш обожнювані ви для мене будете, Ваша Величносте.

— Геть, мерзенна невдячна тварюко! — розсердилася Біла Королева. — Можеш навіть узагалі забиратися із замку, але запам'ятай... Хоча ні, я передумала. Ходи-но сюди, дурнику. Підійди ближче й подивися мені в очі...

Собака слухняно підійшов до Королеви.

— Тепер я буду знати твої справжні почуття, тепер ти будеш муркати, як кіт! Бо ж коти не стримують емоцій. Вони муркають, коли задоволені, і сичать, коли злі! — з цими словами Королева схопила голову собаки обома руками й зазирнула прями́сінько в очі. Бібо брикнувся і швидко закліпав очима.

— Ось і все. Біжи. А коли скучиш за своєю Королевою, прибігай, а ліпше приповзай до мене. І можливо, я змилюся та поверну тобі твій гавкіт. А зараз — геть, пес-мурлико, вчи́ся котячих пісень!

Вона зайшлася реготом від власної вигадки, але очі її були злими й чорними. Бібо підібгав хвоста, опустив морду до землі та задріботів геть із замку. У душі пес тішився, що все так легко минуло і він нарешті вільний.

Опудала були зайняті собою — вони милувалися шовковими серцями, пришитими на грудях. Ось що придумала Королева! Вона дала серця своїм челядникам. Тепер і їм ніхто не скаже, що в них немає серця!

Бібо не надав значення словам Королеви. Пес тихенько вийшов із замку й побіг через ліс, усе швидше і швидше. Нарешті він був вільний! І ось коли Бібо вже ковтнув свіжого повітря й донесхочу накачався в духмяній траві, то захотів розгавкатися на всі легені. Але з його грудей замість звичного собачого гавкату раптом вирвався довгий і голосний...

— Му-у-урррр!

Від несподіванки Бібо підскочив і затиснув пащу лапою. Сором який! Це що — сон? На жаль, ні, це був не сон. Це була реальність! Бібо більше не міг гавкати. Песо-кіт ліг на траву й гірко заплакав, витираючи лапками сльози.

— Плачеш? — рипнуло щось поряд. — Хто образив?

— Короле-е-ева, — нещасний пес зайшовся плачем ще сильніше й навіть не подивився, хто до нього говорив.

— Недобре. Треба радіти, — почулося ззаду. — Тим паче, що образила Королева! Треба любити свою Королеву.

— Ми тобі допоможемо! — інший голос, сповнений фальшивого співчуття, заскреготів поряд.

Бібо розплющив очі й побачив перед собою до болю знайому палицю. Ось воно що. Старі знайомці — чуперадла. Їх було штук п'ять.

— Чого вам треба? — досі схлипуючи, запитав собака. — Мене Королева відпустила.

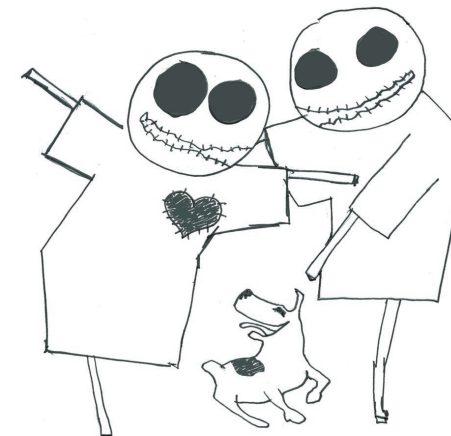
— Знаємо, — зарипіли опудала, — але ти маєш радіти. А ти плачеш. Подивися, які ми щасливі! І ти будеш щасливий із нами. А хочеш, ми тобі пришиємо серце, і ти будеш сердечним псом?

Одне з опудал нахилилося над Бібо й захиталося, вирививши свої порожні зіниці на переляканого собаку.

— Не тре... — лише встиг вимовити той. Моторошна гримаса посмішки заліпила його морду.

— Ось і все. Радій! — сухо сказали опудала й поскакали геть.

Рясні сльози текли з очей спотвореного пса. За що йому все це? Що поганого він зробив? Бібо заскавулів, але замість тягучого нещасного виття лісом прокотилося огидне котяче «няу-у-у».

Розділ сьомий Трушки-Пе і мандрівка

— **Т**обі не здається, що за нами стежать? — пошепки спитав старий Ніхто Пензлика, продираючись крізь високу траву.

— Ні, — лише й вимовив Пензлик. Йому було важко говорити з гримасою на морді.

— А мені здається, ніби з нами хтось грається у хованки, — і Ніхто сторожко роззирнувся.

Немов почувши його слова, цей «хтось» зашелестів у траві й почав стрімко віддалятися від чубзиків. І був він точно не один... На якусь мить Пензликові навіть здалося, ніби поряд почувся дитячий сміх. Але один подмух вітру, тоді ще один — і вся трава зашелестіла й пішла хвилями.

— Може, то миші? — висловив здогад Пензлик.

У відповідь Ніхто тільки поморщив носа і, махнувши лапою, буркнув:

— Ходімо вже.

Цілу дорогу до хутора переважно говорив чарівник. Навіть не говорив, а більше пихтів і ділився з Пензликом

знаннями й досвідом: яка трава від чого лікує, яка сни добрі викликає, яка сил додає. Багато чого розповідав старий Ніхто, і багато запам'ятав молодий чубзик. Вони йшли майже весь день і лишень раз зупинилися перепочити під старою кривою сосною, що самотньо стояла серед степу та створювала своїми пухнастими розлогими гілками рятівний затінок. Поїли, поспали й далі пішли. Увечері були на місці.

Перед тим як зайти на хутір, чубзики довго принюхувалися та вдивлялися в поселення, але нічого небезпечного не помітили. Опудал видно не було. На вулиці іноді з'являлися мешканці, що поспішали у своїх щоденних справах. Спека спала.

— За нами все-таки стежать, — Ніхто торкнув Пензлика за лікоть.

— Та хто? Труфки-пенці? — Пензлик повернув голову до чарівника.

— Ні, не трушки-пенці, а хтось інший. Хтось або щось криється від нас у траві. І це щось не зовсім добре.

— Офугала? — занепокоївся Пензлик.

— Та ні. Їх би ми здалеку побачили. Вони ж стрибають на своїх палицях-незгинайлицях — їх одразу видно. Ех, зникла моя чарівна сила... Але вже, певно, доля така. Ходімо чи що, бо ж їсти хочеться! У мене в Трушках-Пе є одна знайома — донька мого старого приятеля. У неї й зупинимося. Ням-м-м, які вона млинці смажить, а як співає! Ну просто гарбузик!

Пензлик уявив собі гарбузика, який співає та смажить млинці, й усміхнувся. Ми знаємо, що він був приречений посміхатися не з доброї волі. Але цього разу в нього усміхалися ще й очі.

Гарбузик жила в центрі хутора в невеличкій глиняній хатинці, розмальованій соняхами. Як і всі хатинки на хуторі, ця була вкрита соломою. Тин, що огороджував двір, щільно обплів виноград. Посеред двору стояла літня пічка, біля якої крутилася незнайома Пензликові чубзичка. Він одразу здогадався, що це і є гарбузик.

Гарбузика звали Мушкою, і це була настільки смішлива й симпатична чубзичка, що Пензлик закохався в неї з першого погляду! Її ямочки на щічках зводили з розуму, а смішинки так і сипалися з круглих з іскоркою очей. Вона кинулася на ший старому Ніхто й зацілувала б його до смерті, якби не побачила Пензлика, що усміхався та скромно переминався позаду.

— Ой! Дідусю Ніхто, а що це за симпатичний чубзик із тобою? Невже ж син чи, може, правнук? Хто тебе знає! А може, ви свататися прийшли? Та я за такого красеня — вмить!

Пензлик не очікував такої уваги і від залицянь чубзички зашарівся.

— Ха-ха-ха! Ні. Мабуть, не піду за такого. У нього страшенно дурнуватий вигляд. Але якщо він добрий і роботящий, то нехай буде, подумаю, — і Мушка схопила чарівника під лікоть та потягнула до хати. Вона була дуже швидка й моторна. Пензлик залишив візок на вулиці,

втер ноги об красивий хідничок і незграбно протиснувся за ними.

— Ти, доню, не дивися на мого правнука як на дурника, — почав Ніхто, щойно зайшов до кімнати і всівся у величезне м'яке крісло. — Зачарували його. Ось і йдемо тепер у далечінь далеку бідаку рятувати. До речі, татусь твій не з'являвся? Давно від нього новин не було? Нам би зустрітися.

— Ні, — відповіла Мушка й сором'язливо подивилася на «бідаку». — Ой, негарно вийшло. Я вас дурнуватим назвала.

— Ніфого, — відгукнувся Пензлик. — Ви ф не нали, — і очі його радісно зблиснули.

— Який ви милий і чарівний. А може, зачарований? — щиро захопилася Мушка й одразу ж звернулася до чарівника: — Дідусю Ніхто, а коли ви його розчаклуєте, він ще погарнішає? Якщо так, то я йому негайно зроблю пропозицію,

а то потім він носа задерє й не гляне в мій бік. А так я йому: ага! Ходи-но сюди, любчику, ось вона я — твоя законна дружина. Тоді вже він від мене нікуди не дінеться. Я йому, миленькому, не дам на інших чубзичок заглядати!

Вона зайшлася дзвінким сміхом. Пензлик був на сьомому небі, він просто млів від щастя. І чарівник теж засміявся, але нічого не сказав.

Мушка швидко збирала на стіл, час від часу кидала оком на Пензлика й хихотіла. З дурнуватим виглядом, притаманним лише закоханим чубзикам, Пензлик намагався їй допомагати. Він навіть язика висолопив, чим ще більше розвеселив Мушку.

За вечерею Мушка розповіла, що її батько вже рік як поплив униз річкою у справах, і що він збирався перетнути море. Сказав, щоб раніше, ніж за рік-півтора, не чекали. Остання звісточка від нього була ще навесні — сорока привіт передала і розповіла, що він уже вийшов до моря й чекає, коли закінчиться сезон штормів. На запитання старого Ніхто про опудал-чуперадл Мушка лише знизала плечима і сказала, що нічого такого не бачила. А коли чарівник розповів, що з ним сталося, сполошилася й побігла попередити сусідів про небезпеку. Бідолашні сусіди — навряд комусь із них вдалося заснути цієї ночі.

Повернулася Мушка вже в сутінках. Постелила мандрівникам у сараї на сіні, побажала доброї ночі й пішла спати неспокойним сном, вовтузячись від хвилювання за чубзиків і за себе. Хоча, чесно кажучи, не довго вона й вовтузилася, та Мушка.

Десь хвилин зо п'ять. А тоді тонесеньке сопіння вирвалося з маленького симпатичного носика й полетіло в прохолоду ночі на подив нічним птахам. Вони ніяк не могли збагнути — що то за дивний свист?

А чубзики заснули одразу.

І щойно їх здолав сон, як з боку розсохлих дверей сараю щось протяжно та дзвінко рипнуло:

— Ри-и-и-и-ип!

«Забули двері зачинити», — подумав крізь сон Пензлик, але вставати було ліньки.

— Ри-и-и-и-и-ип! — знову почувся той самий звук.

Рипіння неприємно різало вуха. Стовп місячного сяйва скося падав на біле простирadlo. У його сріблястому світлі Пензлик побачив дивну тінь, яка рухалася, мов жива. Вона була маленькою, як миша. І це вона, вочевидь, відчиняла й зачиняла двері. Чубзик одразу здогадався, хто перед ним, і голосно крикнув:

— Дерей, припини!

Пензлик чув від чарівника про таких дрібних капосників, які живуть у щілинах розсохлих дверей і лякають усіх протяжним рипінням. Тінь Дерейя завмерла.

— Пеепрошую, — сказав чубзик, звертаючись до тіні. Сон зник, на відміну від сну чарівника, який насвистував носом лишень йому зрозумілу пісеньку. Пензлик підвівся й сів мордочкою до дверей. — Уи ж Дерей?

Тінь кивнула, а точніше зробила невеличкий реверанс.

— Я ніколи не бачиу дереїв.

— Я не Дерей, а Дверей, — рипнула істота. — І як ви мене бачите? Це ж неможливо.

— Ибачте, я погано говою. Я бачу лише ашу тінь...

— І як вона вам?

— Уи схожі на талгана, ибачте, — знову перепросив Пензлик. Тінь справді нагадувала йому таргана з витріщеними оченятами.

— Від таргана чую! — образилася тінь. — А ви цвіркунів у своєму житті бачили? Чи тільки тарганами цікавилися?

— І зовсім я талганами на цікаулюся. І тим паче ним не є. Я Пензлик, чубзик. Ибачте, що не пледставився.

— Пензлик? — перепитала тінь, схожа на цвіркуна. — Так це тебе чуперадла знівечили?

— Мене, — гірко зітхнув чубзик.

— Оце так штука, — прорипів Дверей. — Отже, це правда, що вони прийшли?

— П'авда. А уи з'ідки знаєте?

— Зуїдти, — передражнив Пензлика Дверей. — Я багато чого знаю. Знаю, до речі, і те, що старий Ніхто позбувся своїх чарів, а зараз лежить, слухає і прикидається, що хропака дає.

— Аха-ха, який проникливий Дверей знайшовся! — нарешті озвався й сам чарівник. — Ці дверей чомусь вирішили, що вони викапані цвіркуни. І головне — наживо ж їх ніхто не бачив, а самі вони про себе такого наговорити можуть, що тримайся! Так, Дверейу?

Тінь узялася в боки.

— Ой, і хто це там голос подав? Чарівник без чарів? Фокусник без фокусів?

Назрівав скандал. Пензлик, намагаючись не допустити сварки, спробував повести розмову в інший бік, але де там. Дверей і Ніхто зчепилися не на жарт. Вони обзивали одне одного, як ті перекупки на базарі. Як ображені діти, вони кидалися образливими прізвиськами, ловили суперника на брехні й насміхалися один з одного. Уже заспівали перші півні, зірки почали гаснути на небі, а вони все сварилися. Проте закінчилося все, на величезний подив Пензлика, дуже мирно.

— Ух-х-х, як добре! — рипнув Дверей. — Як давно я не сварився! Ну, молодець, дідугане! Учися, Пензлику! Ось найсварливіший зі сварливих!

— Фух, нарешті! А я, зізнатися, уже й не знав, якими словами тебе ще назвати, — хмикнув чарівник. — Думав, твоє буде зверху... але ж ні — нічия.

— Нічия, — погодився Дверей. — То що?

— Хто сказав «то що»? — весело вигукнув Ніхто. — Хто сказав — той і пригощає!.. Жарт! Пензлику, тягни пиріжки з возика. Там із вишнями, здається, ще мали бути...

Пензлик, геть збитий з пантелику, пішов за пиріжками. Обережно, щоб не зачепити дверей сараю, прошмигнув на вулицю й тихо-тихо, аби нікого не розбудити, дійшов до возика. Пиріжки з вишнями він визначив за ароматом і витягнув потрібний кошук. Узагалі весь їхній возик був напханий кошукми, у кожному з яких лежало щось смачненьке: пиріжки з малиною, млинці та сирники, деруни зі сметаною в горщичках і ще багато всього різного, але такого необхідного в дорозі.

Коли він повернувся до сараю, то зі здивуванням виявив, що Ніхто і Дверей провадять дуже серйозну бесіду:

— Ти розумієш, — рипів Дверей, — вони були й раніше — до Білої Королеви. Про них просто забули, а вона згадала.

— Та я знаю, — вів своєї чарівник, — але тоді вони не ходили й не чаклували, а зараз...

— Так ви ж самі їх розпустили. Раніше вони справою займалися — ворон відлякували. А зараз забагато в голову про себе забрали, тьху! — спересердя плюнув Дверей. — І побачиш, не буде від них спокою. Будемо всі бовдурами ходити й посміхатися!

Пензлик одразу зрозумів, що йдеться про опудал, але вирішив не пхатися. Бо ж розмовляли старші. А коли говорять старші, завжди можна дізнатись щось цікавеньке.

— А, Пензлику, — звернулася до нього тінь. — Прийшов? Став кошик до дверей. Уммм, смакота! Сто років нічого смачнішого не їв.

Пензлик не здивувався, коли шматок пиріжка з кошика відломився сам собою і зник у шпарині. Кілька крихт впали на землю й також зникли.

— Ціп-ціп! Їжте, мої хороші! — заскриготіло біля дверей, і ще дрібка пиріжка впала на землю. — Я їх підготовую тут.

— Кого? — спитав Пензлик.

— Домовиків, — відповіла тінь.

— Доовиків?! — перепитав чубзик.

— Ну так. У вас свої домовики — у мене свої, хоч дрібні, але ненажери! Та не намагайся їх роздивитися, я їх і сам не бачу. Я можу їх лише чути й відчувати.

— І що вони кажуть? — Пензликові було дуже цікаво.

— Вони? Вони не говорять — вони буркочуть. Ось зараз вони задоволено буркочуть, а колі злі — злісно. До речі, Пензлику, а ходи-но сюди на місячне світло... Ближче. Зараз ми дещо виправимо. Звісно, я не такий сильний чарівник, як твій прадід, але щось трохи можу. Простягни лапу. Так... З'їж це.

На долоню Пензлика впав пуп'янок квітки. Він світився зсередини рожевим світлом, і від нього розходився солодкий запах. Чубзик з'їв квітку, і тепло розлилося в його горлі.

— Приємно! — чітко вимовив Пензлик. — Ой, я можу нормально говорити!

Він шалено зрадів.

— Дякую, любий Дверейчику! А посмішку ви теж виправите?

— Посмішку не можу, — відповів Дверей, — міцно приліпили. Сильні чари, мені не зняти. Твій родич міг би, але сам бачиш — у нього дар зник.

— Та, чари в мене спритно вкрали — негідники. І треба ж було так спійматися?! — почулося із сінника. — Пензлику, кинь-но мені пиріжок — сил набратися. І що тепер із цим усім робити — уявлення не маю. Ось ідемо до Королеви, а що будемо робити, коли дійдемо, хтозна.

— А ти не думай, ти йди. Коли прийдеш — розберешся... Він розбереться, — і тінь вказала лапою на Пензлика. — Усе саме складеться, головне — йдіть і не зупиняйтеся. Дякую за частунок і спілкування. А мені час. Ось уже другі півні заспівали, скоро сонце зійде. А на прощання скажу: **ДЕРЕВО У ВОДІ НЕ РИПИТЬ!** Пам'ятайте про це.

Дверей, точніше — тінь Дверея, зникла. Стало тихо. Чубзики мовчки поснідали залишками пиріжків і, не змовляючись, почали збиратися в дорогу. Старий Ніхто, попри протести Пензлика, розбудив Мушку, і та — закутана в плед, безперервно позіхаючи, — відвела їх до кабінету батька. Чарівник довго стояв перед величезною, на всю стіну, картою. А Пензлик стояв поряд із Мушкою й милувався нею. Йому дуже подобалося, як виглядали її ікла, коли вона позіхала. І якою чудово-привабливою була її заспана мордочка, вкрита м'якою сірою шерстю. Ну просто цукерочка! А «цукерочка» все позіхала й позіхала, думками вона була в теплому ліжечку, і її геть не обходили захоплені погляди Пензлика. Звісно, потім, коли ця мила Мушка виспить, їй буде дуже навіть шкода, що вона так провела гостей. І може, вона навіть зітхне за симпатичним молодим чубзиком, хтозна.

Але точно не сидітиме й не страждатиме біля вікна в очікуванні, коли з її «судженого» знімуть чари! Адже була вона вітрогонкою — веселою й легковірною чубзичкою, яка не мала наміру довго сумувати. Чубзики дуже люблять і цінують кожну мить свого життя!

У старому сараї Мушки Ніхто знайшов упряж для віслюка, і тепер чубзики по черзі впрягалися у возик, що суттєво пришвидшило їхній рух. Відчуття, що за ними хтось стежить, більше не турбувало чарівника.

— Або відчепилися, або звик, — сказав про це старий Ніхто.

Чубзики рухалися до Великої ріки — саме по ній можна було потрапити до Білої Королеви — тієї, що грубо втрутилася в їхнє мирне й тому чудове життя та відібрала те, що їй не належить. Вони йшли вже кілька днів. Погода була чудова, літня, тепла. Невеличкі рідкісні хмаринки не давали сонцю розпалитися, як годиться, і висушити все довкола. А може, це й не через хмаринки зовсім? Чубзики й самі почали помічати ледь вловимі зміни в природі. Повітря стало сухішим й прохолоднішим. Птахи все частіше збивалися в зграї, що було зовсім не властиво для цієї пори року. Листя пожовкло, але трава залишалася зеленою й соковитою. І ночі! Ночі стали відверто холодними. У чубзиків навіть ішла пара від дихання. А зранку білим павутинням на траву сідала паморозь. Дивовижно! Що ближче вони підходили до Великої ріки, то більше змінювалася місцевість. Замість

рівнини з'являлися пагорби, вкриті сосновими лісами. Місцеві мешканці на їхньому шляху майже не траплялися. Зрідка пройде віслючок, впряжений у візок із горщиками чи іншим нехитрим крамом для ярмарку. Чубзики, які йшли завжди поряд із віслючками, ввічливо кланялися й бажали доброго здоров'я. Вони ніколи не сиділи на візках, якщо ті були бодай наполовину наповнені. Це ображало віслюків, і вони впиралися. А віслюча впертість, я вам скажу, це щось...

Кілька разів мандрівникам на шляху траплялися невеличкі хутірці, схожі один на одного, як близнята. Вони відрізнялися лише розписами на хатках. Десь це були маки, десь прегарні небачені птахи, а десь і казкові звірі. Більше за все Пензликові сподобався червоний віслюк із гривою лева на одній стіні. Чубзик довго стояв і милувався, не в змозі відвести погляд від цієї краси. Віслюк-лев був дуже добрим і пасся в горохових заростях. На іншому хуторі Пензлик із захопленням стояв біля пам'ятника невідомому чубзикові-мандрівнику з вузликом у лапках. Вирізьблений із дерева пам'ятник був такий гарний, що Пензлик навіть лизнув його.

— Це чубзик, який загубив свій шлях у тумані, — повчально сказав старий Ніхто.

— І він знайшов його?

— Кого?

— Свій шлях.

— А, шлях... — замислився чарівник, — знайшов. Він і себе знайшов на цьому шляху.

— Нам би так.

— І ми знайдемо.

Пам'ятник стояв на високому пагорбі, звідки відкривався чудовий краєвид. Чубзики постелили на траву ковдру й усілися поряд. Вони не могли відірвати погляду від найпрекраснішого в усьому всесвіті полотна найкращого художника-творця: рідкісні вкраплення багряно-жовтих дубняків вигравали поміж густих соснових лісів. Прадавня сивина дубів спалахувала на тлі молоді зелені соснового лісу. А довкола буяла чарівна юність луків, укритих світлою соковитістю різнотрав'я. І блакитні озера, віддзеркалюючи в собі небо, дивилися на світ широкими очима, і пташки безтурботно співали, і було добре та радісно!

Чубзики сиділи мовчки, не в змозі відірвати погляду від цієї краси. Попереду виднілася стрічка Великої ріки, яка петляла поміж пагорбів і танула в імлі.

— Річка, — сказав Пензлик і тицьнув у її бік пальцем.

— Так, — лише й промовив чарівник.

— Треба йти.

— Угу...

Вони ще трошки посиділи й пішли далі. Їм треба було спуститися, потім піднятися, знову спуститися і знову піднятися на останній високий пагорб, що лежав перед самою річкою. Пагорб був лисуватим, із рідким узліссям зі старих дубів біля підніжжя. На його маківці вмовився вітряк, що розкинув свої руки-велетні назустріч вітру.

Надвечір чубзики дійшли до пагорба. Дряпатися нагору вже не було сил, а на обхід довелося б витратити весь наступний день. Старий Ніхто запропонував переночувати в рідкому дубнячку біля підніжжя. На тому й порішили.

Розділ восьмий

Дикі їжаки.

Миші повертаються

ПЕНЗЛИК швиденько назбирав сухого хмизу, запалив вогонь і повісив чайник. Передбачливий Ніхто не дарма змусив Пензлика тягнути за собою невеличку діжку з водою, яку вони наповнювали при першій же нагоді. Чайник весело тельняк кришкою, скатертину було застелено, а на ній, по центру розламаний на великі жовті шматки лежав запашний і пухкий пиріг з капустою та яйцем. Запах пирога приємно лоскотав ніздрі й викликав справжнісінький бунт у голодних і порожніх шлунках чубзиків. Але... не лише у них...

Спочатку легенько та ледь чутно заворушилися гілки куща шипшини. Потім ще одного і ще... Чубзики нічого довкола не помічали. Вони вгрузали зубами в духмяне соковите тісто, поглинаючи начинку й запиваючи її чаєм із ледь чутним запахом диму. Пошматувавши пиріг і втамувавши голод, чубзи потюпали й гепнулись на траву, а залишки пирога жбурнули назад на скатертину.

— О-о-о, — простогнав старий Ніхто. — Навіщо я так об'ївся?
— Фу-у-ух, — зотягнув Пензлик і поплескав себе по набитому череві. — То як, лягаємо спати?
— Ех, лягаймо.

Чарівник ледь підійшов до возика, перевалюючись на своїх коротеньких ніжках, як відгодований гусак... Сопучи, витягнув звідти великий казан з накривкою, потім — ковдри: одну насилу кинув Пензликові, а другу поклав поряд і одразу ж улігся на неї. Він ще хотів покласти казан на місце і навіть уже підвівся, але... махнув лапою, повалився й на правах старшого щодуху вшварив хропака. А Пензлик, як справдешній господар, зібрав посуд, плюснув у казанок залишки води з чайника та взявся мити два горнятка (власне, це був увесь посуд).

Залишки пирога все ще лежали на скатертині. Після миття горняток чубзик підтягнув ковдру до тліючої ватри, загорнувся в неї й узявся роздивлятися зірки, що визирали поміж листя дубів. Місяця він не бачив — той зійшов з іншого боку пагорба. Було досить темно.

Вогонь кидав довкола себе ламані відблиски. Вони танцювали в такт із язиками полум'я, що зрідка спалахували над мерехтливими жаринками. Сутінки густішали, Пензлик повільно кліпав. Йому набридло дивитися на зірки, і він узявся дивитися на вогонь. Сон помалу підкрадався до нього.

А до ватри в цей момент наближалось щось кругле, і було цього щось непомірно багато. Точніше, це «щось» підбиралося не до ватри, а до залишків пирога, які так необачно залишили чубзики. І це «щось» було дуже голодним. Його стримувало і лякало лише вогнище... Ближче... Ближче...

Пензлика вже поглинув сон. Вогонь востаннє спалахнув і згаснув. І тут ніч розірвав несамопитий виск:

— А-а-а, — верещав старий Ніхто. Він не міг вибратися з ковдри й шалено качався по землі.

Пензлик розплющив очі, і вони ледь не вистрибнули в нього з орбіт: сірі клубочки накочувалися на необачно залишену скатертину з усіх боків, як кола на воді, тільки навпаки. Хвиля зійшлася над скатертиною й пирогом.

— Умф! — чвакнула хвиля.

Пензлик підскочив, як обпечений, і кинувся до чарівника. Той уже вибрався з ковдри і, стоячи навпочіпки, репетував щодуху не своїм голосом. Пензлик зашпортався за казан і шпурнув його в бік клубочків.

— Вогонь! — заволав Ніхто. — Вогонь давай!

Пензлик кинувся до залишків ватри, згріб жмут сухих гілок і кинув на жар. Спалахнув вогонь і розірвав темряву. Пензлик продовжував збирати все, що траплялося під лапи, і годував усім цим полум'я, що розгорялося все більше й більше. Сіра хвиля схлинула зі скатертини й покотилася в бік чарівника. Той, як прудконогий олень, велетенськими стрибками понісся до рятівного світла. Оп — і він уже поруч із Пензликом.

— Кирдик пирогам, — похмуро підсумував Ніхто, відсапуючись і спостерігаючи, як хвиля накриває возик.

— Аби лише нас не накрило, — тремтливим голосом вимовив переляканий Пензлик.

— Мчаф-ф-ф! — гупнула хвиля, схлинула з возика, розсипалася на дрібні кульки, як ртуть, і втекла. Усе затихло.

Чубзики не відходили від ватри до самого ранку, доки світанок не розігнав ніч і не вкрив усе довкола сірою завісою.

Лише тоді, коли можна було чітко роздивитися все навколо до найдрібнішого листочка, родичі підійшли до возика. Він був порожній. Точніше, кошики і все неїстівне залишилося неторканим, хіба що місцями було погризено. Але їжу ніби язиком злизали – ані крихти.

– Ого. Ото голодні тварюки. Добре, хоч нас не зачепили, а то з кістками б загризли, – прошепотів Ніхто.

– Це нас вогнище врятувало, – також пошепки відповів Пензлик. – Забираймося звідси, діду, доки не пізно.

– Згоден. Тягни казанок, горнятка і скатертину, а я ковдри складу.

Пензлик обережно – ніби босоніж по колючій терні – підійшов до казанка й уже хотів його підняти, як під ним щось заскреготіло і стало шалено лупитися в стінки.

– Діду! – заволав Пензлик. – Під казанком чудовисько!!! – і кинувся щодуху до чарівника. – Вогонь давай!!!

До казанка, у якому щось билосся, скреготіло й бурчало, наблизилися два вельми серйозно налаштовані чубзики. Один із них тримав у руці саморобний смолоскип, а другий – величеньку палицю.

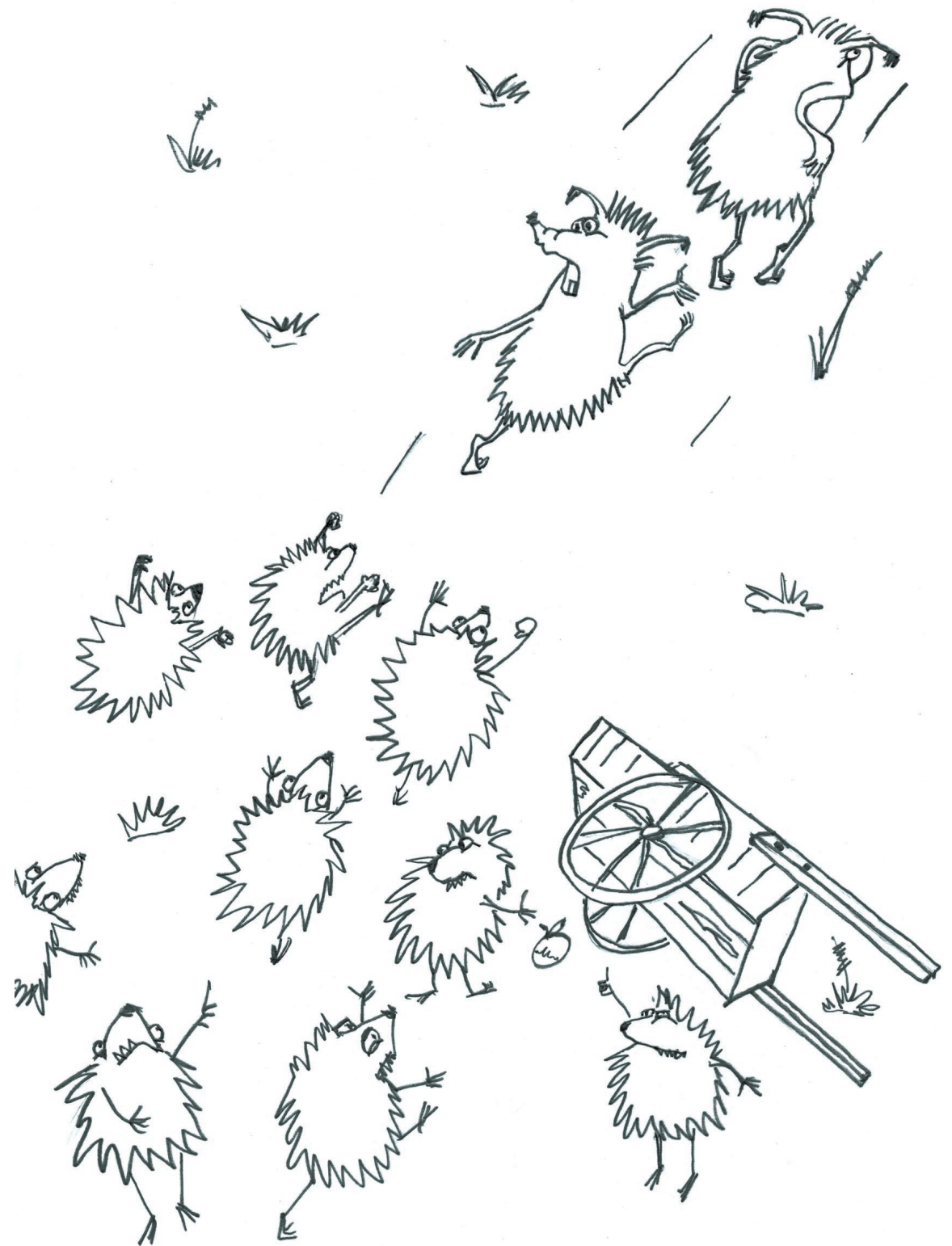
– Я поволі підчеплю, а ти його зразу вогнем!

– Добре, тільки обережно. На раз, два, три... – домовились чубзики, але план не спрацював. – Ай! Я ж казав: на раз, два, три... Бий його!..

Але ніхто нікого не вдарив...

– Холера зелена! Це ж їжак!

Так-так. Під казанком виявився звичайнісінький їжак, що правда, шалено розлючений. Це він брав участь у варварському й нищівному нічному нападі з сотнею таких самих

колючих родичів. Звідки вони взялися в такій кількості? І що тут робили?

— Їжаки! — вигукнув чарівник. — Ні, ви лишень подивіться на них — варвари. І це наші з тобою, Пензлику, далекі пращури. Так пуститися берега! Об'їсти своїх же! Дикунство!

«Далекий пращур», який кинувся було навтьоки, зупинився, піднявся на задніх лапках і вискnuв:

— Не дуже зазнавайтеся, чубзи, бо як наваляємо! — І додав: — Теж мені чубзи — звичайні їжаки тільки з вухами й без колючок. Переростки!

— Ти диви, — здивувався Пензлик, — вони ще й розмовляють.

— Не гірше від вас, — озвався їжак і чкурнув у куці.

— Лишень подумати — вони можуть наваляти! — хмикнув Нікто й затрясся від сміху. — Хіба купу? Ой, вмираю! Тримайте мене!

Пензлик теж пирснув і зайшовся реготом. На зміну страшній ночі прийшов сповнений веселощів ранок.

— Ї-жа-ки-и-и! — стогнав Нікто. Він уже не міг сміятися. Він забув, як нещодавно сам учив Пензлика ніколи ні з кого не сміятися. Учитель забув свій урок. І розплата не забарилася.

Їжака, який накивав п'ятами, глибоко зачепило, що замість бенкету він просидів увесь «варварський напад» під казанком, а його ще й підняли на глум якись переростки. Тож він не придумав нічого ліпшого, як повернутися і привести всіх своїх численних родичів на серйозну розмову з кривдниками.

Дріб'язковий їжак! Не знаю, що він їм там наговорив, але натовп зібрався солідний і доволі серйозно налаштований.

Тут, любий читачу, з вашого дозволу, я омину деякі моменти зустрічі цих далеких родичів. Вона завершилася не зовсім на користь чубзиків. Їх врятували ноги, які виявилися довгими та прудкішими, ніж у їхніх пращурів. Візок і все добро довелося кинути, але найголовніше — самі чубзики залишилися неушкодженими.

— Ніколи не думав, що їжаки можуть бути такими хижими, — збентежено пихкотів чарівник, дряпаючись пагорбом нагору. — Дикі просто.

— А добре, що ми більші та швидші за них! Бо інакше й справді б наваляли, — цього разу Пензликові було не смішно. Він весь час озирався, але їжаки залишилися далеко внизу. Вони не могли котитися вгору, а бігуни з них були слабенькі.

— Тепер хтозна, як до річки спуститися. Усі речі залишилися внизу. А я туди ані ногою, хоч убийте.

Нарешті вони дісталися вершини пагорбу. Старий млин розсохся й геть потемнів. Дивно, що він узагалі ще стояв. До найближчого житла було не менше дня дороги. Та й полів в околицях не було. Певно, колись зерно на млино привозили річкою, припустив Пензлик і виявився правий. З іншого, крутого схилу пагорба, далеко внизу було щось схоже на причал, від якого до млина тяглася товста линва на лебідці. Імовірно, за допомогою цієї лебідки нагору піднімали зерно, а назад спускали борошно. Линва майже зотліла. Крила вітряка

струхлявіли й подекуди розсипалися. Дикий виноград оплутав стіни до самого дірявого даху й заповз через дірки всередину. Грубо збитий обідній стіл під навісом тріснув рівно посередині, і молодий дубок тягнувся вгору крізь щілину, розсуваючи ширше дошки стільниці. Тут панувала цілковита тиша, і лише м'який вітерець тоненько виспігував у широких, колись потужних руках-крилах старого млина. Чубзики, не поспішаючи, обійшли вітряк, зазирнули до невеликої комори, дах якої, колись критий соломкою, геть облетів і залишив голий скелет грубо тесаних колод. Імовірно, у коморі хтось жив, бо в кутку, під полицею, було облаштоване охайне лігво із сіна та свіжої трави, змішаної з глиною та чорним пухом.

— Дивне гніздо, — з острахом сказав Пензлик. — Може, це їжаки?

— Навряд. Лис, мабуть, або ж кролики, — авторитетно заявив Ніхто. — Звідки в їжаків пух?

— У цих може бути! Вони його з нас ледь не насмакали.

— Не кажи дурниць. Ходімо всередину млина, подивимося, що там. І треба придумати з їжею — у мене вже в шлунку буркоче.

Чубзики підійшли до дерев'яної драбини, що стояла біля входу. Двері були забиті дошками хрест-навхрест і ледь обплетені виноградом. Дубова драбина, на диво, була ще досить міцна, і чубзики полізли по ній. Доклавши трохи зусиль, щоб звільнити дошки від лози, вони ввійшли.

Усередині вітряка панувала темрява, прошита рідкісними променями сонця, які вривалися в численні шпарини. Великі жорна, вкриті товстим шаром пилу, були схожі на жертвний стіл якогось чубзоїдного племені. Так-так, напевно, були

й такі племена на яких-небудь далеких невідомих островах в океані! Ще одна драбина вела на другий поверх, а звідти на горище млина. Підлога витримала обох чубзиків. Щоправда, обурювалася так, що аж у вухах дзвеніло. Але все ж не провалилася.

Пензлик, якого розбирала цікавість, заліз під самий дах, принохуючись і мружачи очі від променів, у які подекуди потрапляв.

— Оце так штука! — гукнув він згори. — Ось кого-кого, а їх я тут не очікував зустріти...

— Кого ти там побачив? — гукнув Ніхто і з сопінням поліз до правнука. Видряпавшись нагору, він тільки й вимовив:

— Далеко ж ви полетіли...

На жердині в темному куті висіли рядочком четверо мишей. Одна з них була кажаном, а три інші — наші старі знайомі.

— І що? Можна вітати? Мрії справджуються — ви стали літунами? — в'їдливо спитав чарівник і тицьнув пальцем у найтовстішу мишу.

— Не треба іронії, — пробурмотіла перша миша й розплющила одне око.

— Мене зараз знудить, — додала друга. — Мабуть, я ще не зовсім увійшла в образ.

— Тихо, — прошепотіла третя, — ми їх розбудимо.

— Кого «їх»? — перейшов на шепіт Пензлик і озирнувся довкола. — Окрім нас і цієї літунки, нікого немає.

— Їх, — не розплющуючи очей, заявила третя миша і лапою вказала на летючу сусідку. Та не прокидалася і, мабуть, їй снилося щось приємне — вона усміхалася.

— А чому в множині? — поцікавився Ніхто. — Вона ж одна.

— Тссс! Ви що? — зацикали на чарівника всі трое. Вони широко розплющили очі й навіть спробували підняти голови. Але дарма. Ще трохи подригалися, а тоді розчепили лапки та гепнулися на підлогу. — Їх не можна називати по-іншому! Вони ж кажани!

На останньому слові миші впали в якийсь транс. Вони почали гойдатися й затягли дивну пісню:

*— Ми літа-а-а-а-емо!
Ми все-е-е-е-е зна-а-а-а-емо!
Ми все ба-а-а-а-а-чимо!
Ми все чу-у-у-у-у-емо!
Ми ши-и-и-и-ря-а-а-а-емо!
Ми кружля-а-а-а-а-емо!
Ми по всіх усю-у-у-удах бува-а-а-а-емо!
Ми літа-а-а-а-а-емо!
Ми все-е-е-е-е зна-а-а-а-а-емо...*

— Так. Пішли по другому колу... — уштрикнув Пензлик і підспівав гугнявим голосом: — Ми зависа-а-а-емо-о-о, ми опада-а-а-емо-о-о...

Миші перервали спів і з докором подивилися на чубзика.

— Ой, перепрощую, забувся, — знітився той, але в оченятах виблискували іскорки сміху.

— Ти наш принц, наш рятівник, — затягла старої одна мишка. — Ми сумували, ми так сумували за тобою!

— Так-так! Сумували!

— Так-так! Принц! — підхопили інші й кинулися обіймати Пензлика.

— Холера зелена! — обурився старий Нікто. — Погляньте на цих мишей. У них немає нічого святого. Щойно вони молилися на якогось вуличного кажана, а тепер — на тебе, Пензлику. Це якісь дуже легковажні миші!

Миші дуже уважно слухали чарівника й переводили погляд із нього на Пензлика і навпаки.

— Ми не легковажні! — заявили миші. — Ми дуже довірливі та вразливі.

— Угу-у-у, складний випадок... — сказав Нікто й махнув лапою. — Ви ліпше скажіть, як сюди потрапили? І як вас скажені їжаки не з'їли?

— Ах! Ви теж їх бачили? Жахіття яке! Яке дикунство! — заверещали одна перед одною миші. — Це ж середньовіччя! Варварство! Ми ледь врятувалися на деревах! Вони хотіли нас з'їсти! А ви ж однієї з ними крові! Одного роду!

— Ну, не зовсім одного... — зупинив зливу скарг чарівник. — Так, пращури в нас одні, але гілка чубзиків отримала свій, відмінний від них, розвиток. Ми цивілізовані та більш розвинуті, як бачите. І ми теж їх засуджуємо. Ось.

— Вони в нас усі припаси з'їли і речі забрали, — пожалівся Пензлик. — І мало не віддубасили.

— Ах! Нашого принца, нашого усміхненого принца — бити?! Жахливо! А ви стали гарно говорити, Пензлику. Тренувалися?

— Ні, — посумнішав Пензлик, бо згадав про свою спаплюжену посмішку. — Мені добрий Дверей допоміг.

— Ах, Дверей! Ми обов'язково маємо його побачити й віддати належне. Рятівник Дверей!

— А як же ви з дерев злізли? — запитав підозріливий Нікто. — Цих їжаків там сила-силенна.

— Ах, нас врятували. Ось наш рятівник.
І миші вказали на сплячого кажана:

*— О ряті-і-і-ів-ни-и-ик!
О літа-а-а-альни-и-ик!..*

— Досить! — перервав пісню Нікто. — І давно ви сюди... прилетіли?

— Кілька днів як! — дружно заявили миші. — Ми літали з гілки на гілку, ми літали ночами! — Вони розкинули лапки і з підскоком почали гасати туди-сюди.

— О-о-о, почалося, — Пензлик покрутив пальцем біля скроні, — це надовго. Вони вже увійшли в образ, тож так легко з нього не вийдуть. Ти, діду, цю сплюху ліпше спитай. Може, хоча б вона нормальна?

— Не думаю, — буркнув чарівник і потер носа. — Бачив я одну таку, то вона уявила себе летючою рибою, а дерева називала водоростями. І розтинала воду плавцями. Принаймні так вона висловлювалася.

— І що?

— Викинулася на берег, як дельфін. І все чекала, коли її врятують і віднесуть назад у воду. Дурнувата миша.

— І що?

— Та нічого. Хтось таки справді її відніс.

— І що?

— Що-що?! Втопилася дурепа.

Запала тиша. Три миші перестали гасати туди-сюди, схилились одна до одної голівками і мовчки рюмсали. Їх дуже засмутила ця історія.

— О-о-о, — стогнали вони. — Нещасна, безвинна риба-миша. Ось досконалість. О-о-о...

— Дарма ви цю історію розповіли, — дорікнув чарівникові Пензлик. — Тепер вони стануть рибами-літунами.

— Розтинати хвилі, о-о-о...

— Ось бачите.

— Нічого дурнішого в житті не чула, — раптом заскреготала згори справжня летюча миша, і всі одразу подивилися на неї. — І нема чого на мене витріщатися та кривити дурнуваті пики. Це невиховано! — заявила вона, не розплющуючи очей. — Це я вам кажу, сміхотливий чубзику.

— Е-е-е... — затнувся Пензлик.

— Це не він! Він не винен! Його зачаклували! — заверещали миші на захист Пензлика.

— Справді? — глибокодумно промовила літунка. — Ну нехай, пусте. Вас, чубзики, як я розумію, цікавлять манатки, що лежать під пагорбом? Так вони нікому й не потрібні, можете спуститися й забрати їх.

— А їжаки?

— Нема їжаків, пішли вони. Зібралися в зграю й пішли.

— Як пішли? Зовсім?

— Абсолютно! — авторитетно заявила миша, але очей так і не розплющила. — Вони пішли на захід, щоб помститися якомусь старому Ніхто. Дуже мстиві їжаки, мушу визнати.

Чарівник злегка розгубився. Чому хтось має йому мститися? Чим він завинив перед цими їжаками? Тим, що сміявся з них? Нісенітниця якась. І чому вони пішли у зворотний від них бік? Над цими питаннями ще треба було поміркувати.

— Тож ми можемо спуститися й забрати свої речі? — зрадив Пензлик. — Та я вмить!

— І ми з тобою, Пензлику. Візьми нас, ми страшенно сумували, — стали проситися миші.

І вони пішли. Точніше, ішов Пензлик. А миші сиділи на його плечах, безперестанку теревенили і час від часу виказували йому своє захоплення.

Кажан не обманув — возик з речами стояв на місці. Сонце перетнуло zenit, а компанія галасливо закотила візок на по двір'я вітряка.

— Усе ціле! Нічого не зникло! — закричав Пензлик нагору старому Ніхто.

— Чудово! — крикнув Ніхто, визираючи з вікна. А поїсти ви часом нічого не знайшли?

— Ні. Але в нас є казан і чайник!

— Ну то залиши мені шматочок! — саркастично гукнув чарівник. Голодні чубзики завжди сповнені сарказму, та й не лише чубзики...

— Шматочок чого? — не зрозумів Пензлик (окрім сарказму, голодні чубзики страждають ще й на тугодумство).

— Шматочок чайника... чи казанка. Одне слово, залиши.

— А, то жарт! — дійшло до Пензлика.

Їсти хотілося все сильніше. Живіт чубзика обурено озивався.

— Ой, — сказав Пензлик, — мій живіт вимагає їжі. І чим його нагодувати?

— Зернятами, — пискнули миші, — або жучками!

— Ото вже ні, дякую, — відмовився Пензлик. — Ми, чубзики, давно вже не харчуємося нічим таким. Ми вищі за це. Нехай наші родичі — здичавілі їжаки — таке їдять.

— А риба? Ми ж можемо наловити риби! — підкинули ідею миші. — Унизу є річка.

— От тільки нам немає чим ловити. Вудок у нас катма.

— «Вудок у нас катма», — передражнив Пензлика голос зверху вітряка. — Але у вас є старий і досвідчений чубзик. І цей чубзик, так тому й бути, вас нагодує.

Із цими словами Ніхто вийшов із вітряка. Витягнув із возика кошик і почав обережно спускатися до річки.

— А ви не стійте, як боввани, — гукнув він через плече мишам і Пензликові, що проводжали його поглядом. — Миші — зі мною! Пензлик розпалює вогнище!

— Теж мені командир, — пробубонів правнук. — Подивимося, чого він там наловить...

Миші чкурнули щодуху за чарівником, попискуючи від збудження: їх запросили на риболовлю! Вони здобувальниці!

Уже внизу старий Ніхто підійшов до води і прийнявся. Вона пахла свіжістю і трохи водоростями. Чубзик обережно торкнувся пальцем води. Тепла. Лизнув палець...

— Ну, тримайтеся, мушлі!

Він відскочив на кілька метрів і з розгону хлюпнувся у воду. Варто сказати, що в цьому місці річка утворювала тиху і глибоку заводь. Причал, який зверху здавався міцним, виявився геть прогнилим. Трухляві дошки помосту могли витримати лише мишей — чим вони і скористалися. Миші забігли на край і нависли над водою. Чарівник довго не з'являвся з-під води. Миші вже почали хвилюватися, коли на поверхню випірнув Ніхто. У роті він тримав велику пласку мушлю.

— Ура! — запищали миші. — Годувальник!

Чарівник вибрався на берег, обтрусився й кинув мушлю в траву.

— Фух, — сказав Ніхто, — глибоко засіли. — І знову хлюпнувся у воду.

Миші притьмом примчали до мушлі й усілися довкола неї. Тепер вони були мишами-охоронницями.

Минуло трохи часу, і на березі виросла доволі поважна купка мушель. Старий Ніхто втомлено підійшов до неї, виплюнув останню мушлю, упав на траву й задоволено розкинув лапи. Теплі промені сонця ласкаво обняли мокрого чубзика.

— Душевно як! — захоплено вигукнув чарівник і потягнувся. — Дякую, сонечко, — кісточка зігріло! Дякую, річко, — нагодувала!

Миші щасливо мружилися і стерегли вечерю. Вони захоплювалися здобувачем Ніхто, але їм було невтямки, як можна їсти ці мушлі, якщо їх не розкусити (по секрету скажу, що вони в житті не бачили мушель). У моменти, коли чарівник зникав під водою, кожна з мишей намагалася вкусити мушлю. Але марно. Вони ледь не поламали зуби через ці чорні пласкі штукенції і тепер нетерпляче чекали тієї хвилини, коли за мушлі візьмуться чубзики.

— Ну що? Відпочили? Ходімо нагору, їсти.

— Ходімо! Летімо! Вечеря!

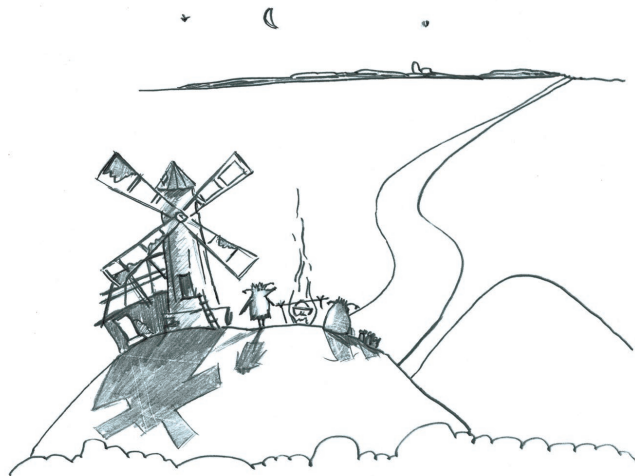
Вогнище знову весело потріскувало й кидалося в небо жменями іскор. Старий чарівник чаклував над казаном, обережно опускаючи мушлі в окріп. Вони миттю

розкривалися, і Ніхто спритно виловлював їх великою ложкою. Миші зацікавлено витягували голови й уважно стежили за кожним рухом старого чубзика. Пензлик сидів спиною до вогнища й дивився вдалечінь, де петляла та врешті зникла довга стрічка Великої ріки. Що там, у тій далечині? Він згадав Мушку й тихо зітхнув:

— Що вона зараз робить? Може, бачить ту першу бліду зірку, що загорілася на згасаючому небі, і на яку тепер дивлюся я? А може, готує чудові пиріжки та мило всміхається?

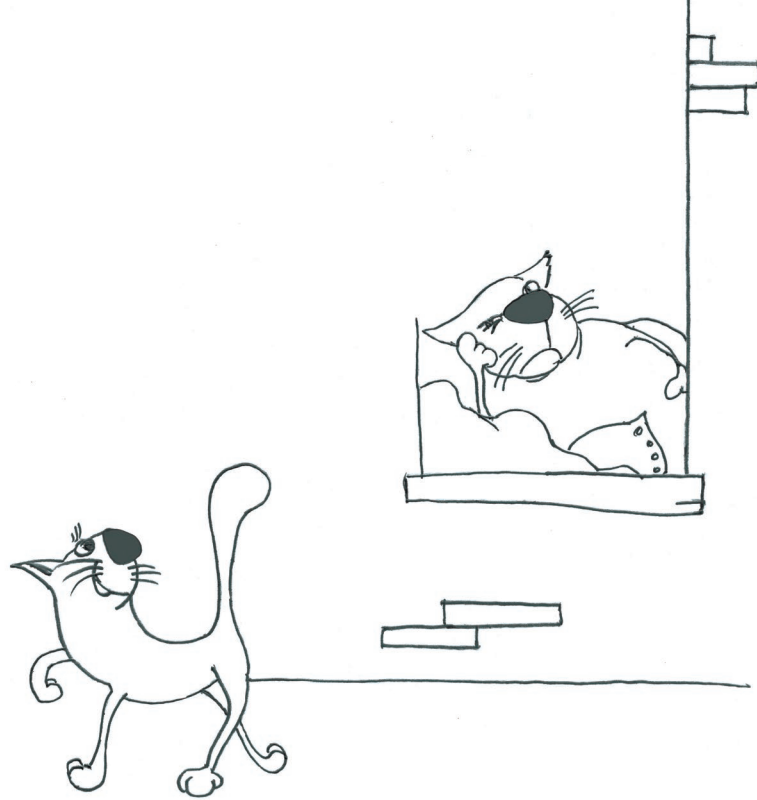
Зірка мерехтіла, перелякана власною сміливістю, бо ж вона першою засяяла на цьому вечірньому небі. А вдалині, кілька днів дороги на захід, на ту ж зірку дивилася молода чубзичка, і, на жаль, вона справді посміхалася. Тепер ця посмішка прилипла до всіх чубзиків у Трушках-Пе і Трівці-Дми. І не лише там... Чуперадла, як чума, білими струпами покривали все більше й більше чарівних земель. І не було від них порятунку — «серця» досягали скрізь!..

Розділ дев'ятий Особливе завдання Цілого Кашалота

Королева була не в настрої. Ще б пак. Спочатку кроти, потім Бібо. Чого їм бракувало? Дала все, що хотіли, і навіть більше. Раділи б собі та захоплювалися. Але ж ні! Дурнуваті тварини! А якщо подивитися довкола? Хто її оточує? Безнадійно тупі й жадібні чуперадла? Натовпи слизьких і вкрадливих підлабузників, від яких аж тхне лицемірством і жадібністю? О, нещасна Королева. Вона ж так хотіла щирого захоплення та обожнювання. Це ж так мало! Невдячні! Ще й цей нестерпний тлустий котисько кудись подівся. Ховається в замку, негідник, далеко ж піти не міг — лапи не носять!

А Цілий Кашалот і справді ховався в одному з далеких залів замку й не горів бажанням потрапляти на очі своїй володарці. Він розлігся на мармуровому підвіконні, вкритому атласними подушками, і сумно дивився у вікно. Парком неспішно ступала пухнаста сніжно-біла кицька. Її хода була граційною, хвіст задертий трубою. Цілий Кашалот зітхнув — його давно вже не цікавили кицьки, та й узагалі

Його мало що цікавило. Він усе більше й більше спав. «Як низько ти впав,—свербіло в мізках.—Раніше ти не оминав жодної обідраної дворової кицьки, а тепер тебе не цікавлять навіть перські, породисті, з родоводом кищечки. Ти один тут котячий рицар—усіх котів вигнали з околиць на твоє ж прохання. Сумно. А ще ця вчорашня неприємність з опудалами... Який ґедзь мене вкусив? Ах, як подурному вийшло...» Кіт замислено шкрябав кігтем по склу.

Тут, любий читачу, треба розповісти про конфуз, який стався напередодні під час офіційного прийому. Тривав черговий королівський захід—пишний та урочистий. Королева

в розкішній червоній сукні зі скромним розсипом діамантів на комірці була, як завжди, велична й прекрасна. Стрункі лави опудал з яскравими червоними плямами на грудях вишикувалися вздовж проходу до трону. За ними юрмилися розцяцьковані підлабузники та причепа.

Цілий Кашалот запізнився на свято—його ніхто не розбудив, тож він банально проспав. Звісно, *хто треба* за це відповідь, а тепер його з трепетом несли до зали *кому належить*. Ноші з подушками опустили на самому початку шеренги опудал, як того вимагав етикет, і далі їх грубенька величність Цілий Кашалот мали пройти самі до ніг володарки, де й було їхнє місце.

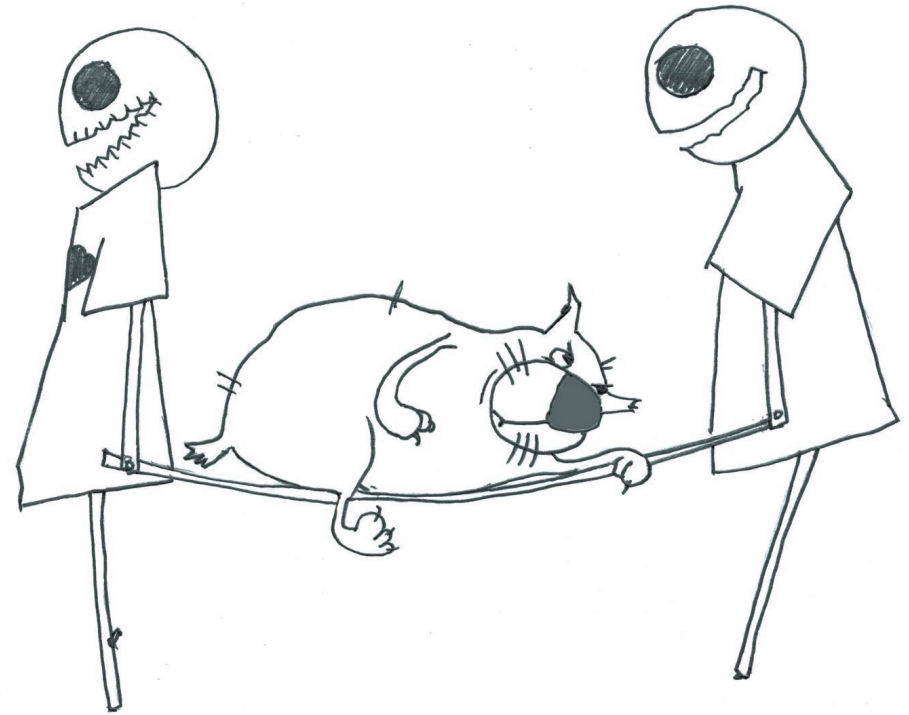
Але сталося жахливе... Кіт знову зачепив Королеву, точніше—опудал, які впали на її Величність... А як гарно все починалося. Музика, світло, фанфари... Спросоння (а він примудрився заснути, доки його несли) Цілий Кашалот не тямив, що відбувається, і, щойно розліпивши очі, вигнув граційним пухкеньким бубликом та за звичкою взявся точити кігті до першої-ліпшої палиці. І грець би з тим, але ця палиця виявилася ногою крайнього в лаві опудала... А важить кіт, з огляду на його відгодованість, досить серйозно. Словом, те опудало завалилося на свого сусіда, а сусід на опудало поряд, і так далі... Уся струнка вишикувана шеренга пишної гвардії Королеви гепнулася з глухим тріском. Останнє чуперадло примудрилося зачепити своєю палицею-копачкою тендітну ніжку Королеви, чим викликало нестерпний біль. Але цього разу Біла Королева стримала свої емоції. Вона ледь наморщилася, усміхнулася й промовила:

— Ах, мій любий, незграбний друже, ну коли ж ти вже навчишся придворних манер і грації? Ха-ха-ха... — і всі довкола засміялися. Усі, окрім чуперадл. Ті повставали і знову застигли, ніби нічого й не трапилося, але їхні моторошні посмішки страхали. Королева миттєво оцінила настрій присутніх, і голосом, що не обіцяв котові нічого доброго, покликала: — Ну чого ти там стоїш, любчику? Ходи ж до мене. Ми не можемо починати прийом без тебе.

Кіт зіщулив вуха, повільно та з острахом підійшов до володарки і, муркаючи, потерся об вдарену ногу, чим аж ніяк не згладив своєї провини. Усміхаючись, Біла Королева жестом віддала наказ починати офіційний прийом. І цього разу котові пощастило. Цілий Кашалот скористався невеличким хаосом, що виник під час роздачі пряників підданцям, і непомітно чкурнув геть. До речі, пряники — це нова традиція в замку, запроваджена Її Величністю, щоб підсолодити життя в королівстві. Пряників було багато, і гризли їх причепи й підлабузники просто в гігантських кількостях. «До останньої крихти» — таким був їхній гордий девіз! Адже вони були готові вмерти за свою Королеву.

Але повернімося до кота. Він шмигнув геть і тепер вимушено переховувався в дальній залі в очікуванні гарного настрою Королеви. А гарного настрою останнім часом у неї не те щоб не спостерігалось, його взагалі не було.

Увечері кота знайшли. «Хтось доніс», — із сумом подумав Кашалот, доки його тягнули на ношах чотири опудала. «Тягнуть не за шкірку — вже добре, — заспокоював себе. — Я вже сивий і старий, може, пожаліє? Аби лише не вигнала із замку, як того паршивого пса Бібо. Ми ж із замком одне ціле.

Замкові я потрібен, а мені потрібно їсти. Я ж згину без їжі. Я ж достатньо відданий, я заслужив сите життя...» Із цими думками його й допровадили до Королеви.

— Ну і де ми пропадали, моя горда тварючко? — почала здалеку Королева. — Ну ж бо, не бійся. Я не хочу, аби між нами залишалася якась невизначеність, — вона підійшла й погладила Цілого Кашалота. Той замуркав задля годиться, але голову втиснув у тіло. «Зараз як огріє», — подумав він і замружився.

— Мені нудно, — заявила Біла Королева, — мені неймовірно нудно. Я втрачаю авторитет, усі танцюють під мою дудку.

— Справді? — Цілий Кашалот вдав співчутливість і навіть спробував зазирнути в очі Королеви. — А хіба «танці під дудку» не додають авторитету?

— Ах, не знаю, — і володарка заломила руки. — Дурниці все. Я зовсім не цього хотіла.

— А чого ж Ви хотіли, дозвольте поцікавитися? — тягнув слова кіт.

— Не знаю, але точно не цього. І чому я обов'язково маю знати свої бажання? А може, я мінлива й примхлива. Може ж? — і вона пильно глянула на Цілого Кашалота в очікуванні відповіді.

— Ну-у-у, — потягнув той. — Ви в будь-якому вигляді прекрасна. А мінливість і примхливість вам дуже пасують, Королево. Була в мене одна знайома кицечка...

— Мене мало цікавлять твої походеньки. І не думай, я знаю, що в тебе на думці, — грубо перервала kota володарка. — До мене доходять деякі чутки...

— Наклеп! — про всяк випадок нявкнув кіт. — Мене обмовляють!

— Ага! Усе ж таки було? Я так і знала!

— Королево!

— Зрадник! Ти постійно б'єш по моєму авторитету!

— Не треба вішати ярликів!

— Ти — невдячна тварюко!

— Я не знаю, про що Ви говорите та в чому мене звинувачуєте, — ледь не ридав Кашалот. (Він і справді нічого не розумів).

— Не знаєш? А вчора? Моя гідність знову зазнала удару!

— Я не спеція-а-а-ально!

— Ну добре. Це я так, від нудьги. Вибач, любчику, я пожартувала, — Королева заспокоїлася.

— У кожному жарті є частка жарту, — ображено заявив Кашалот і спробував повернутися спиною до володарки. Він забув, із ким розмовляє!

— До мене — спиною? Ах ти ж хамський котисько! — настрій Королеви змінювався, як погода пізньої осені: то дощ, то сонечко, то сніг.

— Це не я! — злякано загорлав Кашалот. — Це блошня! — ляпнув він перше, що спало на думку.

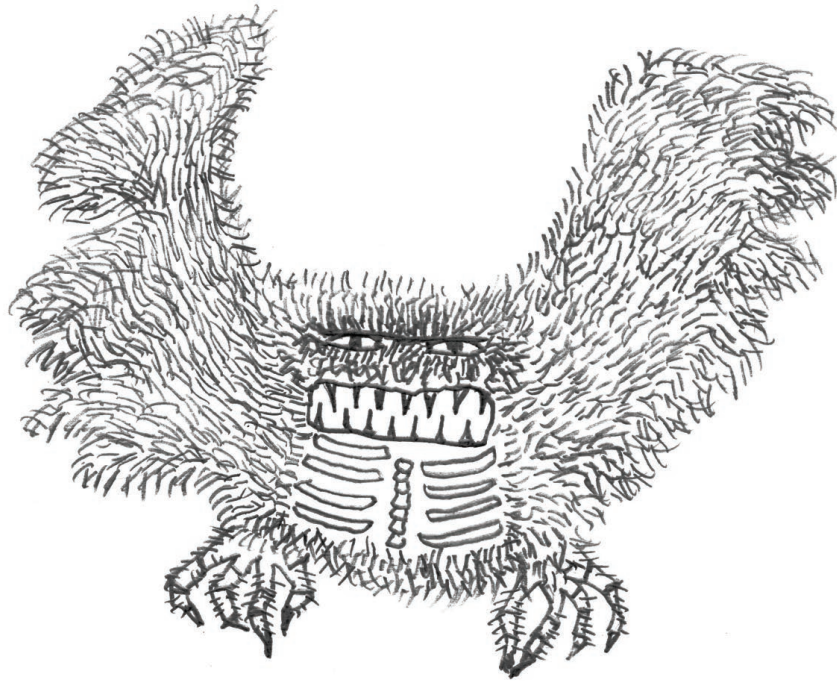
— Ти ще й бліх розводиш? — гидливо спитала володарка. — Яка бридота. А я хотіла довірити тобі одну дуже делікатну справу. Фі!

— Та ж ні... я просто... розгубився... Вибачте. Мене щодня миють і розчісують! — ось тут він збрехав, бо ж ненавидів митися й усіляко цього уникав.

— Справді? Ти в нас такий чистюля? Ну добре, містере «чиста шерстка», слухай уважно... — вона підійшла до kota й зашепотіла йому на вухо. Що саме вона прошепотіла, ми не знаємо. Але наступного дня кіт у позолоченій кареті якихось причеп-підлабузників поїхав із замку. Він прямував до міста, що межувало із землями Білої Королеви й мало дивну назву — Мила-Мур.

Розділ десятий
Зустріч із Вихором.
Униз за течією

Мушлі виявилися на диво поживними та смачними. Чубзики набили свої черевця і тепер сиділи, притулившись до теплої стінки комори, й гикали. Перед ними палахкотіло вогнище. Поряд позіхали миші. Великий місяць висів у небі, як помаранч. А миші, що бачили в ньому головку сиру, час від часу облизувалися – вони ніяк не могли звикнути до смаку мух і мошок (їжі справжніх кажанів), та й ловити цю їжу в них щось не дуже виходило.

Чиїсь крила безшумно майнули в темному небі. Усі переполошилися. Дуже не хотілося, аби минула ніч повторилася, і мандрівники, не змовляючись, почали підкидати до ватри дрова. Стало світліше.

– Загасить вогонь, дурнуваті чубзики, – раптом гримнуло над ними. – Ви не знаєте, де перебуваєте?

Знайомий кажан висів над ними, вчепившись за дах комори.

— Знаємо, — відповів за всіх чарівник, — на лисій горі. І нині повня. Чого, власне, ми й прагнули. Мало того, я знаю, чие це гніздо в коморі. Твоє, Вихоре!

— А я думав, що ти разом із чарами й розуму позбувся, старий Ніхто, — зненацька кажан каркнув, відчепився від даху й чорною краплею впав донизу. Ще мить — і поряд із вогнищем сиділо моторошне чудовисько та витріщалося на чубзиків. Пензликові відібрало мову. Він завмер, як бовван, із жахом в очах, але посмішка залишилася на місці.

— А в тебе сміливий учень, чарівнику Ніхто, — усміхається. Мабуть, не знає, хто перед ним. Може, познайомиш? — і чудовисько закаркало зі сміху.

— Пензлику, це — Вихор, — спокійно мовив Ніхто. — І він думає, що впіймав нас. Хе, наївний.

Перед Пензликом сиділа вкрита чорною сплутаною шерстю людина. От тільки замість рук у неї були крила і хижачькі лапи з кігтями замість ніг. Живота в неї не було, і виднілися голі білі кістки. Такого жаховиська чубзик не бачив ніколи у своєму житті. Страх не давав йому поворухнутися. Він мовчав.

— А твій учень усе ж таки боїться! — радісно гукнуло чудовисько, і очі його спалахнули розпеченими жаринками.

Старий Ніхто глянув на свого правнука.

— Пензлику, не бійся. Він нам нічого не зробить. Вихор лише в полі сильний, і то перед бурею. А зараз лише здається страшним. Правда, Вихоре?

З цими словами чарівник дістав з-за спини квітку любистку й демонстративно поклав собі на коліна.

— А-р-р! — чудовисько побачило квітку й шарахнулося в темряву. — Хитр-р-рий дідуган! Я все одно дістану тебе і твого Пензлика.

Вихор перескакував з місця на місце, сипав лайкою, але близько не підлітав. Він бив чорними крилами і рвав кігтями землю. Ніхто абсолютно спокійно дивився на це.

— Добре, досить, Вихоре! Полякав нас, і доста! Вважаймо, що ми шалено налякані, а ти — молодець! Маю до тебе пропозицію, точніше, мале-е-еньке таке проханнячко. Нам треба потрапити до Білої Королеви, і то чимшвидше.

— Хар, хар, хар! — засміялося чудовисько. — Я роздеру тебе, щойно зів'яне квітка. Я впущу в тебе шал і зламаю твої кістки! А-р-р, як вони хр-р-рустїтимуть!

Чудовисько бісилося все більше й більше. Воно намагалося дістати чубзиків, але чарівна сила квітки не пускала його.

— Ти по-доброму не розумієш? — грізно крикнув Ніхто. — Ну то будемо по-злому!

З цими словами він вихопив з ватри палаючу гілку й підскочив до входу в комору, де було гніздо.

— Ні-і-і! — закричав Вихор і забив крильми ще сильніше.

— То домовимося? — уже спокійно запитав чарівник. — Чи мені підпалити твоє гніздо?

Вихор умить зм'якнув і заспокоївся. Очі не палали вогнем, увесь його вигляд викликав швидше жалість, аніж страх.

— Річкою, — задавлено каркнув він. — Підете вздовж річки й до морозів доберетеся.

— А якщо ми сядемо в човен?

— Навряд. Я від весни тут живу — не ходять тут більше човни.

— Опудала далеко звідси?

— Вони скрізь, по всьому королівству. Тут їх немає. Тут ніхто не живе. І нижче по річці вже давно ніхто не живе. Усі пішли. Навіть нудно, лякати нема кого.

— А з якого це дива ти кажана вдаєш?

— Вас чекав. Мені треба було дочекатися. Вони сказали... Але він не закінчив...

Раптом три войовничі миші чи то з переляку, чи якась муха їх укусила, вихопили палаючу гілку з лап чарівника і зі словами «Він нас зачаровує!» кинули в гніздо Вихора. Гніздо спалахнуло холодним синім полум'ям.

— А-р-р! — закричав, ніби від нестерпного болю, Вихор. Він увесь зіщулився, потім вигнувся. Судоми пішли його волохатим тілом. Його почало кидати з боку в бік, потім підкинуло в повітря, де він незграбно розкрив крила й полетів геть, розтинаючи околиці жажливим виттям.

— Холера зелена, миші! Що ви зробили?

— Врятовані! Перемога! — миші радісно пищали й підскакували.

— Він хотів нас зачарувати!

Старий Ніхто розгнівано дивився на «рятівників».

— Дурні миші! Він нічого б нам не зробив. Я мав оберіг від нього. Який гедзь вас укусив? Де ви були, коли він на нас напав, рятівники? Звідки він дізнався, що ми йдемо? Хто його попередив? Ви знаєте?

— Ми підкрадалися. Так-так, підкрадалися! Врятовані! Перемога!..

— О-о-о! — лише й сказав Ніхто, махнув лапою і сів поруч із Пензликом. Той за весь цей час не вимовив ані слова. Мало того — він навіть не поворухнувся, ніби приклеївся до стіни

комори. Чарівник помахав лапою перед усміхненою мордою правнучка.

— Ей, Пензлику. Усе минуло. Чуєш, як миші тішаться? Переможці, холера зелена.

— Що це було, діду?

— Це був Вихор. Тварюка, що мешкає в полях і всіх жахає. Чого він тут оселився — не розумію. Нам пощастило, що ми знайшли його гніздо, а так усе... Скінчилася б наша мандрівка... Гніздо я одразу впізнав, але тебе завчасно лякати не хотів, думав, що він десь полями літає і до ночі з'явиться. Я ж спочатку не зрозумів, що кажан — це і є Вихор. Любисток раніше знайшов, до зустрічі підготувався. Між іншим, знай, Пензлику, любисток і полин — найперший оберіг від різної нечисті. На Вихора, щоправда, полин не діє, а от любисток... І хоч він лякав нас, що як квітка зів'яне, то до нас добереться — не вір йому, це брехня. Любисток, навіть сухий, будь-яку нечисть відгонить. А вбити Вихора можна лишень ножем. І ніж потрібен не простий, а срібний і намовлений. А якщо гніздо його спалити, то буде він мордуватися й не знайде спокою доти, доки не забере його до себе те, що породило. Нікому він тепер лиха не накоїть. Я й сам хотів гніздо спалити, але спочатку треба було його розпитати. Чув, що він казав? Чекав він на нас! А пам'ятаєш, я тебе попереджав, що хтось за нами йде? Навіть дивні насмішки чулися. Ах, миші, миші, — ну звідки вони взялися на нашу голову? Самі неприємності приносять. І як ми річкою спустимося? Це «опудало» розлякало тут усіх, нема в кого й човна запитати. Доведеться пішки йти.

— А, може, пліт зв'яжемо? — нарешті озвався Пензлик. — Колод багато, вони сухі. Лебідка є.

— Пліт? Це ти добре придумав.

Пензлик мовчав, а тоді раптом спитав:

— І за що нам це все? Звідки?

— Не знаю, Пензлику, — замислено відповів Ніхто. — Зло приходить на землю, коли добро засинає — так мені мій дід казав, а я тобі кажу. Це як день і ніч, ліве й праве.

— Зрозуміло, — зітхнув Пензлик. — Але ми не спимо вже другу ніч. А що буде завтра?

— Не бійся. Думаю, на сьогодні наші пригоди закінчилися і ми можемо спокійно лягати спати. А завтра я тобі щось покажу, — і чарівник ласкаво погладив Пензлика по голові. — Спи, Пензлику, не бійся. Тебе оберігає любисток.

І старий Ніхто махнув лапою в повітрі, сипнувши на Пензлика кілька квіток.

— Діду! До тебе повернулися чари?

— Ні, Пензлику, на жаль. Це просто старий фокус. Спи.

— Шкода, — чубзик заплющив очі й заснув.

Миші, що з відкритими ротами слухали чубзиків, теж почали позіхати й умостилися під пахвою в Пензлика. Чарівник підкинув дров у ватру, подивився на місяць і про щось замислився...

Ніч, як і передбачав Ніхто, минула тихо й мирно. На пліт вирішили розібрати горішній поверх млина. Не всі колоди підійшли, деякі були гнілі, але й тих, що залишилися, цілком вистачило. Два дні Пензлик і Ніхто скочували колоди до річки. Мишей чарівник посадив плести мотузки з верби, що росла на березі. А ще за кілька днів вони всі разом

зв'язали пліт. Він вийшов досить міцний, колоди трималися у два ряди. На плоту встановили щоглу, а з двох простирадл змайстрували вітрило. Із жердин та соломи зробили невеличку халабуду. А вгорі щогли Пензлик навіть причепив прапор зі шматка своєї наволочки, на якій намалював мушку. Не ту Мушку-чубзичку, а звичайну мушку, комаху. А щоб усім було зрозуміло, то так під малюнком і написав: «мушка».

— Відтепер твоє ім'я — Мушка, сім футів під кілем! — вигукнув Пензлик набір словечок, причепивши прапор. Де він почув такі моряцькі фрази — невідомо. Але вони прозвучали дуже урочисто.

— Ура! — заплескали лапками миші.

— Розпустити вітрила! — крикнув Пензлик і потягнув лебідкою вітрило до маківки щогли. — Віддати кінці!

Миші були вкрай вражені морськими слівцями Пензлика. Вони й гадки не мали, які кінці віддавати, але про всяк випадок почали скидати з плоту все, що траплялося під лапи.

— Верні! — гаркнув капітанським голосом старий Ніхто і стрибнув у воду діставати скинуті речі. — Лишень клопіт із вами. Зупиніться, бо ще потонемо. Теж мені юнги!

Миші одразу збилися в купку (це вони вміли найкраще) і тихенько раділи своєму званню.

— Пензлику! — гукнув чарівник, відфоркуючись і заповзаючи на пліт. — А куди ми пливемо?

— Що значить куди? До Королеви!

— А де Королева?

— Не знаю. Там, мабуть, — і чубзик безтурботно махнув лапою в напрямку течії.

— Там, мабуть! — передражнив Ніхто. — А вітер у нас звідки?

— Немає в нас вітру, — знизав плечима Пензлик і додав: — Відтоді, як ми Вихора прогнали, немає.

— Ось! — задоволено заявив чарівник і багатозначно тицьнув пальцем у небо. — Лишень течією ми сто років добиратися будемо, а з вітром...

І Ніхто потягнув Пензлика нагору до вітряка. Миші тим часом залишилися стерегти пліт. Доки піднімалися до млина, чарівник почав розповідати Пензликові про вихори — які вони жадібні, злісні та як уміють викликати піщані бурі й вітер, як доводять до божевілля і як з ними боротися за допомогою ножа.

— Головне — поцілити! — захеканий чарівник скінчив свою розповідь. — Ну, наче прийшли...

Вони опинилися перед спаленим гніздом Вихора. Старий Ніхто присів і почав обережно розгрібати попіл.

— Принеси-но, Пензлику, якусь шматину, а ліпше — мішечок.

Пензлик підтюпцем кинувся виконувати прохання чарівника. Коли він, важко дихаючи, прибіг назад, то побачив, що Ніхто сидить на землі і тримає в лапі якусь дивну штукенцію розміром зі сливу і таку саму за формою, але з отвором посередині. Ця штукенція була білішою за найбільшу крейду. На обличчі чарівника виграла задоволена усмішка. Він відверто милувався знайденою річчю.

— Це свищик! — радісно заявив він Пензлику. — У нього дмухають вихори.

— ?!

— Дмухають, коли хочуть викликати вітер. У середині він порожній. А щоб викликати піщану бурю, у нього засипають попіл зі згарищ. Виготовляють його з кістки якогось рідкісного

чудовиська. Не знаю, якого саме. А взагалі, я вперше тримаю в лапах цю штуку. Чув про неї, але ніколи не бачив. На щастя, щоб спробувати її в дії, чарів не треба — просто дмухни в той бік, куди хочеш, щоб вітер дув, і з такою силою, який вітер тобі треба. Ось і все. Ох і пощастило нам! Лиха не мали — Вихору наваляли! Спочатку нам, потім ми — усе у світі врівноважено, — і чарівник засміявся, потираючи лапи.

— А як не спрацює? — занепокоєно спитав Пензлик. — Раптом не зможемо вітер викликати?

— Не зможемо, то й не зможемо — ото й біди! Нам усе одно вниз плисти. А там, може, корабель чи човен який зустрінемо. Старий я пішки чимчикувати, та й водою таки швидше буде. Нижче, як я пам'ятаю, болота. Обходити їх далеко, а йти через них страшно. Мало хто вибирався звідти здоровим і при пам'яті. Надто вже багато там різної нечисті живе. А річкою — краса! Пливи собі, рибку лови й тішся. — Чарівник ще раз перевірів купу попелу. Нічого цікавого більше не знайшлося. Він встав. Обтрусив лапи. — Ну то як? Спускаймося?

— Спускаймося!

І вони швидко зійшли до плоту. Миші вишикувалися на палубі та привітали чубзиків радісним попискуванням.

— Відчалюймо!

— Віддати кінці! — запищали миші-юнгі, наслідуючи справжніх моряків.

Відштовхуючись довгими жердинами від берега, чубзики поволі виводили пліт на велику воду. Течія підхопила його й неспішно понесла за собою.

Мишей призначили стежовими, тож вони вдивлялися вдалечінь із самої маківки щогли. Пензлик став за штурвал — велику стругану дошку, що кріпилася на кормі плоту. Така ж дошка була й у передній частині плоту, але вона лежала на палубі — нею користувалися як веслом. Сам чарівник узявся за свищик. Він став на кормі, біля Пензлика, підніс кісточку з отвором до рота й тихенько подув на вітрило, що звисало, мов ганчірка. Нічого. Вітру не було.

— Може, треба якісь чарівні слова сказати?

— Та ні, — збентежено відповів старий Ніхто й покрутив свищик у лапах. — Спробую подути сильніше.

Він дмухнув сильніше. Нічого.

— А може, в іншу дірочку? Навпаки?

— Спробуймо.

Чарівник повернув кісточку й тихенько подув у другий отвір. Пролунав легкий посвист, схожий на звук сопілки.

— Вітер! — захоплено вимовив Пензлик. — Вітер!

— Таки так! — заявив задоволений чарівник. — Треба просто дути з протилежного боку!

Ніхто дмухнув сильніше. На зміну легкому, ледь відчутному вітерцю, що виник з першим свистом свищика, налетів потужний вітер і напнув вітрило. Пліт почав набирати швидкість.

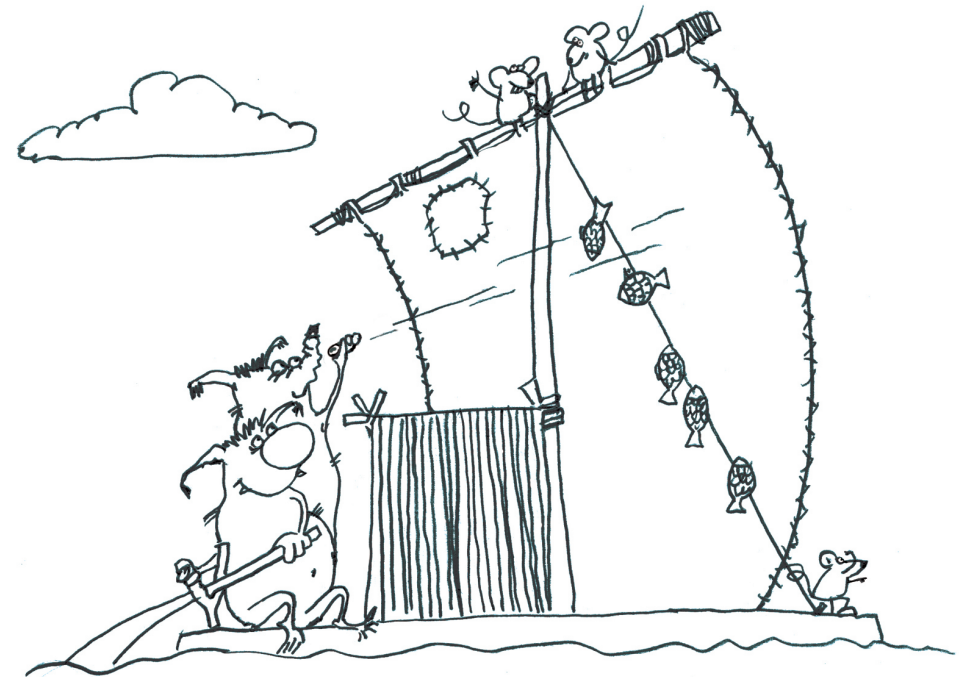
— І як довго буде цей вітер? — запитав Пензлик.

— Доки не дмухнемо в другий кінець.

— Круто!

А «круто» було ще й тому, що цей чарівний вітер, якщо поглянути на брижі на воді, дув лише довкола них. Ніхто

просилив мотузочку крізь свищик і повісив чарівну штуkenцію на ший. Він пишався собою й тішився з гарної погоди. Чарівник сів на краєчок плоту, опустил ноги в річку та від насолоди заплющив очі. Вода була тепла, а на березі змінювалися луки й ліси, за густими кущами верб височіли липи, іноді з трави вилітали цікаві коники і, підвисаючи в повітрі, проводжали чубзиків величезними бірюзово-перламутровими очима. Хвилі пестили піщані плеса, які подекуди білили світлими лисинами. Там і тут косяки дрібних рибок, виблискуючи лускою, вискакували з води — чи гралися, чи тікали від хижої риби.

Під вечір стали в берег (як кажуть моряки своєю, лише їм зрозумілою мовою). Борт із тихим шурхотінням вткнувся в пісок і розлякав мальків, що грілися на міліні. Щойно пліт прив'язали до дерева, як миші кинулися в розвідку. Пензлик вирушив по дрова, а старий чарівник поліз в очерет, наспівуючи собі під ніс якусь пісеньку. Насмикавши соковитих стебел, він вибрався з води й поніс їх до місця, де планувалося вогнище. Пензлик теж назбирав купу хмизу і старанно сопів, запалюючи ватру.

— Чим повечеряємо? — спитав він чарівника, не відволікаючись від свого заняття.

— Очеретин ось нарвав... Смакота, — і Ніхто з хрумкотінням впився гострими зубами в соковите стебло.

— Очеретинки — це добре. І дуже навіть поживно! — відірвався нарешті Пензлик від хмизу, який уже починав горіти. — Уммм, фмакотише!

З повним ротом чубзик усівся на траву.

— Піду прогуляюсь берегом, — заявив чарівник, узяв кілька очеретин і рушив уздовж річки.

Невдовзі пристрибали радісні миші й почали вправлятися в польотах і висінні догори дриґом. «Знову за рибу гроші», — подумав Пензлик, продовжуючи жувати смачний очерет.

Старий Ніхто повернувся вже в сутінках. Втомлений, він пахнув намулом, але був дуже задоволений.

— Де це нас носило? — запитав Пензлик після того, як обнюхав родича. — У якому болоті?

— Завтра побачиш, — загадково відповів Ніхто й потер лапки. — Завтра підйом якомога раніше і справ якомога більше!

Ніч минула спокійно. Щойно зайшлося на світанок, чарівник розбуркав Пензлика, а тоді мишей.

— Підйом, соньки! — заволав він хриплим від сну голо-сом. — Час рибалити.

— Що робити?! — кутаючись у ковдру, буркнув Пензлик. — І що це за противний голос у тебе, діду, прорізався? Із воронами дружбу завів?

— Сам ти ворона! — гримнув чарівник і висмикнув ковдру з бідолахи. — Ану, вставай!

Пензлик скоцюбився й послав сто чортів дідові в спину. Але йому таки довелося встати й попрямувати за рішучим родичем. Вони пройшли геть недалеко, навіть можна сказати, зовсім трішки. І вийшли до висохлого русла невеличкого потічка, що впадав у річку. Потічок висох досить недавно, адже на піску ще залишалися неглибокі калюжі, у яких щось хлюпалося. Русло цього потічка стримувала якась перегорожа, що дуже нагадувала тин, плетений з очерету, якого росло тут удосталь. Загата ховалася в густому намулі й у ранкових сутінках скидалася на стіну якогось казкового підводного замку.

— Ну, давай мішок і збирай рибу! — заявив Ніхто, спускаючись у русло. — Бач, як я вчора попрацював?

— Так ось чому від тебе намулом тхнуло? — гукнув Пензлик і побіг до найближчої калюжі. — Ого! Скільки тут риби!

Риби справді виявилось дуже багато. Вони ледь донесли вилов до плоту.

— А що ми будемо робити з такою кількістю? — спитав чарівника Пензлик, сопучи від напруги.

— Їсти, звісно ж! Свіжу — на уху й запечемо, решту — засушимо.

— Нямка! Я люблю сушену рибу.
— А хто ж її не любить.
— Слухай, діду, а куди вода вночі поділася? Учора, коли ми причалили, пліт у воді стояв, а тепер майже весь на піску.
— Та зараз повернеться, — авторитетно заявив старий Ніхто. — Подейкують, що десь в океані — куди впадають усі річки, є величезне чудовисько — кашалот. Ось воно й випиває воду на сніданок.
— А хіба воно не обідає й не вечеряє?
— Ні. Якби воно ще й обідало та вечеряло — то всю воду випило б.
— А й справді! — замислився Пензлик. — Мабуть, воно не ймовірно велике?
— Як гора. Ні... як дві гори! — заявив чарівник і опустив мішок. — Бачиш, вода вже повертається...
Вода й справді прибувала. Уже геть розвиднілося. Мандрівники загорнули рибу у велике кругле листя та запекли її на вугіллі. Частину риби присолили, а частину поклали в казанок і переклали кропивою. Коли сонце піднялося над верхів'ями дерев, пліт відплив від берега. З допомогою чарівного свищика вітер знову наповнив вітрило. Мандрівка тривала.
Ситий і задоволений, Пензлик не міг стримати емоцій:
— А куди йдемо ми — знаємо! Чи полями, чи лісами, чи до моря! — заволав він, радісно тримаючись за кермо.
— Ух ти! — захоплено вигукнув чарівник. — Де ж це ти таких фраз набрався?
— Так, чув зрідка. Сусід, коли тарганів бив, завжди так кричав. Дуже вже вони його обсіли. Ні в кого немає, а до нього все лізуть — незнищенні якісь.

— Дивовижно освічений у тебе сусід.
— Дуже інтелігентний чубзик! Він навіть окуляри носить.
— Щось не бачив я таких, — спробував пригадати Ніхто.
— Так він в окулярах лише зрідка ходить... Лише після чергової битви з тарганями.
— Що, так б'ють, що зле бачить?
— Та ні, це щоб вони його не бачили, точніше — його очей! Він темні окуляри носить. Тарганович його звати. У нього ця війна з тарганями вже довго триває.
— А! Знаю-знаю... Бачились якось, навіть сперечалися, — згадав чарівник і засміявся. — У нього ще дружина дивовижна. Неймовірна чистюля. Добрі та славні чубзики!
— Ех! Як там Трівка-Дми? — зітхнув Пензлик. — І як там Мушці ведеться? Смачні вона млинці пече! — І одразу ж заволав щодуху: — Сонечко, передай вітання любій Мушці, будь ласочка! Хмарки, розкажіть їй про наші пригоди!

Так і плвли вони, насолоджуючись співом пташок і гарною погодою. Але за кілька днів мишей геть закачало, точніше, підхопили вони морську хворобу. Три зелені (якщо так можна сказати про мишей) напівпритомні тільця лежали на палубі в затінку халабуди.
— У-у-у! — лише й сказав чарівник, коли зазирнув до них.
— Капітане... — слабким голосом пропищала одна. Вона ледь звелася і театральню витягнула до чубзика лапку. — Ми не можемо нести вахту... Спишіть нас на берег...
— На берег, на берег... — видихнули інші напівпритомні миші.

— Дивний у вас вестибулярний апарат, — задумливо промовив Ніхто. — Хвиль майже немає, пліт не хилитає. І як ви примудрилися? А як же ви літати будете, якщо вас на тихій воді закачує?

— Небо кличе... — геть безсило пропищала миша та знепритомніла.

— Що робитимемо? — спитав Пензлик.

— А що робити? Отямляться. Не причалювати ж і справді до берега. День полежать — і минеться, побачиш.

Пензликові було шкода мишей. У нього просто серце розривалося, коли він бачив їхні страждання. Він весь час, як турботлива матуся, цікавився, чи треба їм чогось. Але ті лише заперечливо махали лапками.

— Та не панькайся ти так, — говорив Ніхто. — А то вони потім тобі геть на шию сядуть. Знаю я цих симулянтів.

— Та подивися на них — навіть носи поззеленіли.

— Нормальні зелені носи. Звичайнісінькі носи закачаних мишей.

— Можна подумати, діду, що ти великий знавець мишачих носів, — картав чарівника Пензлик.

— Який такий знавець?

— Такий — видатний і розумний.

— А-а-а...

Ночувати вирішили на березі. Пензлик хотів знести хворих мишей на землю, але Ніхто не дозволив.

— Нехай самі йдуть, якщо не хочуть ночувати на плоту.

— Який ти жорстокий! — спересердя обурився Пензлик.

— Почекай, вони ще поварять воду з твоїх тельбухів. — Чарівник раніше десь чув цей старий піратський вислів, от він і згодився. — Гей, хто не хоче гойдатися на плоту всю ніч — притьмом на берег!

Миші, підтримуючи одна одну й кидаючи жалісні, сповнені страждання погляди на старого Ніхто, повставали і зійшли на берег. Збоку могло здатися, що троє сп'янілих матросів ідуть із портового шинка на корабель. Бідолашних мишей хитало з боку в бік, як маятники.

— О-о-о, земля теж пливе... — заскавуліли вони й поззеленіли ще більше.

— Я вам допоможу! — вигукнув чарівник і вилив на них казанок річкової води. Проте це допомогло. Принаймні їхні хитання припинилися, і вони міцніше стали на своїх коротеньких задніх лапках, скидаючись на підтале морозиво, худі та нещасні.

— Попустило? — в'їдливо кинув Ніхто, ідучи повз.

— Теж нам лікар! — ображено відповіли миші й запряглися помститися.

Ще одна ніч минула спокійно. Іноді тишу порушував ледь чутний стогін хворих мишей (бідолах, мабуть, нудило й увісні). Але на ранок хвороба відступила, тож уся команда була готова до подальшого плавання. Чубзики й миші всілися на пліт.

Вони знову пливли річкою. Пензлик лежав на носі плоту. Час від часу він занурював лапку у воду й дивився на буруни, що розходилися від неї.

Старий Ніхто стояв, спершись на кермо, і насолоджувався тишею. Він спокійно собі дрімав і лише подекуди розплющував одне око, щоб звіритися з маршрутом. На вантах* висіли сушені рибки і, ніби прапорці, надавали плоту святкового вигляду. Миші скоса зиркнули на дрімотного рульового і чкурнули в халабуду. За якийсь час вони висунулися звідти з непереборним бажанням помсти. І уявіть лишень, що вони вигадали: непомітно прив'язали до лап чарівника мотузку, а до її кінця вчепили велику сушену рибу й кинули її у воду.

— Полундра! — заверещали миші, захиляючись від сміху, і кинулися навсібіч від чарівника. — Ніхто спіймав рибу! — вони вже качалися по палубі. — Видатний рибалка!

Пензлик підскочив, кинувся на корму, здогадався, у чому річ, і теж почав реготати. Чарівник, згадуючи всіх сто чортів, лаяв на всі лади мишей з їхніми жартами та намагався звільнитися від мотузки, що оплутала його ноги. Але не втримався й гепнувся на палубу. Ото вже миші реготали! Але тут сталося неочікуване...

За кормою воду розітнув велетенський перетинчастий плавець із шипами, кожний з яких був зростом із чубзика. Він нісся до плота на шаленій швидкості. Ще мить — і в тому місці, де теліпалася на мотузці сушена рибка, майнула здоровезна паща невідомої рибини з виряченими шаленими очиськами. Наступної миті вона проковтнула наживку й пішла під воду. Розміри риби були такими, що вона могла б заковтнути весь пліт. Налякані миші так

* Вáнти — мотузки, що тягнуться від плота до верхечка щогли й не дають їй упасти.

і завмерли з роззявленими ротами. Пензлик теж не міг вимовити ані слова, тож спробував жестами повідомити старого Ніхто про небезпеку. На жаль, той сидів спиною до чудовиська і, нічого не помічаючи, продовжував розплутувати мотузку. Зненацька та сама мотузка рвучко смикнула його й затягла під воду. Старий Ніхто і здивуватися не встиг, надто швидко все сталося. Хлюп! — і на плоту залишилися самі дурні миші й осиротілий Пензлик. Вода знову мирно плюскотіла, пташки радісно пурхали та співали.

— Ді-і-і-іду-у-у! — не своїм голосом заволав Пензлик і кинувся до кермового весла, намагаючись зупинити пліт, але дарма... Течія несла його далі. Миші схопилися на задні лапи й занепокоєно вдивлялися у воду. Вітер ущух, вітрило впало. Некерований пліт повільно крутило річкою і відносило все далі й далі.

Розділ одинадцятий Нещасний Бібо

П адав зажурливий дощик, і від його тихих кроків шаруділо листя. Маленький змоклий песик із мото-рошною усмішкою та несамовито сумними очима стояв під розлогою липою й дивився поперед себе. Він хотів їсти. Дорога до Мила-Муру була порожня. Уже добу мрячила дрібна мжичка та розливала довкола сум і нудьгу. Здалеку почулося рипіння та легке побрязкування збруї. Важка чорна карета, обліплена золотом, повільно туркотіла розквашеною дорогою. Клапті багнюки й трави відлітали з-під її коліс. Карету неспішно волочив здоровенний білий буйвол із горбом на спині. Усе своє життя він возив і тягав, віддаючи свою силу на благо господарів — дріб'язкових недолугих людисьок. Ненажерливі, на відміну від нього, і жорстокі, вони гордо називали себе причепами й підлабузниками! Ось і ця родина причеп у кареті — тато, мама, син і донька — розвісили вуха та слухали опецькуватого кота.

— Хіба можемо ми — ті, хто несе в цей світ, — змаліти до тих, хто дає? — виголошував Цілий Кашалот, розмахуючи

шматком ковбаси. — Чи можемо ми — ті, що вибилися й піднеслися, — не брати, якщо лежить, і віддавати комусь, якщо це вже належить нам? Ні і ще раз ні! Скажіть мені, хто ті нещасні, що віддають? Хробаки! Адже лише вони безкорисно підживлюють землю. І в цьому сенс їхнього існування!

Кіт голосно відригнув і пожбував ковбасний хвостик у вікно. Хвостик зробив дугу й повис на гілці. Бібо, мотіляючи хвостом, кинувся до карети. Він стрибав навколо, намагаючись повернути до себе увагу. Він забігав наперед, притискався до землі, ходив на задніх лапах. Ах, якби він міг гавкати... Усе намарно. За гуркотом карети не чути було його жалюгідного нявчання. Лише на мить у вікні майнула зловтішна морда відгодованого кота, який демонстративно засунув фіранку. Карета проїхала повз. Бідолашний пес! Запах ковбаси від підвішеного хвостика зводив з розуму, але дістати його було неможливо. Надто високо він висів. Бібо зробив кілька марних спроб і приречено ліг на землю. Така туга взяла собаку, що він вирішив померти.

Проте є на землі добрі люди (саме люди, а не людиська), вони знайшли його — нещасного і змордованого. Маленькі, але сильні руки ніжно підняли песика й поклали на віз із сіном. Зверху накрили рогожею, а під ніс підклали житній сухар. О, який він був смачний! Бібо гриз його і не вірив у своє щастя — нарешті він щось їсть і не мокне під дощем. Тепло ласкаво присипляло пса. Він так і заснув із куснем сухаря в зубах.

— Вставай, сонько, — ніжний воркітливий голос торкнувся вух Бібо. Маленькі руки обняли його, притиснули до грудей і кудись понесли.

— Кого ти там тягнеш, Мілько? — почувся неподалік жіночий голос.

— Собаку.

— Собаку?

— Так, найнещаснішого собаку у світі. І цілком можливо — єдиного.

— Дивовижно! Ну то неси його в будинок.

— А тато не буде сварити?

— Ні, він приїде лише завтра. А завтра — буде завтра.

Бібо занесли в теплий дім і поставили на лапи. І тут він побачив свою рятівницю. Маленька дівчинка з розтріпанним світлим волоссям і веселими очима сиділа навпроти нього навпочіпки й ласкаво гладила його по голові.

— Мамо, дивись, він усміхається. Я в житті не бачила таких песиків. А худий який...

Мама дівчинки з такими самими веселими й добрими очима була трошечки вища за доньку, менше ніж на голову. Вона тримала в руках одяг, який з любов'ю перебирала і складала в охайну стопочку.

— Я вже років сто, мабуть, не бачила собак. І вже й забула, як вони гавкають. А ти вмієш гавкати? — звернулася вона до Бібо. — Чи тільки хвостом метляєш?

Бібо — щасливий до кінчика хвоста — звісно ж метляв ним із боку в бік. Він хотів зайтися голосним дзвінком гавкотом, але, на жаль, видав натомість те ж саме котяче нявчання.

— Отакої! Він нявчить, як кіт! — скрикнула дівчинка.

— Мабуть, його зачарували, — насупилася мама. — Бідолашний пес. Скільки ж тобі довелося пережити?

— Це, напевно, та зла королева, яка прокинулася в замку. Я чула, що вона чинить жахливі речі. У неї є страшні

челядники—опудала, і вони всіх мордують. Я навіть бачила одне з них, яке стоїть перед входом до чарівного лісу.

— Не вигадуй, Мілько. Коли це ти була біля того лісу?

— Ми з татом їздили. І він мені показував. Давно, ще минулого літа.

— От же ж цей тато. Хай тільки повернеться... — у голосі мами з'явилися нотки, які обіцяли доброго прочухана.

— Мамо, не кажи йому. Це був наш секрет.

— Добре, любя. Іди, принеси цьому бідаці молока, він же голодний.

Дівчинка хутко принесла молока в глибокій мисці, присіла поряд і дивилася, як їсть врятований «бідака».

— Цікаво, а ім'я в нашого гостя є? — спитала згодом мама.

— Бібо, — промовив пес, піднявши голову. — Перепрошую, що не представився раніше.

— А моє ім'я—Настя, але всі називають мене Мілька, — дівчина анітрохи не здивувалася, що собака розмовляє. (Адже це казка, а в казці всі розмовляють.)

— А мене всі називають Мамою, — сказала господиня дому. — І ти теж можеш мене так називати. Проте зараз уже пізно, і, якщо ти не заперечуєш, ми всі лягатимемо спати. Я принесу тобі стару подушку, і ти зможеш спати на ній. Ранок покаже, чого вечір не скаже. Ходімо, Мілько.

Ось так Бібо потрапив до добрих і дуже щирих людей. На відміну від Цілого Кашалота, який потрапив до людисьок і давав хропака на пишній перині — ситий і теж цілком задоволений. А може, це «людиська» потрапили до нього? Кожний бо знаходить те, що шукає.

Мілька з мамою й татом жили на хутірці, що одинаком стояв у глибині лісу. Господарка в них була велика. І як кожна працелюбна родина, вони рано вставали та пізно лягали, здобуваючи свій хліб. Може, не такий білий і пухкий, але смачний і поживний. Бібо в них дуже сподобалося. Увесь наступний день він бігав подвір'ям: то допомагав зігнати всіх дурненьких курей до курника, то виглядав біля дороги, чи бува хто не йде. У нього з'явилося дуже багато обов'язків. Того ж дня він розповів Мільці й мамі свою сумну історію, і вони вирішили залишити Бібо в себе. Про щось ліпше він і не мріяв. Що ще треба псові? Адже він не знав, що придумала Біла Королева й навіщо Цілий Кашалот поїхав до Мила-Муру.

Усе з'ясувалося, коли повернувся голова родини. Він приїхав увечері, задоволений, що вже вдома, і стурбований плітками про жахливе чудовисько — убивцю всіх котів Бібо. Так, саме так. До шановних літніх пань — господинь міста Мила-Мур — приїхала дуже поважна особа від самої Білої Королеви. І ця особа — тобто Цілий Кашалот — принесла жахливу звістку: до королівства наближається скажений і ненажерливий Бібо — убивця котів! І немає порятунку від цього чудовиська. Він заманює бідолашних тваринок нявчанням і пожирає їх цілими сім'ями. Усе королівство в паніці.

— І якби не добра Біла Королева, яка вислала свою армію опудал на допомогу добрим літнім паням, навіть не знаю, що б вони робили, — завершив свою розповідь батько родини, обнімаючи доньку й дружину.

Бібо не повірив власним вухам. Це він — убивця котів? Скажений і ненажерливий? А може, є ще якийсь Бібо?

— Татку! — вигукнула донька, коли дослухала розповідь. — Це все брехня! Ось він — наш Бібо, і зовсім він не страшний, навіть навпаки — дуже гарний і добрий пес.

— Няв! — підтвердив Бібо й заметляв хвостиком. — Я нікого не ображаю, а навпаки — усіх люблю.

— Ти — Бібо?

— Так. І навіщо на мене наговорює Королева — навіть не знаю. Вона всім каже, що хоче добра, а насправді вона погана. Вона всіх обманює.

— Татку, а я знаю, навіщо вона це робить, — здогадалася Мілька. — Вона хоче захопити Мила-Мур. Треба чимшвидше повідомити про це літніх пань. І ще опудала роблять жахливі

речі — за допомогою чарів вони змушують усіх посміхатися. Подивися на Бібо.

І дівчинка показала на собаку.

— А я ж думаю, що з ним не так — якийсь він дивний! А ось виявляється, у чому річ... — сказав тато й посерйознішав. — Але знаєш, ми спізналися. Коли я виїжджав із Мила-Муру, то бачив цілу армію опудал, які йшли до міста. Хоча, може, не все так погано, адже усміхатися — це геть не страшно.

— Ох, любий мій чоловіче, — втрутилася мама. — Усміхатися, звісно, не страшно, але робити це треба від щирого серця, а не за волею якоїсь Королеви. І хто вона взагалі така, щоб отаке собі дозволяти? Нехай лише спробує сунутися сюди зі своїми опудалами. Я їм швидко знайду місце в горді!

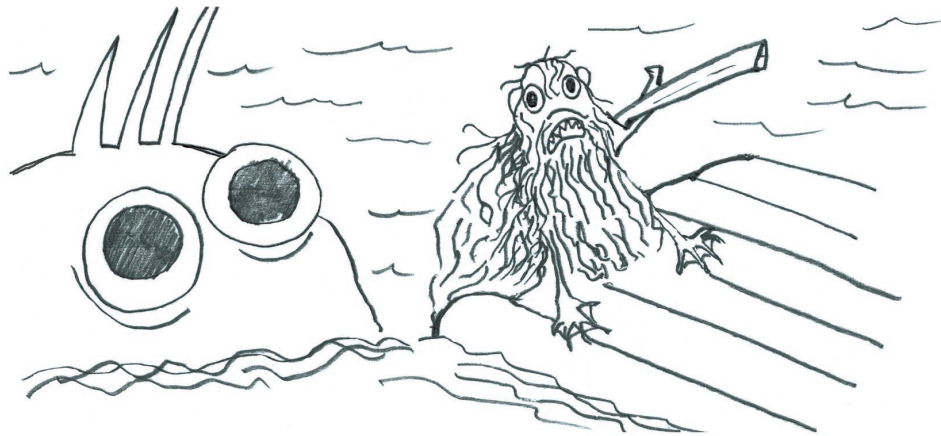
Мама дуже розсердилася.

— Ви знаєте, — сказав Бібо, поміркувавши, — я, певно, піду в місто і все розповім літнім паням. Може, у мене й не вийде нічим їм допомогти, але принаймні я відновлю своє чесне ім'я.

— Ніхто нікуди не піде! — рішуче заявила мама. — Тебе точно зловлять і, не дай боже, справді перетворять на чудовисько. Будемо чекати й думати — може, що й вигадасмо.

Так і вчинили. Бібо залишився на хуторі в очікуванні добрих новин.

Розділ дванадцятий Водяник і Шкряка

Увесь день і всю ніч просидів убитий горем Пензлик на плоту. Миші відчували свою провину і тулилися до чубзика, зазираючи в його заплакані й від того червоні очі. Вони гладили його лапи і теж плакали, а ще – проклинали себе за дурнувятий жарт. На ранок пліт винесло в невеличку затоку, з усіх боків оточену лісом. Вода тут була вкрита рясним лататтям, тож пліт проплив ще трохи за інерцією, а тоді заплутався й зупинився. Пензлик продовжував сидіти й дивитися у воду невидючим поглядом. Миші тихенько попискували поряд. Вони не бачили довколишньої краси: квітучих лілей і хмаринок, що відбивалися у воді. Вони не бачили і колоди, покритої мохом та мушлями, що повільно сунула до них від старого, врослого в берег водяного млина. А колода, яку тягнула невідома сила, спочатку повільно, а тоді все швидше й швидше пливла просто до них.

– Сумуємо? – на плоту виріс зелений дідуганисько, з ніг до голови покритий водоростями. Він бовтав ногами у воді, хитро мружився та ховав усмішку в зеленій сплутаній бороді.

— Побиваємося, — підняв сповнені горя очі Пензлик, і сльози знову покотилися по його мордочці.

— А усмішка задоволена, — сказав дідуган. — Хіба ж так побиваються? Ось як треба побиватися! — І зайшовся лементом і голосінням: — О-о-о!.. Гик! — волав із гиканням. — О-о-о... Зник наш любий... О-о-о! Жорстокі миші... О-о-о... Як же ми без старого Ніхто...

При згадці про старого Ніхто Пензлик нашорошив вуха.

— А ви хто? — спитав він і витер лапою очі. — І навіщо дражнитесь?

Миші теж напружилися і про всяк випадок сховалися за чубзика.

— Хто? — перепитав дідуган. — Водяником мене звати. Чув про такого?

Пензлик заперечливо похитав головою.

— Ото чудить Ніхто. Так паршиво вчить свого учня. Навіть не розповів про свого друга. Оце чудить! — обурився Водяник.

— Чудив... Його більше немає, — тихо сказав Пензлик, і очі його знову наповнилися сльозами.

— Чудив? Нема більше? — розвеселився дідуган. — Та я щойно його цілого й неушкодженого залишив. Замордував він мене своїми теревенями. Галасливий такий став. Усіх русалок навколо розігнав.

— Як розігнав? — Пензлик не повірив власним вухам. — Він же...

— Втопився? Це ти хотів сказати? — Водяник засміявся. — Такі, як твій дід, не тонуть і не горять. Їх, як тарганів, нічим не виведеш. А в гості прийдуть — так не виженеш. Ну що?

Вітаю у старого Водяника! А це ті дивовижні миші, які додумалися Барабульку на тараньку ловити? Ану ходіть ближче...

Миші, підштовхуючи одна одну, обережно наблизилися до зеленого дідугана.

— Ну і в кого з вас розуму стало? Га?

Миші щось пропищали нерозбірливо і втупилися очима в палубу. Їм було соромно.

— Ви сказали «барабульку»? — озвався чубзик, рятуючи пришикліх мишей.

— Барабульку, Барабульку. Кого ж іще можна на сушену рибу ловити? Він за неї свій хвіст віддасть. Дивіться, який ласун...

З цими словами Водяник відірвав одну сушену рибку від вантів, якими кріпилася щогла, і з криком «Уті-уті!» кинув у воду. З води вигулькнули два вирячені, знайомі вже Пензликові й мишам очиська. За ними з води виринула величезна зубаста пащека. Пащека сказала «Мням!» і проковтнула рибку.

— Ще хочеш? — гукнув задоволений дідуган і відірвав ще одну рибку. — Служи!

Чудовисько висунуло пащеку з води і хвицьнуло хвостом. Цей хвіст — розміром із пліт — викинув фонтан води, і кілька потужних коловоротів розбіглися в різні боки, зтягуючи в себе все, що було на поверхні.

— Молодець!

Ще одна рибка полетіла в роззявлену пащеку.

— Ну що, пливимо? Барабулька, веди додому.

Пензлик уже нічому не дивувався. Величезна рибина обережно підпливла до корми, дуже ніжно схопила її зубами

та сильними поштовхами спрямувала пліт уперед. Кілька помахів хвоста — і вони причалили до млина.

— Ну ось ми й удома, — заявив Водяник і... розчинився в повітрі. Барабулька розтиснув щелепи і граційно пірнув, за ним на воді лишилася лише хмаринка з бульок.

Миші першими пострибали на поміст млина й кинулися на берег. Досить їм було пригод, за жодні хви́ги-ми́ги вони не мали наміру залишатися на такій нестійкій палубі. Пензлик прив'язав пліт і теж став на поміст. На березі нікого не було. Він роззирнувся — порожньо. Довкола нього лише тиша та спокій. «Дивно, — подумав Пензлик, — а де ж хто-небудь?»

— А-у! — обережно гукнув він. — Є тут хто?

У відповідь почув лише щебетання пташок. Пензлик постояв, почував лапою потилицю й зайшов усередину млина. Це був старий млин. Течія не рухала воду, і не було зрозуміло, завдяки чому крутилися жорна. Та й велике колесо млина хтось намертво прибив до стіни. Ні, цей млин ніколи не мовов борошна.

Усередині було вогко й темно. У центрі квадрата, який утворювали дерев'яні стіни млина, у підлозі хтось прорубав колодязь. Вода в ньому стояла нерухомо, а промінь світла від прочинених дверей ніколи не досягав дна — його просто не було. А якщо й був, то дуже-дуже глибоко.

Пензлик нахилився над водою й задивився в моторошну пітьму.

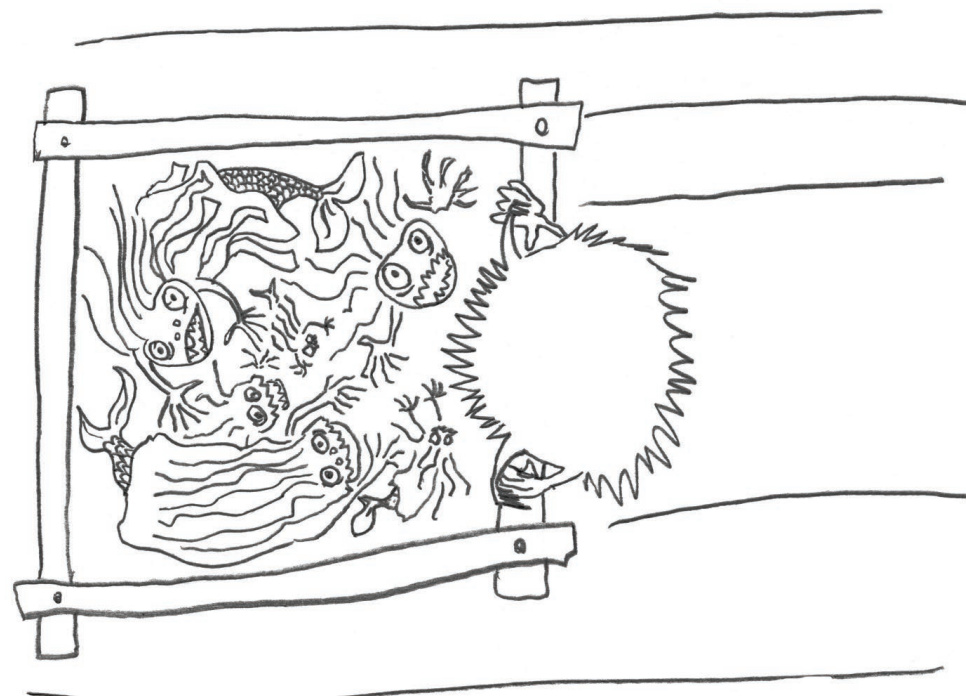
— А-у! — знову покликав він. — Діду Нікто!

Щось піднімалося з товщі води. Спочатку ледь помітні плями, що метушливо мерехтіли далеко в глибині. Ближче

до поверхні вони розгорялися яскравіше й набували форму жінок у довгих прозорих сорочках. Тоненький спів сягнув вух Пензлика... Спів заколисував. Чубзикові невимовно захотілося туди, до них. Там чекав спокій, там був його дід і навіть прекрасна Мушка. Там були всі, кого він любив. І там не було моторошних опудал, вихорів та іншої нечисті.

Чарівні обличчя усе ближче піднімалися з води, русалки вже простягали до чубзика свої білі руки. Як вони співали! Ніколи в житті він не чув таких голосів. Пензлик розчинився в цих звуках.

— Отямся, Пензлику! — у свідомості зненацька вдарив голос старого Нікто. — Біжи-и-и-и!

Грюкіт, дзвінкий та явний, розірвав дурман русалчиної пісні. Він нісся звідкись згори, і від цього бамкання русалки несамовито завили й заметушилися. Їхні сукні рвалися на клапті й поволі осідали на глибину, ніби лапятий сніг. Прегарні тіла било й крутило від болю. Як вони завили! Ні, це не був солодкий і в'язкий мед звуків. Аж ніяк. Це було пронизливе, сповнене гіркоти і страху виття. Куди поділися ці прекрасні обличчя? Їх викривили гримаси жаху й безнадії. Відкриті роти, темні западини мороку спаплюжили прекрасні риси.

Грюкіт усе голоснішав і накінець увірвався в Пензликову душу неймовірною торохнечею, а разом із нею й божевільною радістю.

Коли чубзик отямився, то побачив свого зниклого родича, який стрибав по краю колодязя весь обвішаний віничками полину та з усіх сил брязкав залізними каструльками.

— Діду! — закричав Пензлик і кинувся до чарівника.

Ніхто ще кілька разів бамкнув каструльками, а тоді впустив одну посудину у воду. Другу ж каструльку й далі продовжував тримати.

— А щоб вас сонце просушило, прокляті!

Старий уважно роззирнувся довкола й нарешті стиснув в обіймах наляканого Пензлика.

— Діду, дорогенький! Я думав усе... втратив тебе, а потім це... Твій друг... Він сказав... — плутано розповідав Пензлик, витираючи сльози радості. — А вони, ці русалки... так співали...

— Знаю-знаю, — лагідно промовив чарівник і погладив чубзика по голові. — Ходімо на пліт, нам треба поспішати. Я тобі все розповім. Де ж ці божевільні миші?

Мишей ніде не було. Може, вирішили пересидіти десь чи полетіти собі далі. Що з них узяти? Вітер у їхніх маленьких головах щоразу кудись несе. Чубзики забралися на пліт, кілька разів покликали мишей, але марно. Урешті відплили без них. Старий Ніхто дістав свищик, дмухнув у нього, і пліт весело поніс двох волохатих мандрівників униз річкою.

— Що це було? — спитав Пензлик, озираючись на млин, що віддалявся. — Чари? Ти знову можеш чаклувати?

— Ні, Пензлику! Сам не розумію, що сталося. — Ніхто не спускав очей з млина і тримав каструльку в лапах. — Це була домівка Водяника, старого сома. Він, підлий, мене самого трохи не втопив. Я думав, уже все, гаплик, відходив своє на цім світі. А ні, дзуськи! Старий Ніхто ще не один пиріг з вишнями згамає. Мене ж, як у воду впав, схопили русалки, болотяні душі, і потягли до цього мерзотника, хай йому трясця! А він, п'явка стара, живе в ковбані, сумно йому. А ти розважай його, водоростей жмут. Розповідай казки, доки сам намулом не вкриєшся. Не надто веселе майбутнє. А тут ти. Я ж, сплутаний і русалками заколисаний, уже й засинати почав. Та бачу крізь сон, русалки кудись шугнули. А одна заґавилася, тож я спросонку її за хвіст і вхопив. Ох і злюка виявилася, як та Біла Королева. Як стане цапком, як закричить... Я геть прокинувся й нумо її, рідненьку, по боках переіщити. Вона з переляку за всіма й дременула — думала, подруги врятують. Пошарпала мною добряче. Урешті-решт відчуваю, що догори пливемо, а там темно... І тут знову вони заспівали. Я голову підняв і бачу вдалині якесь вікно, а в ньому ти зі своєю посмішкою дурнуватою. І бачу, що вже все, готовий пірнати. Ну, думаю, припливли, ні за цапову

душу вдвох пропадемо. А самого вже знову на сон хилить. І така мене злість ухопила, і так тебе шкода стало. Ну за що, думаю, йому таке покарання, ну вже грець зі мною — я гриб старий, а тобі за що ж гинути? І гукнув я тобі, щоб рятувався, а тоді сам не знаю, як на тому колодязі опинився, та й ще полином обвішаний і з каструльками. Трапляється ж таке?.. Сам не втямлю, як усе вийшло.

— Трапляється-трапляється, — раптом нізвідки виринув Водяник власною персоною. І ця персона була дуже самозакохана й пихата. Він почалапав просто до чарівника, залишаючи після себе мокрі сліди, а тоді наблизився впритул і рвучко відібрав у нього каструльку.

— Сервіз поверни, борець із русалками! — ущипливо мовив Водяник і плюхнувся у воду.

Нарешті Ніхто отямився й почав лаятися на всі заставки. Він кликав усі кари на голову Водяника та його болото, стрибав по палубі й ремствував, як тільки вмів. Він був злий. Дуже.

Але коли позаду плота виринула зелена голова й весело гукнула «Адъйо!», старий Ніхто вгамувався і захихотів.

— От, потвора, як він мене розіграв!

— Перепрошую! — здивувався Пензлик. — Як розіграв? То русалки, млин, Барабулька — то все було несправжнім?

— Справжнім-справжнісіньким, дорогенький, справжнім-справжнісіньким, — заспокоїв його чаклун. — Як і те, що ти є ти, а я є я! І як ті болота, що в нас попереду. І проминути їх треба вдень, бо як уночі там залишимося, можемо й не виплисти звідти. Там такі чудовиська трапляються, що ой-ой! Ті, яких ми бачили раніше, то лише квіточки. Тому спершу якомога

ближче до боліт підійдемо та в берег станемо, а зранку їх перепливати будемо.

— А як дізнаємося, що ми близько?

— Занюхаємо. Ти й сам зрозумієш, коли наблизимося.

Вітряк сховався за поворотом річки. Ліси ставали рідшими, усе частіше траплялися густі чагарники. Небо вкрилося піною білих хмаринок. Сонце зрідка пробивалося крізь них, проте було досить тепло і парко. Під вечір спека посилюлася.

— Відчуваєш? — спитав Ніхто й потягнув носом повітря. — Ось вони!

Пензлик принюхався і злегка наморщився. Ледь відчутний запах гниляччя, солодкуватий і важкий, висів у повітрі.

— Фу!

— Це ми ще тільки наближаємося до них. Зараз за поворотом побачиш усю красу смердючих боліт.

— Вони так називаються?

— Та ні, вони просто так смердять...

І справді, щойно пліт проминув згин річки, як чубзики побачили гнітючий пейзаж: до самого небокраю тягнулися болота, протяті стрічкою Великої ріки. Смердючий подих боліт не обіцяв нічого доброго.

— Чалимо до берега, — гукнув Ніхто й дмухнув у свищик. Вітер затих, а з ним зникло і свіже повітря.

— Оце так смердить, — вихопилося в Пензлика, і він узявся за весло.

— Зараз станемо в берег, і я знову вітер «увімкну», — крикнув Ніхто, який теж кривився від запаху, і схопився за друге весло.

Нарешті стали. Вогнище не розпалювали.

— Тут може все спалахнути, — попередив чарівник. Він знову подув у кісточку і від річки повіяло рятівним вітром. Дихати стало легше.

— І як ми завтра попливемо? Смердить он як.

— За ніч звикнемо, а завтра вітер сильніший надуємо на всіх вітрилах... Ти тараньку тягни, погриземо. Не лягати ж спати з порожніми шлунками.

— Нема риби, — зітхнув Пензлик. — Певно, той дідуган з бородою потягнув.

— От, злодій! Ну що за нечисть пішла? Ні стида ні совісті, — обуренню чарівника не було меж. — Щоб його п'явки покусали!

Урешті-решт животи набили солодким очеретом і полягали спати. Ніч минула й настав ранок. Уночі Пензликові снилися жахіття про болото, от тільки які саме, пригадати він не міг. Як і думав чарівник, на ранок чубзики звикли до запаху. Тож вони перевірили запаси питної води, набрали соковитого очерету й відчалили.

— Нам треба триматися точно посередині річки, Пензлику, — сказав Ніхто й подув у свищик.

Вітер напнув вітрило. Чарівник подув ще сильніше. Вітер засвистів і з подвійною силою поніс пліт. Вода стала захлюстувати ніс плоту.

— Треба все перенести на корму! — закричав Ніхто, опираючись вітру, і Пензлик кинувся виконувати. Коли всі речі і друге весло було прилаштовано на кормі, пліт поплив швидше. Розсікаючи затхлу воду, він залишав за собою довгий пінний слід. Було страшенно парко, а гарячий вітер мало рятував від

спеки. Чубзики по черзі стояли за штурвалом. Допомогала лише річкова вода, що струменіла довкола. Поки один лежав, загорнутий у мокру ковдру, і намагався хоч трохи поспати, другий неймовірними зусиллями тримав пліт посередині річкового потоку.

День добігав кінця, і старий Ніхто почав хвилюватися, адже берега досі не було видно. Довкола простиралося болото. Рідкісні острівці очерету чергувалися із замуленими плямами води. Часом стирчали гнілі стовбури дерев. Пліт супроводжував невеликий чорний птах. Він кружляв над чубзиками й голосно кричав. До всього, туман почав підніматися над болотом, тож тепер визначити берег було неможливо. Чи далеко до нього?

Пензлик бачив, що чарівник хвилюється, але сам не сильно переймався. Що ще може статися після того, що вони вже пережили?

Сутеніло. Чорний птах пронизливо крикнув, зненацька зірвався та шугонув угору. Ніхто з осторогою почав крутити головою, вдивляючись у туман. Тепер уже й Пензлик відчув його хвилювання. А може, це було геть не через чарівника? Відчуття пронизливої безвиході раптом накотило хвилюю і спало.

— Що це було? — підскочив Пензлик і став біля чарівника.

Наступна, ще потужніша хвиля змусила маленьке серце калатати швидше й голосніше.

— Шкряка. Оце вскочили в халепу... — тихо промовив Ніхто й підніс вказівний палець до рота. — Тсс. Може, минеться?!

Пензлик кивнув і вчепився в кермове весло. Щось їх наздоганяло, і це щось було дуже великим. Туман густішав. Зовсім поряд пролунав голосний хлип.

— Лягай! — зарепетував Нікто і штовхнув Пензлика в бік. Той упав, але краєм ока встиг помітити, як щось червоне, схоже на згусток блискавки, майнуло в тому місці, де він стояв. Майнуло й забралось зі свистом, гучнішим за завивання вітру.

— Мерщій у халабуду! — у два прискоки чарівник сховався за стінкою сухого очерету. Пензлик пірнув за ним у темряву. — Лежи й не рухайся!

Пензлик учепився в лапу Нікто й притиснувся до палуби. Знову почувся голосний схлип, потім свист, і щось важке, ніби таран, вдарило в стіну халабуди. Хрясь! Пензлик підвів голову — халабуди не було! Хлюп! Щось липке та м'яке шмякнулося в нього, відірвало від підлоги й потягнуло. Пензлик двома лапами вчепився в Нікто й загорланів:

— А-а-а-а!

Нікто дивом зачепився задніми лапами за пліт, а передніми вхопився за Пензлика.

— Тримайся!

Липка маса, ніби жуйка, розтягнулася і з противним звуком відліпилася від чубзика. На ньому залишилися лише згустки слизу.

— Фу-у-у! — врятований Пензлик упав в обійми Нікто, а тоді встав і гидливо стріпався. — Гидота яка, липка!

— Хапайся за щоглу, — крикнув Нікто, і вони з усіх сил вчепилися в дерево.

— Чимось би прив'язатися, — промовив чарівник, важко дихаючи. — Тоді ця погань нас так легко не зжере.

— А що це за Шкряка така? Чого їй треба?

— Це велетенська жаба, яка хоче нас зжерти! Ось вона — дивися!

Пензлик повернув голову й отетерів: гігантська зелена жаба в мерзотних бородавках виповзала з туману. Шкряку явно спантеличили двоє «жучків», яких ніяк не вдавалося згамати. Жаба була в кілька разів більшою за пліт.

— Діду, дуй у свисток, — закричав просто у вухо чарівникові Пензлик. — Ліпше від бурі загинути, ніж у череві велетенської ропухи.

Нікто вчепився в щоглу, згадав про свищик і схопився за нього. Але мотузочка, на якій він теліпався, зачепилася за вухо чарівника. Не гаючи час на розплутування, старий чубзик зняв його з шиї, набрав повні груди повітря і збирався щосили дмухнути. Та наступної миті знову щось свиснуло, і язик велетенської жаби вліпився в чубзиків. Він охопив їх з голови до лап, навіть щоглу зачепив! Щогла затріщала, але встояла, на відміну від вітрила, яке безформною шматкою полетіло в болото. Останньої миті чарівникові таки вдалося піднести свищик до рота й дунути...

Вітер затих. Зовсім. «Не туди дунув, — майнуло в голові у Пензлика. — Тепер точно кінець!» Він відчув, як жаб'ячий язик тягне їх разом із плотом, і вже подумки прощався з життям, але раптом щось завололо в його голові: «КусаЙ язик!», і він укусив (пізніше Пензлик назвав це щось вірою, і Нікто не став його відмовляти, адже це так важливо — вірити у свої сили!). Язик засудомило, він стиснувся й відліпився. Жаба квакнула!

— Ой, фу! — цього разу Нікто гидливо намагався струсити із себе слиз.

Пензлик не ворухився. Очікуючи наступний напад, він спльовував і намагався увібрати голову в плечі. Але нападу не було. Пензлик розліпив очі й обережно подивився на жабу.

— Ух ти! — мимохить вирвалося в нього.

Жаба була на місці, але вона якось дивно поводитися. Точніше, вона ніяк не поводитися, вона — спухала. Тобто навіть не спухала — вона роздувалася!

— Холера зелена! — вигукнув спантеличений Ніхто. — Це вона свищик проковтнула і зараз злетить!

І справді, Шкряка почала відриватися від води. Вона перелякано струшувала лапами, намагаючись поплисти геть, але лапи хапали тільки повітря. Її круглі очиська вирячилися від страху та нерозуміння, що ж відбувається.

— Ти колись літав? — раптом спитав Ніхто Пензлика.

— Ні.

— Ну то маеш шанс стати першим чубзиком-літуном! Чого стоїш? Хапай її, голубку, за лапи!

Ніхто підскачів і вхопився за задню лапу жаби, яка саме пролітала повз. Пензлик вчепився в другу. Шкряка злегка брикнулась, трохи опустилася під вагою чубзиків, але скоро почала знову набирати висоту і злітати вгору над болотами. Вона й далі роздувалася.

— А якщо вона лусне? — Пензлик із жахом дивився на болото під ними, яке все більше віддалялося.

— Про це я якось не подумав! — у голосі Ніхто відчувалися нотки паніки.

На щастя, усе минулося. Шкряка досягнула межі здуття і, ніби повітряна кулька, що вирвалася з рук, із веселим свистом швидко полетіла через болота. (Спробуйте надути повітряну кульку й не зав'язувати отвір, а тоді відпустити. Ось так і полетіла Шкряка! Саме так, із веселим свистом.)

— Щастя йде попереду нас! — заволав захоплено Пензлик, коли небезпека впасти минула. — Добре, що твій свищик не сильний вітер викликав, а то й правда — вона луснула б!

Врешті чубзики зручно вмостилися на лапах і навіть спробували керувати Шкрякою. Це як на гойдалках: хитнувся в один бік — вона летить туди, в інший — змінює курс. Їм справді дуже пощастило, що чарівна кісточка працювала не на повну силу. Вони навіть не дуже високо піднялися. Принаймні у воду можна було стрибнути без жодної шкоди для здоров'я. І найголовніше — вони побачили кінець боліт. Туман залишався внизу. Виявилось, що вони були зовсім поряд із берегом. І якби чубзикам не завадила Шкряка, то пліт виніс би їх на землю ще до заходу сонця.

— Шкода, речі втратили, — засмутився Пензлик. — Ночі вже холодні, а там ковдри залишилися.

Ніхто кивнув головою. Трохи пізніше, коли вони вилетіли з боліт і понеслися над чистою водою, він гукнув:

— Треба стрибати! Невдовзі буде темно. І лапи втомилися.

— У мене теж!

— На раз, два, три!!!

Чубзики одночасно відпустили Шкряку й полетіли в річку. Тепла вода м'яко прийняла їх у свої обійми. Жаба шугонула вгору та зникла за верхів'ями лісу. Невисокий, з невеликою кручею берег був близько, і мандрівники з радісним фирканням вибралися на пісок.

— Знаєш що, Пензлику? Я у своєму житті, йой-йой, різні мав халепи, але це усім пригодам пригода. І найжахливіше — нам ще стільки йти.

— Це то-о-о-очно! — задоволено потягнув Пензлик і розлігся на теплому піску. — Оце життя! Кому розповім — не повірять! До речі, а навіщо нам іти. Почекаймо трохи — може, течія винесе пліт. Там же речі наші.

Ніхто погодився. І справді, уже вночі у світлі місяця на горизонті з'явився пліт. Він плів поволі без вітрила й халабуди, але на ньому і досі були ковдри. Чубзики вплав наздогнали його та забралися на палубу. Із залишків розбитої халабуди змайстрували гніздо, вкрилися вологими ковдрами, притиснулися один до одного і, потомлені, заснули. Пліт плів за течією. Місяць освітлював його шлях. Тишу ночі розривав мирний храп чубзиків. Сон заволодів ними.

Розділ тринадцятий Мила-Мур. Підступний план Цілого Кашалота

— **Л**ЮБІ ПАНІ, я ПРИЙШОВ ДО ВАС із жахливою звісткою...

У міській ратуші посеред великого столу перед усіма милими літніми панями славного міста Мила-Мур стояв Цілий Кашалот і трагічним голосом сповіщав:

— Жахливе чудовисько суне на ваше місто, ім'я його — Бібо. Подивіться на мене — я єдиний лишився живим... Немає більше котів у славному королівстві Білої Королеви! Ніхто не почує вже ніжного муркання, не візьме на руки теплий м'який згорток.

На цьому місці деякі літні пані перестали в'язати (усі літні пані Мила-Муру завжди в'яжуть, а якщо не в'яжуть, то ходять по базарах у пошуках солодоців для своїх онучок та онуків) і почали схлипувати й крадькома прикладати хустинки до очей. А кіт продовжував:

— Нема кому тепер вгамувати мишей, які вкрай розперезалися. Нема кому тепер так весело бігати за клубком ниток... —

Тут уже всі літні пані зайшлися сльозами. — Діти не зможуть більше бавитися з маленькими кошенятами, і ніхто тепер не доторкнеться до мисочки з молоком! Подивіться на мій хвіст і вуха — вони підтвердять мої слова! — Цілий Кашалот театральньо показав на свій куций хвіст і вуха, чим досягнув потрібного ефекту. Зал дружно зашмаркав і заплакав ридма.

— Бідолаха-киця, — було чути скрізь. — Дісталось тобі, нещасній!

Десятки добрих і милих стареньких рук разом потягнулися до Кашалота. Кожна рука хотіла хоч трішки попестити оратора. Кіт пішов до них. Похнюплений, з оцупком замість хвоста, з прищупленими обідраними вухами, він обійшов усіх літніх пань, зазирнув в очі до кожної та кожній дав себе погладити. У його очах бабусі бачили лише скорботу і прагнення до самопожертви.

— Що ж нам робити? — схаменулися старенькі, витерши сльози. — Адже це чудовисько може зжертви й наших улюбленців! А як же ми без них будемо?

Щойно підступний Кашалот почув ці слова, як подумки привітав себе з перемогою, але вголос сказав:

— Їх треба врятувати, усіх до останнього кошенятка. І це можна зробити лише одним способом...

— Яким?! — знову вигукнули літні пані та схопилися за спиці так, ніби їх засудомило.

— Втопи... Пардон, посадити на баржу, що стоїть на причалі, й тимчасово... Я наголошую — тимчасово заховати їх на далеких островах у морі.

— А як же ми? Ми ж не можемо без них жити! — загомоніли бабусі. — Поговорімо з цим Бібо — вбивцею котів!

— Так, так! Поговорімо!

— А може, накинемо на нього шалик, як на тих милих опудал?! І він теж стане добрим!

«Так ось чому зникають опудала! Річ у шаликах!» — здогадався кіт. Але його лиходійський план давав тріщину. Виявилось, що стареньких не так уже й легко залякати! Усі зусилля котилися під хвіст. І ось коли план, який кіт так довго виношував, уже мав розлетітися на друзки, пролунав переляканий крик:

— Дивіться, у небі Шкряка летить!

Усі визирнули у вікна: велетенська жаба, повільно гойдаючись з боку на бік, летіла по небу. Ніби повітряна кулька, ширяла вона над містом і відкидала велетенську тінь. На мить жаба затулила собою сонце, і воно згасло... Зал поглинули сутінки. Кіт одразу скористався цим моментом, став на задні лапи й закричав:

— Це знак! Це передвісник жажливого Бібо! Уявіть лишень, яке чудовисько суне сюди, якщо його передвісник — велетенська летюча Шкряка!

І всіх літніх пань охопив страх за своїх улюбленців.

— І ще, — продовжував Цілий Кашалот, який знову перехопив ініціативу у свої руки, — Бібо має сто облич, і ви не зможете його впізнати. До нас він з'явився в образі милого маленького песика з підступною посмішкою на морді й заманював довірливих котів нявчанням.

— Яка підступність! — обурилися всі літні пані й одразу погодилися на план Цілого Кашалота. От і справі кінець!

Хоча Шкряка давно вже зникла, а на вулиці знову світило сонце, місто охопив страх. На всіх гостроверхих дахах високих будівель, що нагадували вулики-колоди, сиділи коти й ридма ридали в променях призахідного сонця. Їхні дружини притискали до себе принишклих котенят і мовчки ковтали сльози. Скорбота розливалася містом. Миші побачили, що всім до них байдуже, і посміішали. Тепер вони безкарно й відкрито шастали вулицями та плуталися під ногами поодиноких перехожих.

У полудень баржа з котами відпливла. На причалі стояв натовп літніх пань і махав своїм улюбленцям хустинками на прощання. Коти, кицьки й котенята всіх порід і мастей дружно голосили. Вони дуже не хотіли залишати своїх стареньких і будинки, до яких прив'язалися всіма своїми котячими душами. Окрім того, їх дуже лякала вода, а вона була скрізь.

Тим часом з вікна ратуші за всім, що відбувалося, спостерігала хитра котяча морда Цілого Кашалота. Він задоволено усміхався й тер лапи — перша частина його плану вдалася.

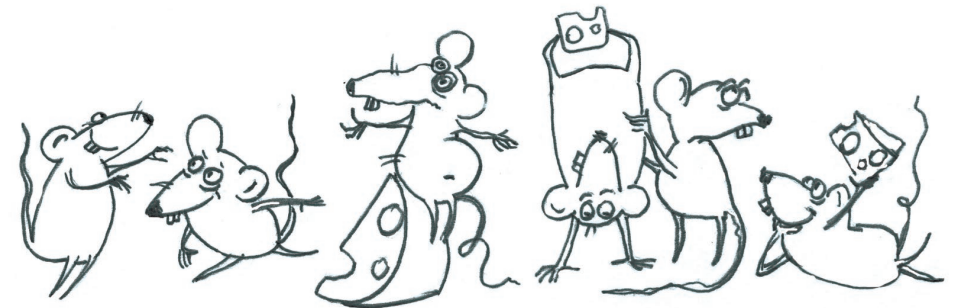
Баржа пливла в море, і серця бідолашних стареньких були розбиті. Тепер треба було виконати другу частину жахливо-підступного замислу.

Трое мишей стояли посеред квітучої вулиці й захоплено дивилися на всі боки. Уздовж дороги височіли маленькі охайні будиночки з дахами з червоної черепиці. Різьблені віконниці будинків були прочинені, а на підвіконнях тишилися й танцювали такі ж, як вони миші — великі й маленькі, біленькі й сіренькі.

«Ми потрапили в мишачий рай!» — подумали миші та, пританцьовуючи, пострибали вулицею. Дорогою вони кланялися всім, кого зустрічали, обнімалися й захоплено пищали.

— Немає більше котів! — лунало звідусіль, і ці крики солодким сиропом розливалися в мишачих серцях.

Вони добігли до встеленої бруківкою площі й побачили сирну крамничку. Точніше, спочатку вони відчули її запах, а вже потім побачили. Аромат, що доводив до божевілля, линув у повітрі. Він вабив і причаровував. Хіба є щось краще за величезну головку сиру з апетитною м'якою шкоринкою,

у якій можна прогризти охайну дірочку? Навіть більше — у сирі можна влаштувати житло! І розкошувати собі, ніколи не залишаючи свій дім. Спитайте будь-яку мишу, і вона це підтвердить! Сирна крамничка з розчахнутими дверима чекала на своїх гостей. І гості не забарилися! З усіх боків до крамнички поважно сходилися мишачі сім'ї. Їх було досить багато, і нашій трійці навіть довелося стати в чергу.

— Не знаєте? Багато там сиру? — поцікавилася одна з них.

— Усім вистачить, — авторитетно запевнив шановний мишак, убираючи носом сирний аромат. — А якщо не вистачить, то в кінці вулиці є крамничка воскових свічок і поряд — ковбасна.

— О, як прекрасно! — пискнула інша миша й закотила очка. — І де ж ми були весь цей час?!

— О, це лише нині нам так пощастило, — втрутилася в розмову ще одна миша з цілим виводком мишенят.

— Так, так, — підхопила черга й пішла в танок.

— Ну тоді ми вчасно! — вискнули наші миші й узялися підстрибувати й махати лапками:

— Ми літаємо!

Ми щастя шукаємо!

Сиру наїмося!

І геть подамося!

Вони проспівали цю пісеньку кілька разів і хотіли заспівати її востаннє, але тут якийсь розумне мишеня спитало:

— Перепрошую, а хіба летючі миші їдять сир? Вони ж харчуються комахами!

І цим воно все зіпсувало. Мишеня запитало про сир не спеціально, йому просто було цікаво. Але все одно загнало цим питанням нашу трійцю в глухий кут — їм довелося вибирати між сиром і мрією. І знаєте що? Мрія перемогла! Вони вийшли з черги під захоплені погляди натовпу та хотіли було вирушити в бік ковбасної крамниці, аж раптом те саме надто розумне мишеня спитало:

— А ви покажете нам, як умієте літати?

Ну що ж за діти такі! Своїми запитаннями весь час ставлять дорослих у незручне становище. Наші миші з докором подивилися на матір мишеняти, але та лише знизала плечима, мовляв, таке вже молоде покоління — нічого не бере на віру, все мусить спробувати на зуб. Що їм залишалося робити?

— Звісно, покажемо, любе мишеня.

І черга зацікавлено загула, а якась місцева миша-гульвіска істерично заволала:

— Вони злетять із вежі ратуші й цим розпочнуть наше свято — Свято вигнання котів!

— Ура! — запищала черга й відвернулася. Двері сирної крамнички впустили чергову партію сироїдів.

— Ура-а-а! — покотилося площею.

Нашим мишам не залишалося нічого іншого, як плентатися до ратуші й виконати обіцяне.

У ратуші було порожньо й тихо. Літні пані все ще ридали на причалі, лишивши клубки різнокольорових ниток і недов'язані речі на довгому дубовому столі. Миші прошмигнули повз стіл одразу на сходи, що вели на вежу, і крутими сходинками піднялися нагору.

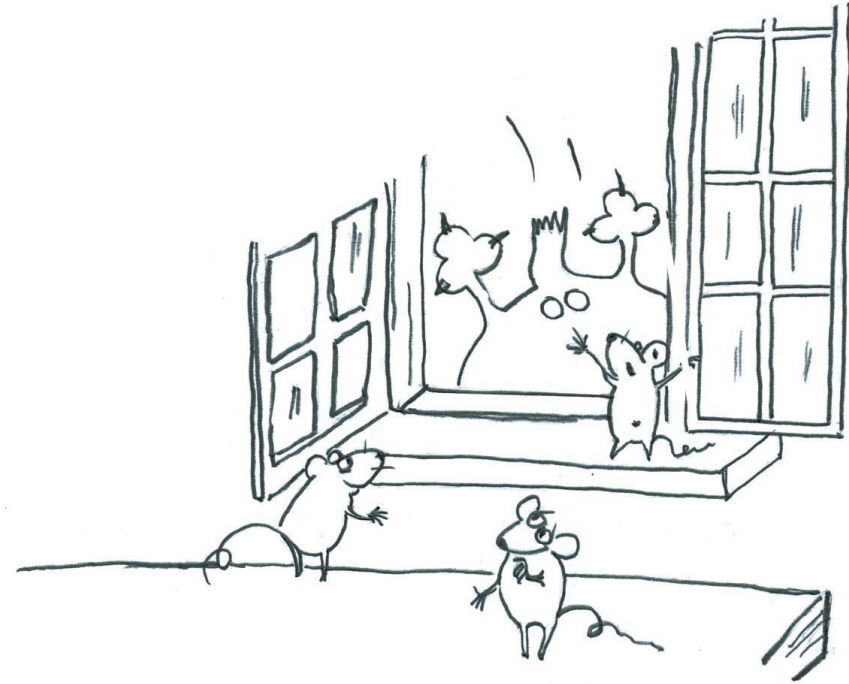
Цілий Кашалот сидів на вікні, що виходило з вежі на площу, і дивився на мишачу вакханалію, яка вирувала під ним. Він одразу помітив трьох незвичних мишей, що відокремилися від натовпу біля сирної крамнички, і оцупок його хвоста тремтливо задріботів. Він упізнав би їх із тисячі — це вони знущалися з нього в замку Білої Королеви. Це їхні мерзенні лапки крутили йому дулі. О, він горів помстою! Але мишей було багато, а Цілий Кашалот сміливістю не вирізнявся. Він з ненавистю дивився вниз своїми жовтими очима, і ці очі нічого доброго нашим мишам не обіцяли. Він бачив, як вони попрямували в ратушу, швидко спустився і причаївся біля входу. Миші шмигнули повз нього до вежі і... назад їм уже дороги не було. Цілий Кашалот неквапом вигнувся, ліниво поточив кігті (дурнувата звичка всіх котів у всі часи) й повагом пішов за ними.

Миші залізли на підвіконня, ще тепле від тіла Цілого Кашалота, і визирнули назовні. Натовп оплесками зустрів сміливців. Було високо і страшно. Про це наші миші, звісно ж, не подумали — та і як їм думати з їхніми маленькими мишачими мізками. Ах, дурненькі, відчайдушні миші! Вони сиділи й боялися, а знизу вирував натовп, який прагнув видовища та свята. Уже майже все місто зібралося на площі, усі лише й чекали безстрашного польоту мишей.

— Я щось не дуже добре почуваюся, — заявила перша. — Мене знову нудить, — і вона відвернулася від вікна.

— Мені здається, що ми трохи поспішили зі своїми бажаннями, — промовила друга.

— Цікаво, — сказала третя, — а вуха можуть бігати самі собою?

Цілий Кашалот, ховаючись за ящиками, що стояли перед вежі, підкрадався до вікна.

— Вуха, які бігають? Ні, ми не бачили. Де? — заверещали її подруги, геть забувши про політ.

— Он, за ящиками, — сказала миша, яку нудило, і показала лапою.

— Ня-а-ав! — загорланів Цілий Кашалот, як почув, що його викрили, і кинувся на своїх кривдників.

Але знову, як і на початку нашої історії, підвіконня зіграло з ним злий жарт. Воно було дуже вузьким, а Цілий Кашалот дуже товстим, тож кіт не втримався на ньому й вилетів з вікна просто на площу, завиваючи від страху й розчарування.

— Тікайте! — гукнули наші миші в натовп під ратушею.

«Бийте!» — почулося натовпу, і всі кинулися на Цілого Кашалота.

Бідолашний кіт важко гепнувся на свої чотири лапи неподалік від мишачої зграї, підскочив і кинувся навтьоки. Навздогін йому летів свист, улюлюкання й образливі слова.

«Нічого, — швидко біжучи, думав Цілий Кашалот. — Ми ще зустрінемося, і тоді наша зустріч буде вирішальною!»

Миші-«літунки» спокійно спустилися сходами і триумфально вийшли на площу. Там уже панували веселощі. От вам і маленькі мишачі мізки: усі пам'ятали, що хтось мав злетіти з вежі ратуші, але ніхто не пригадував — хто саме. Головне, що політ відбувся!

Радісний натовп підхопив наших мишей і, підкидаючи їх у повітрі, потягнув до сирної крамнички.

— Ми літаємо!

Ми все знаємо!

Ми котів перемагаємо! —

вигукували наші миші, злітаючи в повітря. Нікого з натовпу більше не цікавило, чи їдять летючі миші сир. Ах, скільки його було в тій крамничці! Сирне божевілля накрило всіх.

Розділ чотирнадцятий Худище і мавки

— **Р**АНОК ВАМ ДОБРЕСЕНЬКИЙ.
Скрючена, зморщена істота з довгим тулубом і гусячою шиєю уважно розглядала сплячих чубзиків. Зростом вона була трохи вища за них, але худіша рази в два. Перше, що впадало в очі, — це відсутність у цієї істоти носа й підборіддя! Шия плавно переходила в лису голову з ротом-складкою під кущиком жорстких вусів, які постійно рухалися. Про очі варто сказати окремо: вони були злегка банькаті й такі сумні та втомлені, що мимоволі хотілося притиснути цю істоту до грудей і розридатися від жалю. Враження від образу посилювали ще й мішки під очима, які разом з понурим тихим голосом гнітюче впливали на співрозмовника: щойно він його чув, як розумів — життя скінчилося.

— Дозвольте відрекомендуватися — Худище, — істота поклатла руку на серце і злегка вклонилася.

Пензлик насилу розплющив одне око й мовчки розглядав те, що стояло на піску. Старий Ніхто теж прокинувся, але виду не подавав.

— Я тут іду... Дивлюся... Ви... Вибачте, — продовжило Худище майже співом. — А ще, знаєте, давно нікого не зустрічало. Ось.

Пензлик лише трохи розплющив друге око і мовчав.

— А вчора я диво бачило. У небі літала велетенська жаба. Мабуть, це на дощ.

— Точно, на дощ. А як інакше! — чарівник перевернувся на другий бік.

— Справді? Ви теж так вважаєте? — зраділо Худище й навіть усміхнулося, але усмішка в нього була якась нещасна.

Пензлик позіхнув, підвівся й нарешті протер очі.

— Мене звати Пензлик, а цей некультурний чубзик, який робить вигляд, що спить, — Ніхто. Точніше, його звати Ніхто, і він — чарівник.

— Чарівник?! Як чудово! — Худище так зраділо, що навіть голос затремтів. — Вас послало до мене провидіння.

— Ви помиляєтеся. Ми не зустрічали жодного провидіння. Жабу зустрічали, мишей теж, навіть Вихора й хитрого зеленого дідугана з русалками... А ось провидіння ще не зустрічали.

— Темнота ти, Пензлику. Провидіння — це доля. А щодо моєї некультурності — це ти дарма! Ти ще не знаєш, хто стоїть перед нами. — Ніхто знову перевернувся і демонстративно позіхнув. — Це ж Худище. Тобі що, мама на ніч ніколи колискової не співала?

— Співала. Та щось я не пригадую колискової про Худище.

*— Нікому не потрібне,
Нудотне і противне,
Ходить і марудить,
Від нього живіт нудить.
А-а-а!
А-а-а! —*

прогугнявив колискову чарівник і перевернувся на спину.

— То це про нього?

— Угу.

— О-о-о, приємно зустріти шанувальників. Не знало, любі друзі, що моя слава так далеко пішла! — Худище розчулилося і приготувалося ридати.

— О-о-о! Я найнудніше Худище, — передражнив старий Ніхто і різко сів. — Ану, давай геть звідси! Знайшов шанувальників. Іди, іди.

— Навіщо ти так, діду? Воно ж нам нічого поганого не зробило, — Пензлик з осудом дивився на чарівника.

— Поки що не зробило! — багатозначно заявив старий Ніхто і, крякчучи, піднявся. — Це ж капосник першої кляси. Ходить і шкодить усім і скрізь.

— Перепрошую, але я не спеціально, — Худище зробило слабеньку спробу виправдатися. — Просто так виходить. Я нікому не бажаю зла, але якось так трапляється, що від мене і справді самі неприємності. Ось і вам, доки ви спали, я, здається, уже накапостило... — Воно винувато всміхнулося, а потім ляснуло себе по руках. — Ось вам, ось вам, противні! Не капостіть більше!

Це неочікуване зізнання схвилювало Ніхто.

— Що? Що ти вже вчудив? — крикнув він, озираючись на всі боки. Пензлик теж трохи розхвилювався.

— Я розв'язало ваш пліт, вибачте. Просто не знаю, який гедзь мене вкусив. Мені було сумно чекати, доки ви прокинетесь, а ці вузлики, що зв'язували колоди, були такі загадкові. А тепер ось що вийшло, — і з цими словами Худище відштовхнуло пліт від берега.

— Навіщо?! — вигукнув обурений Пензлик.

Пліт миттю розсипався. Течія підхопила й понесла колоди. Пензлик, Ніхто й усі речі опинилися у воді.

— Ось бачите?! А я цього зовсім не хотіло. — І Худище розридалося.

— Ну капець тобі, паразит! — вигукнув чарівник і кинувся на нещасного.

— Битимете? — кризь ридання спитало Худище.

— Так! — закричали вже обидва мокрі та злі чубзики.

— Так мені й треба. Але пам'ятайте — не я в цьому винне. Так жорстоко покарала мене доля. Вибачте.

Худище заплющило очі й зіщулилося в передчутті ударів...

Звісно, його не побили. Коли воно втомилося чекати про-чухана й розплющило очі, то побачило, що чубзики витягають на берег свої мокрі речі. На Худище вже не звертали уваги. Вони його просто ігнорували!

— О, благородні чубзики, — пожвавилось воно. — Я вам допоможу!

І Худище чомусь навшпиньках кинулося до води.

— Не треба! — дружно закричали чубзики. — Ані руш!

— Нас переслідує фатум, — прошепотів Ніхто на вухо Пензликові. — Спочатку миші, а потім оце, — і він очима повів у бік Худища, яке метушилося на березі.

— Точно, — прошепотів у відповідь Пензлик. — А пам'ятаєш, тобі весь час здавалося, що за нами стежать? Це він — точно.

Старий Ніхто допитливо подивився на родича.

— Хто він?

— Ну цей — фатум. Він, мабуть, скажена злюка, якщо нам такі капості влаштовує.

— Ти що? — чарівник припинив шепотіти. — Від мишей глупоти набрався? Фатум — це доля. Це не якесь чудовисько, а збіг обставин.

— Щось я вас не розумію, діду. Ви ж самі казали, що доля — це провидіння. А тепер і фатум — теж доля? Я вже геть заплутався, чесне слово.

— Перепрошую, що втручаюся, шановні чубзики, але мені здається, що деякі прогалини в освіті не дають, так би мовити, приводу...

Тут старий Ніхто так зиркнув на Худище, що воно знітилося й вирішило не розвивати далі свою думку.

— Коли доля добра — це провидіння, коли погана — фатум! — пояснив Ніхто.

— А-а-а! Тепер зрозуміло.

Нарешті чубзики витягнули свої речі на берег і сіли грітися на сонечку. Худище ж усе бубоніло й бубоніло.

— Ти б нам ліпше розповіло, як до Білої Королеви дістатися. Далеко вона? — перервав бубоніння чарівник, але одразу ж махнув лапою. — Хоча, не треба, ти як заведеш...

— О, ви дарма так думаете, прекрасний чарівнику Ніхто. Вам треба лише пройти вниз за течією, і за два дні ви будете в місті Мила-Мур! А звідти вже легко дістатися й до Королеви.

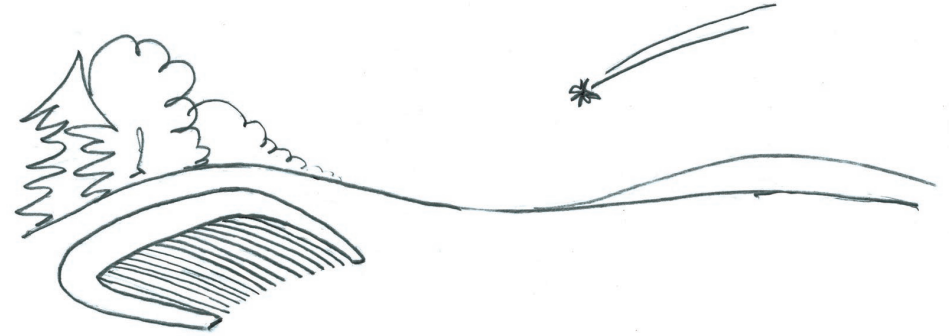
— Що це за Мила-Мур? — запитав Ніхто й почухав потилицю. — Щось я не пригадую такого міста.

— О, ви не знаєте про Мила-Мур? То я вам розповім.

Задоволене Худище всілося на пісок і розповіло таку історію:

Історія ста одного королівства, яку розповіло Худище на березі Великої ріки

— Колись, сто років тому, жили в мирі та злагоді сто одна відьма. Кожна була королевою у своєму королівстві, і в кожній був свій замок. А земля, на якій вони жили, так і називалася — Сто одне королівство. І не подумайте, вони геть не були злими, а навіть навпаки. Королеви товаришували,

їздили одна до одної в гості та влаштовували пишні бали. Так було доти, доки не з'явився Літавець і не вселився в одну з них.

— А хто це такий Літавець? — схвильовано поцікавився Пензлик.

— Літавець — це така зла істота, яка падає з неба, перетворюючись на різні гарні предмети: перстень, гребінь, красиву хустинку. І якщо підняти цей предмет із землі та принести додому, то домівку приречено. Зло вселяється в знайду і повністю її підкорює. Діти в цій родині народжуються з великими здутими животами та дуже кривими ногами, на яких не можна ходити. Злидні селяться в цьому домі, худоба гине, а в родині починають ненавидіти одне одного. Виявити Літавця дуже складно, бо ж він неймовірно хитрий і підлий. А коли й видає себе, то вже годі щось виправити. Словом, і дім, і ті, хто живуть у ньому, приречені. І ось цей Літавець вселився в одну з відьом. А в яку? Хто ж зізнається?

— А звідки ж вони дізналися, що він вселився?

— Видіння їм було чи ще що, не знаю. Вони ж відьми, усе знають. І ось зібралися сто одна королева разом і вирішили

відмовитися від своїх чарів. Хоча вони були добрими відьмами, але уявляєш, що міг би накоїти Літавець, якби привласнив собі їхні чари? У-у-у, страшно подумати! Проте Літавець їх перехитрив. У вирішальний момент, коли вони на своїх сходах вимовляли закляття, що позбавляло чарів, одна з відьом чи не вимовила цього закляття, чи магичне коло розірвала... Словом, перетворилася вона на злу відьму. І потерпало б від неї все королівство, якби не один добрий і могутній чарівник — Помідорка. Він її зачарував і наслав сон на сто років. А разом зі злою відьмою заснув і Літавець. Ось така історія.

— А що ж інші відьми?

— Інші побудували собі місто, назвали його Мила-Мур і стали там жити й старіти. І зараз живуть собі ці літні пані — колишні чарівниці — варять варення, в'яжуть шалики та годують котів. Бо ж літні пані й коти завжди разом. Як побачиш де-небудь kota, то однозначно поряд виявиться якась старенька, і навпаки. Такий от феномен.

Пензлика дуже зацікавила ця історія. Такі речі кояться у світі, а вони у своїй Трівці-Дми навіть і не чули нічого про це. Хоча чому дивуватися? Чубзики далі свого хутора не бачать нічого, хіба що сусідній хутір Трушки-Пе.

Дід із правнуком трохи обсохли, а тоді зібрали свій нехитрий скарб і рушили вздовж берега до міста.

— Так-так, ви правильно йдете. Уздовж берега. Так-так. — Худище чалапало за чубзиками й безперервно підтакувало. — О, це травичка! Ви дуже правильно зауважили.

Пензлик і сам знав, що це травичка, йому просто схотілося провести по ній лапкою — такою пухнастою і м'якою вона була.

— О, у вас чудові блохи! Ви, мабуть, добре турбуєтеся про них.

А це старий Ніхто злегка почухав себе за вухом.

— Немає в мене ніяких бліх, — чарівнику вже добряче набридло це Худище, але він стримувався.

— О, не стидайтеся, адже блохи — це так природно.

— Нічого природного в блохах не бачу, — буркнув Ніхто.

— О, це дуже природно. У вас же є шерстка, а в шерстці обов'язково мають бути блохи.

Ніхто вирішив мовчати і лише кривився, ніби від зубного болю.

— І ці блохи, — продовжувало Худище, — вони ж хочуть їсти, а тому й кусаються. Ми всі хочемо їсти, і це природно. Але не всі забліхуємося...

Тут Пензлик, який з цікавістю слухав ці теревені, не витримав і засміявся. Йому видалося дуже смішним слово «забліхуватися».

— Ой, ви так заразливо смієтеся! — Худище перекинулося на Пензлика. — І це правильно! Це так чудово! Ліпше, ніж блохи. А ви вибачте, якщо я вас образило, — Худище знову звернулося до Ніхто.

— Та відчепися ти зі своїми блохами! — закричав обурений чарівник.

Пензлик розсміявся ще голосніше. Його гучний сміх відлунював у густому лісі, що ріс на березі Великої ріки.

— Ха-ха-ха! — заходився Пензлик.

— Ха-ха-ха! — відлунювало в лісі.

— Дивна луна, — прислухався чарівник.

— О, ви праві, — забубоніло Худище. — Луна справді дивна й нагадує дитячі голоси. Як гарно!

Пензлик перестав сміятися і теж прислухався. Луна не стихала, навпаки, вона розсіпалася на безліч дзвінких дитячих голосів, які лунали все ближче й ближче, але звідкись згори, ніби з дерев. Усі подивилися вгору. Маленькі кучеряві діти в легеньких сукенках перелітали з гілки на гілку. Їхні обличчя були напівпрозорі, як і одяг.

— Ха-ха-ха! — дзвеніли вони, наближаючись до мандрівників.

Пензликові здалося, що він десь уже чув цей сміх.

— Пограймося!

— Дивіться, які смішні!

— Самі прийшли...

Кучеряві дітлахи повсідалися на гілках. Вони дивилися своїми великими круглими очима то на Пензлика, то на чарівника. Худище їх чомусь не цікавило. Чи то через свій понурий вигляд, чи то з якоїсь іншої причини.

— Хто ви? Хто ви? Хто ви? — загомоніли діти. — Ніхто? Ніхто? Ніхто?

— Ми... — уже почав було Пензлик, але чарівник смикнув його.

— Мовчи! — зашипів він йому на вухо. — Кінець нам. Це мавки, вони залоскочуть до смерті всіх, кого зловлять.

— Це ж діти!

— Це колись були діти!

— У-у-у!

Пензлик не злякався. Він давно вже перестав лякатися й дивуватися тому, що траплялося з ними в мандрівці. Тож із цікавістю розглядав колишніх дітей, які весело щебетали між собою.

— Ми чубзики, — усе ж сказав Пензлик. — І йдемо рятувати світ від злої Королеви. А вас як звати?

— Він милий! Він милий! Він милий! — почулося з дерев.

На цей раз Пензликові здалося, що голосів побільшало.

— Треба робити ноги, — тихо промовив Ніхто й доторкнувся до Пензликового плеча.

Але тікати не було куди — мавки відтіснили їх до самої річки. Частина з них злетіли на пісок і, як птахи, перестрибували з місця на місце.

— Пограймося! Ви такі смішні! — знову загомоніли діти, а одна мавка навіть підлетіла до Пензлика та простягнула руки.

— До мене, до...

Пензлик підхопив мавку і притиснув до грудей, як притискають маленьких дітей. Мавка потерлася головою і широко всміхнулася. Зненацька голова в Пензлика замакітрилася,

а дитяча усмішка оголила кілька рядів гострих акулячих зубів.

— Ліпше б тобі не усміхатися, любе дитятко, — ніжно проворкотів Пензлик і опустив мавку на пісок. — Оце так зуби в тебе! Горіхи можна гризти!

Мавка підскочила кілька разів на місці та злетіла до подружок на гілку. Схиливши голову на бік, уже з дерева вона мовчки дивилася на Пензлика, а той помахав їй лапою. Цієї миті чубзикові сягнула чудова ідея.

— Ви хочете гратися? Ну то граймося! — гукнув він.

— Давайте! Давайте! — діти застрибали від радості. — Граймося в лови. Ви будете тікати, а ми вас ловити й лоскотати! А то в піжмурки з вами гратися не цікаво!

— А коли це ви з нами в піжмурки гралися? — обережно поцікавився Ніхто, а Пензлик згадав, де вже чув цей сміх — біля Трушок-Пе! Так ось хто їх переслідував цілу дорогу!

І тут втрутилося Худище. Воно давно вже не бачило стільки співрозмовників і вільних вух.

— Будь ласочка, візьміть мене також у гру, — попросило воно й жалібно глянуло на дітей.

— А з тобою ми не хочемо бавитися! — закричали малі, ніби відчуваючи підступ. — Ти нудне й противне.

— Хіба ж так можна?! — обурився Пензлик. — Та це ж найкращий утікач у всьому світі. Ви не дивіться, що він такий невеселий. Його просто треба розвеселити.

— Так-так! — підхопив Ніхто. Він уже здогадався, куди хилить Пензлик. — Ви ще так ні з ким не бавилися!

Втішене Худище зникло й почало колупати ногою пісок. З ним давно ніхто не грався в лови і тим паче не нама-

гався залоскотати, бо ж усі чубзики знали, що це марно. Худище не боялося лоскотів, а тому виграти в нього було неможливо.

Нарешті Худище озвалося:

— Дуже приємно, любий Пензлику, що ви такої високої про мене думки. Звісно, якщо діти не заперечуватимуть, я пограюся з ними.

Мавки не заперечували. Вони з цікавістю розглядали Худище й бачили в ньому пречудову іграшку. *Ох, довірливі дітиська.*

— Але в нас є правила! — продовжував Пензлик. — Одразу не лоскотати. Нехай Худище заховається, а тоді будете його шукати, а вже потім ловити!

Мавкам сподобалася гра й вони загаласували, погоджуючись із правилами.

— Навіть не знаю... А де мені ховатися? — запитало Худище.

— У лісі! — авторитетно підказав чарівник. — Он там! Тільки тікай якомога далі, — і він показав лапою в протилежний від берега напрямок.

Худище кивнуло головою, сказало: «Ну, я йду», і подалося до лісу. Мавки кинулися було за ним, але Пензлик зупинив їх, мовляв, Худище має добре заховатися, бо інакше буде нецікаво. За якийсь час Пензлик вигукнув:

— Час шукати!

І всі розбіглися. Мавки — шукати Худище, а чубзики — подалі від цього місця. Так швидко старий Ніхто давно не бігав, хіба що від злих іжаків. Пензлик сам ледь встигав за ним. Вони зупинилися лише тоді, коли скінчився ліс, а перед ними розстелилася величезна лука, наприкінці якої, ніби

спина здорового змія, застигли пагорби. Річка врізалася просто в них і зникала.

— Фух! — видихнув Нікто й зупинився.

— Утекли? — спитав Пензлик, сівши на траву.

— Утекли. Але ходімо подалі від цього лісу. Там спокійніше буде.

Чубзики пройшли ще трохи вздовж річки й упали виснажені на траву.

— Спритно ти їх надурив. Молодець! — гордий за Пензлика чарівник гриз якусь травинку.

— А мені їх шкода. Вони хоч і страшненькі зблизька, але ж діти. І куди дивляться їхні батьки?!

— Це колишні діти, Пензлику. Я ж тобі казав. І батьки їхні вже нікуди не дивляться. На жаль, вони вже додивилися...

І більше Нікто не став нічого пояснювати, а на всі запитання правнука тільки вдавано позіхав.

Урешті Пензлик вгамував свою допитливість, влігся на траву, розкинув лапи і поглянув на білі хмаринки, що повільно пливли високо в небі. «Цікаво, — думав він, — чи живе хтось там, на хмарах? А якщо живе, то, мабуть, якийсь неймовірний ласун, адже хмаринки так схожі на солодку вату».

Розділ п'ятнадцятий Повалення Королеви

Зранку все пішло шкереберть. Спочатку вітер прочинив половинки вікна, і на підлогу впала улюблена ваза з квітами. Ваза — то дурниця. Один помах рукою — і вона знову ціла. А квіти? От квіти не відновиш: вони живі й на них чари не діють. Потім ці кроти. Біла Королева натрапила на них в одному із залів замку та зніжковіла. Вона одразу відвернулася і зробила вигляд, що не помітила. П'ятеро сліпців і досі блукали вздовж стін у пошуках виходу й не знаходили його. Вони вже ледь рухалися, виснажені та нещасні. Кроти підтримували одне одного і глухо простукували костуром стіни.

Вона втекла від них. Відчуття провини неприємно увірвалося в її королівську душу. Володарка гнала його геть, але не могла дати ради. «Королеви не можуть опускатися до жалості, і не королівська це справа виправляти свої помилки, адже Моя Величність не може помилятися», — думала вона, намагаючись загнати це відчуття в глибину своєї темної душі. Їй хотілося побути на самоті, але скрізь вешталася

гідкі підлабузники, що догідливо зазирали їй в очі та засипали компліментами. Ух, як вона їх зненавиділа того ранку. Й одразу ж наказала звільнити замок від їхньої присутності.

Після сніданку її Величність вийшла на прогулянку. Старий ліс привітався з Королевою приязним шумом. Лець накрапав дощик. Вона трохи змерзла і збиралася вже йти назад, як почула чийсь спів. Маленька непоказна пташечка з жовтуватим пір'ям сиділа на гілці й виводила чистим і дзвінким голосом прекрасну мелодію. Щось знайоме було в цій мелодії. Королева намагалася згадати, але не могла. Ці звуки стискали її серце. Ні, не те рубінове серце, що висіло на шиї, а справжнє, живе — те, що билось в її грудях. Вона постояла ще трохи, прислухаючись до себе та своїх почуттів, а тоді пішла до замку, сумна й мовчазна. Вартові опудала віддали честь і провели свою володарку поглядом. Вона пройшла до себе в будуар (так називається кімната, де королеви чистять пір'ячко, пудрять носики — одним словом, напускають на себе чарівність), і тут здійнялася буря. Дощ ушкварив у різнокольорові вікна. Вітер згинав і ламав старий ліс. Хмари неслися низько над землею й вивергали потоки води. Королева сіла на м'який пуф навпроти велетенського дзеркала і вдивлялася у своє відображення. Біле чисте обличчя, ніби витесане з мармуру, лець рожеві щічки... Вона милувалася собою. Дещо важкувате підборіддя, але воно лише підкреслює красиву лінію вуст. А очі, немов небо, такі ж неосяжні й блакитні. От лишень виблискує в них щось надміру сумне. Може, сльози? Та ні, дурниці — королеви не можуть плакати.

Надворі пролунав звук горну — хтось приїхав. «Ах, нехай би це був Цілий Кашалот», — подумала володарка замку

й підвелася. Вона вже скучила за цим пройдисвітом, і головне — вона чекала від нього лише добрих новин. Паскудний ранок конче мусив закінчитися добре. З тим вона й попрямувала до тронної зали. Невдовзі до зали вбіг Цілий Кашалот.

— Королево! Вони не люблять тебе! — завересканив мокрий і гідкий котисько. Куди й поділася його виплекана розпещеність. Мокра шерсть злиплася і стирчала в різні боки. Вигляд він мав жалюгідний, як і заготовлена заздалегідь промова. За ним похмурою стіною увійшли опудала. Королева сиділа на троні і звідти грізно дивилася на присутніх.

— Хто не любить? — спитала вона роздратовано. — Чуперадла?

— Ні, усі твої підданці. Ці жахливі мешканці кажуть, що ти зла! Ці бабусенці... Я не зміг розлучити їх із котами. — Тут він набрався хоробрості й збрехав. — Вони просто сміялися мені в морду й казали, що ви, Ваша Величносте, сієте зло і заплатите за це!

— Що-о-о?! — Королева підскочила й на кілька кроків наблизилася до кота. Той притьмом сховався за шеренгою опудал і звідти продовжив:

— Так-так. Вони сказали, що заплатите самотністю! Вас ніхто ніколи не любитиме, і ви залишитеся геть сама в оточенні своїх дерев'яних бовванів! Хоч сто сердець навішайте, а все одно будете нещасні... — (Навіщо кіт усе це вигадав, ми зараз побачимо.)

Опудала шанобливо розступилися й відкрили володарці шлях до переляканого Цілого Кашалота. Цього разу йому точно буде непереливки. Він насмілився говорити своїй Королеві ТАКІ НЕПРИСТОЙНОСТІ...

І раптом вона, геть несподівано для себе й усіх решти, розплакалася. Так-так, саме розплакалася, як маленька дитина.

— Це жахливо, — кризь сльози вимовила вона. — Я зовсім не зла. Це все вигадки. Я хотіла, щоб усі були щасливими!

Ах, Королево... Дарма ви дали волю своїм почуттям!

— Ти плачеш? — глухий голос кількох опудал прокотився тронною залюю. — Ми тобі допоможемо...

А далі сталося те, що й з усіма нещасними мешканцями королівства. Прекрасне біле обличчя Королеви сіпнулося й розтягнулося в моторошній посмішці.

— Не смійте! — придушено скрикнула вона. Але було пізно. Володарка підняла руки, щоб промовити закляття, але чари покинули її. Біла Королева — могутня й велична — перетворилася на звичайну людину. Вона безтямно озиралася навсібіч і не знала, як вчинити.

— Оберни їх на попіл, — пролунав неочікувано глузливий голос Цілого Кашалота. — Може, дати сірники?

Цілий Кашалот неквапно виліз на трон і розкинувся в ньому, вилизуючи задню лапу.

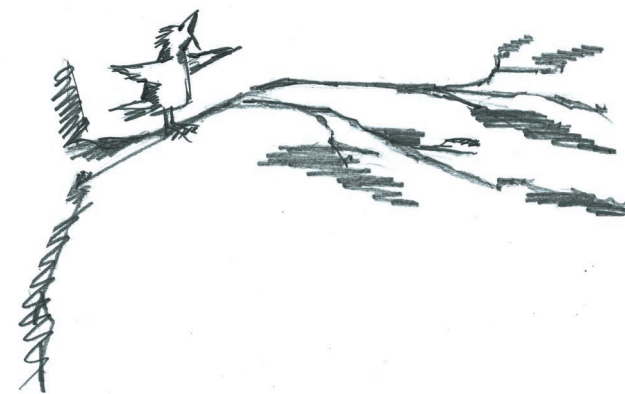
— Ах ти... Зрадник! — вискнула екс-королева й хотіла кинутися на кота, але опудала схопили її.

— Ти маєш радіти! — скриготіли вони.

— Ану, підведіть її до мене! — наказав Цілий Кашалот і на хвильку відірвався від свого заняття.

Королеву схопили й поставили перед котом.

— Ну ось, люба дурепо, усе і стало на свої місця. Тепер я володар цього замку, а ти... Ти вільна й можеш іти на всі чотири сторони. Особливо рекомендую відвідати сміхунів-чубзиків.

Вони будуть тобі дуже раді. Вони так мило посміхаються — зовсім як «Ваша Величність».

Королева мовчала. Опудала вже не тримали її. Вона була зломлена й розчавлена. День, який так невдало почався, закінчився просто жахливо. А кіт продовжував:

— До речі, ти маєш знати одну історію. Ця історія доволі цікава й повчальна.

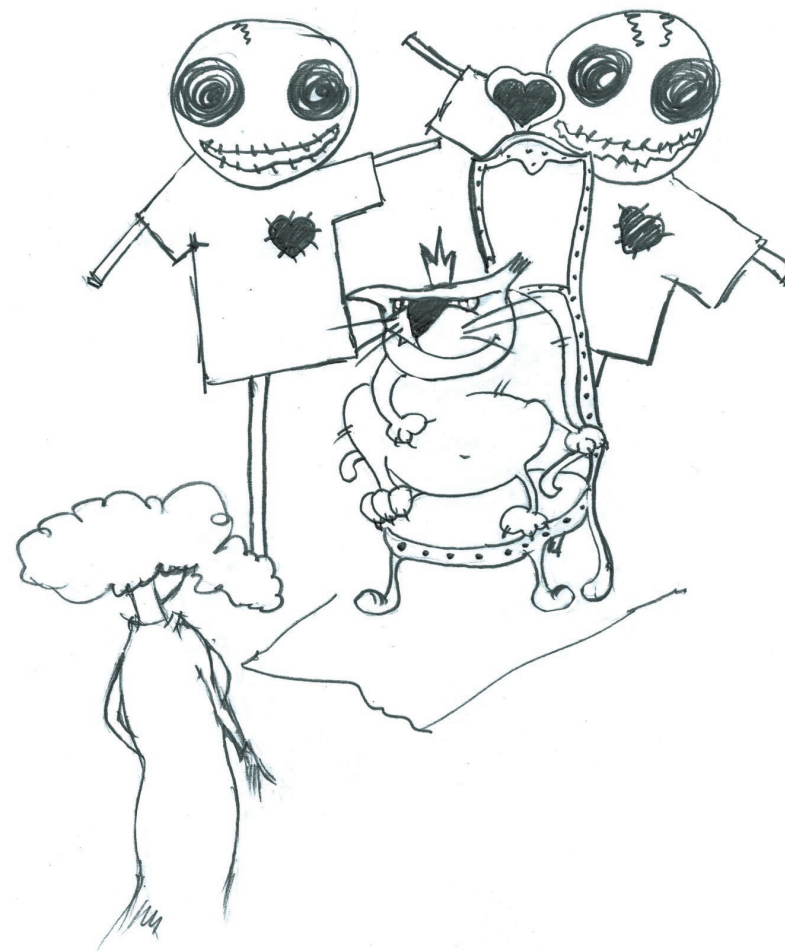
Жила собі примхлива королева з купою таких самих подружок. І якось, ах, яка неприємність, вона знайшла одну прегарну штукенцію. І так їй ця штукенція сподобалася, що вона привласнила її собі. Ну привласнила, то привласнила — що вже казати? Що з того, що хтось щось загубив і сумує? Але в цій штукенції сиділа одна істота — Літавець її звали. І вселився Літавець у нашу жадібну королеву, і заволодів її розумом. І все б нічого, але взявся не знати звідки якийсь самоук-чарівник і приспав нашу королеву на сто років. А разом з нею й Літавця. Точніше, Літавця не приспав — той не може спати, нудно йому. Він же лиходій, йому

треба лихо робити! А кому його робити, як довкола немає нікого? Зібрався він уже було назад у небо, але пощастило йому — з'явився королівський кіт, і вселився наш Літавець у нього через звичайнісіньку сосиску. З останніх сил зачепився й усі свої чари розгубив. Але встиг. І от нарешті прокинулася наша чарівниця, проте пам'ять геть утратила. Я вже постарався...

Тут Цілий Кашалот граційно підвівся і злегка вклонився. — Так, забув представитися, ваша колишня величносте, — Цілий Кашалот, він же Літавець. Ох і намордувався я з тобою. Чарів же в мене немає, а в тебе — хоч греблю гати. Важко мені було, ой як важко. Але з опудалами класно вийшло. Ти що, дурепо, повірила, що довкола нікого немає? Надурив — були! І не дарма я підказав тобі, щоб опудал оживила. Вони ж чари забирають, а ти про це й забула, хоча сама в них колись і вклала те закляття. І тут я допоміг. Та й частинка мене в тобі залишилася. Не дарма я так довго сидів у твоєму тілі. А тепер я твоїми руками зробився котом-королем! Звучить? Ти все зробила, що я хотів: захопила королівство, сама позбулася чарів і позбавила *старого чарівника*. Немає більше доброї магії в королівстві, а зла мене не хвилює — я і сам зло! І ось нарешті я на троні зі своїми милими чуперадлами, і все королівство лежить перед моїми лапами. І ще, майже забув, з котами й бабусенціями я тебе надурив. Треба ж було якось змусити тебе заплакати, бо як інакше позбавити тебе чарів? Ось і посмішка тепер у тебе така гарна, просто диво. А тепер шуруй звідси! Ти добре попрацювала й заслуговуєш на нагороду. Тому я дарую тобі життя, — і кіт

почав вилизувати другу лапу, даючи зрозуміти, що розмова закінчена.

Королева розвернулася й повільно пішла до виходу, прощтовхуючись крізь натовп підлабузників і причеп, які заповнили тронну залу, щоб якомога швидше вшанувати нового володаря.

Розділ шістнадцятий Найкоротший

- **Т**и махлюєш!
Мілька й пес сиділи на даху дровітні та грали в карти. Бібо шахраював, і Мілька вкотре програла.
- Ну так, — відповів задоволений собака й замахав хвостом. — Ми ж у дурня граємо. А в дурня всі махлюють.
- Хто це тобі сказав? — обуренню дівчинки не було меж.
- У замку чув. Там усі так грають.
- Знаєш що?! Ти був у поганому замку, й нічого доброго тебе там навчити не могли. А тому те, що я програла, не рахується.
- Мілька насупилася, прикусила губу і глянула на дорогу.
- Ой, хтось іде!
- Бібо подивився туди, куди спрямувала свій погляд дівчинка, і завмер. Запилюженою дорогою йшла Біла Королева. Бібо її одразу впізнав. Звісно, це була вже не та владна й пихата особа, якою її запам'ятав собака. Не було пишної сукні, замість неї звичайна дорожня, сіра. Не було гордовитої ходи, натомість — звичайна хода втомленої жінки. Багато

чого не було в цій фігурі, але в тому, що це була вона, Бібо не сумнівався.

— Королева прийшла за мною, — злякався пес. — Сховай мене швидше!

— Та що ти, Бібо, яка ж це королева? — заспокійливо промовила дівчинка й погладила собаку. — Королеви в каретах їздять. — (Вона саме так і сказала — «їздять».) — А це якась тітка-мандрівниця.

Але Бібо її не слухав. Він підібгав хвоста й заховався за Мільку. Фігура підійшла ближче, і дівчинка побачила її обличчя. Жахіття! На вродливому обличчі втомленої жінки виднілася недолуга посмішка, яка спотворювала колись гарні риси.

— Добридень, — привіталася Мілька.

— Вітаю, дівчинко, — відповіла Королева. — Як тебе звати?

— Мене — Мілька. А ви — зла королева, яка мордувала мого собаку? Як вам не соромно? — дівчинка сиділа на даху й бовтала ногами.

— Може, ти спустишся, Мілько. Не годиться так розмовляти з королевами, навіть із колишніми, — замість відповіді сказала колишня володарка замку, позираючи вгору.

— Не спущусь. Ви мене можете зачарувати. Ідіть звідси, бо я маму покличу, і вона вам дасть прочухана за всі ваші капості.

Королева опустила голову. Вона тяжко зітхнула й тихо промовила:

— Вибачте, мене теж зачарували. І я не розуміла, що кою.

Почувши ці слова, Бібо боязко визирнув з-за спини дівчинки.

— Це правда? — спитав він і швидше побачив, ніж почув, відповідь.

Королева підняла голову...

Бібо стало дуже шкода бідолашну. Він одразу пробачив усі нещастя, які та йому завдала, адже він був дуже добрим псом.

— Доброго дня, Ваша Величносте, — лише й промовив він. — Запрошуємо до нас.

Розділ сімнадцятий Зустріч

АЛЕ ПОВЕРНІМОСЯ ТРОШКИ НАЗАД, у Мила-Мур. У своїй раптовій свободі миші все більше нахабніли. І всім запасам їжі бідолашних бабусенцій був би гаплик, якби не Пензлик і старий Ніхто.

— Ану, геть звідси! — грізним голосом крикнув Ніхто, коли зайшов у сирну крамничку. — Бачу, ви тут геть берега пустилися! Зовсім подуріли!

Мишача банда затихла і про всяк випадок сховалася хто куди. Тільки наша трійця, як зачула рідний голос, вилізла з купи сирів і з радісним виском кинулася до чубзиків.

— Любві нафі! — пищали вони з набитими ротами. — Як ми фумували і філювалися!

Вони одразу залізли Пензликові на плечі та кинулися його цілувати й обнімати. А за ними потроху визирнули й інші поглиначі сирів. Вони нашорошено стежили за зустріччю і не припиняли жувати.

— Хто вас сюди, гризунів, запрошував? — суворо запитав Ніхто й обвів грізним поглядом мишей. — І де всі мешканці

цього міста? Нізащо не повірю, що ви тут живете. Де літні пані з котами?

Миші мовчали.

— Ну?

— На причалі, — пролунало із сирної голови.

— Так, на причалі! — понеслося зусібіч. — Котів більше немає! Самі старенькі залишилися! А вони сир майже не їдять!

— Зате ви його добре їсте!

— І як ви сюди потрапили? — спитав мишей Пензлик. — Як ви болота перейшли?

— Нас Барабулька переніс, він добрий!

— Барабулька? — не повірив своїм вухам Пензлик.

І миші одна перед одною кинулися розповідати свою історію:

Вони трошки посиділи в лісі, а потім повернулися до млина, шукали пліт. Але його вже не було. Тоді вони сіли на березі й довго плакали. А потім приплив добрий Барабулька та перевіз їх на спині через болота просто до Мила-Муру. А ще він просив передати чарівникові свої вибачення. Що незручно вийшло й усе таке... І зелений дідуган теж поплив за ними, але він не перепрошував, а навпаки — сварився, що його всі покинули. А потім Барабулька махнув хвостом та й поплив геть. Дід же наостанок побажав, аби ми всі тріснули, невдячні, і він ще за все віддячить.

Ось таку дещо плутану історію розповіли миші та знову взялися обнімати й цілувати Пензлика.

Старий Ніхто уважно вислухав оповідь, вигнав усіх мишей із сирної крамнички й вирушив разом з Пензликом і мишакою трійцею до причалу.

Бідолашні старенькі досі там стояли й дивились в бік, куди відпливла баржа з котами. Вони виплакали всі свої гіркі сльози, але залишили сльози радості, з якими й зустріли чарівника, щойно його помітили.

Пензлик був надзвичайно здивований цій зустрічі. Він ніколи не бачив Ніхто таким розчуленим.

— Помідорка, — тихенько покотилося над причалом, і сто літніх пані (а їх було саме сто) кинулися до чарівника. Він по черзі розцілювався з кожною колишньою королевою (адже ви вже здогадалися, що це були вони) і дуже розчулювався.

— Ти геть не змінився, — схлипували старенькі. — Сто років минуло, а ти такий самісінький.

— Так і ви... — спробував сказати Ніхто, але на нього замахали руками.

— Не бреш, ми чудово знаємо, що зістарілися. Краще ходімо в ратушу пити чай. У нас таке горе трапилося! Тільки ти й можеш нас урятувати.

І сто літніх пань разом із двома чубзиками й трьома мишами пішли до ратуші. З води їх проводжав поглядом добрий Барабулька, який теж плакав від щастя, але сльози змивала вода. Попри свої велетенські розміри, він був дуже чуттєвим.

Тим часом з іншого кінця міста Мила-Мур хутко від'їжджала карета з Цілим Кашалотом. Кіт більше не розмовляв зі своїми супутниками — він мовчки будував підступні плани.

— Отже, опудала втрачають силу, якщо накинути на них шалик? Оце так фокус! І жодних чарів?

Старий Ніхто сидів на чолі столу й сопів від ситості. Перед ним стояв велетенський таріль із пиріжками. Рум'яні, пухкі, вони так апетитно хрумтіли шкоринкою. М-м-м, а яке ніжне було тісто, яка ж соковита начинка...

Пензлик не поступався чарівникові та ладен був луснути, коли перед ним поставили ще один таріль із солодкими хрумтиками, посипаними цукровою пудрою.

— О-о-о! — блаженно потягнув Пензлик і схопив найближче печиво.

Літні пані дивилися на гостей і мліли від задоволення. Троє ситих мишей, що сиділи на столі поруч із Пензликом, гойдалися та співали якусь пісню із заплющеними очима.

— Тобто шаликами ми переможемо опудал, — продовжував Ніхто. — От тільки питання: де знайти стільки шаликів і як їх причепити на всіх опудал?

— Ми допоможемо!

Миші припинили співати й підскочили до чарівника:

— Ми вміємо плести.

— ?!

— Так-так! Уміємо!

— Усі миші вміють!

— Ми спостерігали за старенькими й навчилися!

Миші пританцьовували поряд із пирогами і співали:

— Ми літаємо!

Ми все знаємо!

Шаликів наплетемо!

Опудал покараємо!

Від цієї пісні літні пані заусміхалися.

— І багато вас? — запитали вони.

— Тисячі тисяч, і ще більше! — гордо проголосили миші.

— І ще ми знаємо, як повернути ваших котів. Хоч нам це буде неприємно. Ми можемо попросити доброго Барабульку, і він притягне баржу назад.

— Ось як! — загомоніли втішені старенькі й також затанцювали.

— Чого це ви всі танцюєте? — спитав чарівник.

— Від радості, що все добре складається! — закричали всі.

Після чаювання мишам урочисто вручили сушених рибок для Барабульки й відіслали на причал. Літні пані розійшлися по домівках збирати прядиво.

— Знаєш, Пензлику? Колись, після того, як ми дамо лад усім нашим справам і всіх урятуємо, я, мабуть, вирушу до Мушкиного тата через океан. Надто довго я сидів у себе, нічого не чув і не бачив. Але спочатку мені треба знайти свою домівку. Дуже я за нею скучив.

— Так, — зітхнув Пензлик. — Я теж скучив за домом. А ще за Мушкою. А ти візьмеш мене з собою?

— Звісно. Хіба би ти сам передумав. І окрім того, Пензлику, мені треба ще багато чого тобі передати й багато чого навчити.

— Слухай, діду, а чому тебе назвали Помідоркою? Ти ж Ніхто?

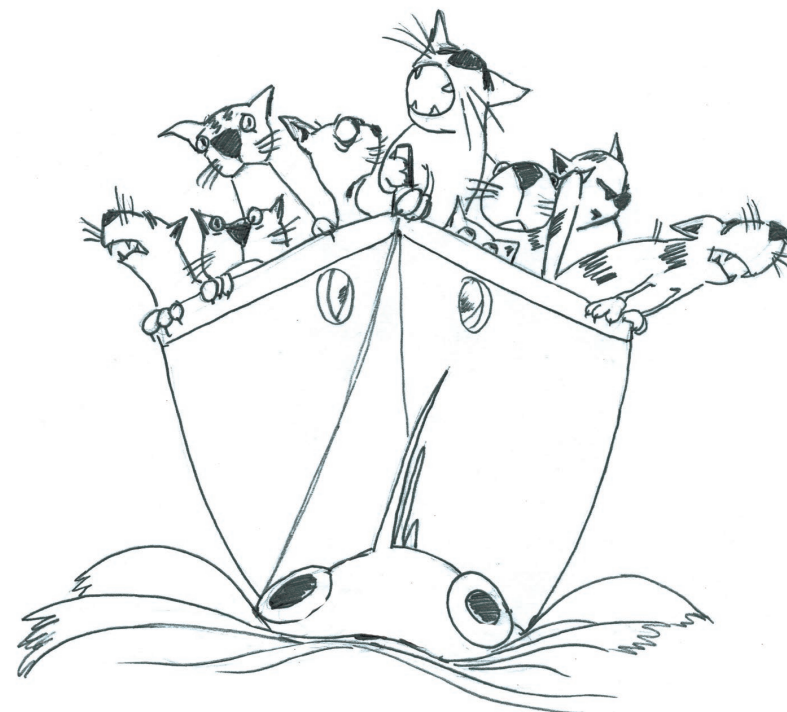
— Я сам себе назвав «Ніхто». А до цього мене звали Помідорка. Приспавши Королеву, я не хотів, щоб Літавець мене знайшов. Він дуже хитрий і злопам'ятний. Тому я й назвався Ніхто. Але він усе одно знайшов мене, а разом зі мною й тебе.

Чарівник зітхнув.

Невдовзі прибігли задоволені миші та заявили, що все чудово й добрий Барабулька поплив за котами. Потім вони шмигнули за рештою мишей, адже попереду було дуже багато роботи. А ввечері все населення Мила-Муру, за винятком хіба що найменших мишенят, які спали у своїх нірках, і котів, які досі пливли на баржі, сиділо в залі ратуші. На велетенському столі лежали гори прядива, між якими сновигали ділові миші. Літні пані показували їм, як виплітати гарні візерунки, а миші розповідали, як заготовляти на зиму продукти. Над ними горіли свічки. У ратуші було тихо та затишно.

На ранок у Мила-Мурі відбувалося щось неймовірне. Літні пані у святковому вбранні, величні й прекрасні, стояли на причалі та зустрічали баржу зі своїми улюбленцями. Миші спочатку теж хотіли прийти на цю зустріч, але... розсудливість перемогла. І справді, а раптом якийсь кіт не розбереться що до чого та згамає мишу, яка прийшла його зустрічати. Конфуз вийде. Тому розсудливі миші вирішили пересидіти урочистості, а потім уже, коли котам прояснить що й до чого, приєднатися до свята. Миші навіть приготували спеціальні плакати з малюнками, на яких вони обнімалися з котами. Унизу плакатів був напис «Дружба навіки» та намальовано сердечко зі стрілою.

Але повернімося на причал. Отже, барвистий натовп літніх пань дружно сякався в ажурні хустинки й видивлявся баржу з котами. Над ними стояв густий аромат копчених сосисок. Кожна старенька принесла із собою кілька запашних ковбасок, щоб як годиться зустріти своїх улюблених вигнанців.

Нарешті вдалині замайоріла баржа. Вона повільно наближалася, розтинаючи повітря геть не радісним завиванням бідолашних тварин. Нещасні, що тільки їм довелося пережити! Спочатку вони верещали від переляку й розлуки, а відтак від приниження: якась, хоч і дуже велика риба, тягнула їх, безпорадних, на мотузці. І хоча ця риба була розміром з баржу, але ж це була риба! Сором який! Так вони й припливли – жалюгідні горлопани з прищупленими вухами і тремтячими хвостами. Коли ж баржа стала в берег і в кошачі носи вдарив запах сосисок, строката хвостата банда кинулася до своїх рідних стареньких. Ах, яка була зустріч! Літні пані обіймали своїх улюбленців.

Пестили їх за вушками, годували сосисками. А коти з набитими ротами мурчали й безперервно терлися в добрих старечих руках. Невдовзі пані з котами розійшлися по домівках. А вдома на кожного врятованого чекала мисочка молока та іншої смакоти. Щастя повернулося до Мила-Муру, і воно було цілковитим.

А ввечері, після того, як коти вдосталь навалялися на м'яких перинах і переїли різних смаколиків, літні пані розповіли їм про мишей і як ті їх урятували. І коти одразу ж запевнили своїх господинь, що вони й самі збиралися потоваришувати з мишами, але якось усе не випадало нагоди. Уранці всі зібралися в ратуші та проголосили примирення між котами й мишами. Навіть підписали спеціальну грамоту, у якій було сказано, що відтепер коти не будуть ображати мишей, а ті своєю чергою не будуть красти припаси. І якщо хто порушить цей договір, то його буде вигнано зі славного міста Мила-Мур. Грамоту повісили на найпочеснішому місці в ратуші, і вона висить там до цього часу.

Потім знову було свято, де гуляли вже всі: і коти, і літні пані, і миші. А разом з ними й наші чубзики. Свято тривало до самого вечора, а як стемніло, усі знову засіли плести шалики. Так минуло кілька днів. І ось одного сонячного ранку на площу викотили візок, повний-повнісінький різнокольорових шаликів. Довезти його до замку Білої Королеви погодився хоробрий віслючок.

Спочатку Пензлик і чарівник хотіли йти до замку самі. І звісно ж, прихопити трьох мишей. Але раптом порятовані

коти виявили бажання натовкти боки Цілому Кашалотові. Надто вже він їх образив. А за ними й усі миші почали вимагати, щоб їх теж узяли із собою. Чубзики, звісно, погодилися, адже опудал було достобіса і зайва допомога їм би не заварила. Так і домовились.

Зрештою довга вервечка потягнулася з Мила-Муру. Попереду йшли чубзики й вели за вуздечку віслючка з візком шаликів, на якому сиділи троє мишей і бовтали звішеними лапами. За віслючком сунули з піднятими хвостами войовничо налаштовані коти, а на їхніх спинах сиділи не менш войовничі миші. Ось така процесія вийшла з міста. І проводжали цей загін добрі літні пані, які знову голосно схлипували й махали хустинками. Пензликові миші затягнули маршову пісню, яку всі одразу підхопили:

*— Ми літаємо!
Ми все знаємо!
Ми нявчимо!
Няв, няв, няв!*

*Ми стрибаємо!
Ми все шкрябаємо!
Ми опудал всіх
Перемагаємо!
Няв, няв, няв!*

У полудень загін натрапив на перших опудал. Ті бовванами стояли посеред дороги й розгойдувалися.

— Куди? — зарипіли опудала та рушили назустріч.

— До вас! — гукнув за всіх Пензлик і махнув лапою. Це був таємний сигнал, за яким кілька котів з мишами кинулися до опудал. У роті кожна миша тримала шалик. Коти швидко видряпалися по палицях-ногах опудал і накинули на них шалики. Чуперадла востаннє здригнулися й застигли. Їхні обличчя набрали дурнуватога й задоволеного вигляду. За кілька хвилин усе було скінчено.

— Ура! Перемога! — закричав Пензлик і всі довкола. Найбільше тішилися миші, вони навіть почали танцювати на спинах котів. Коти теж раділи й переможно вилизували свою шерсть.

Невдовзі загін рушив далі. Дорогою їм кілька разів траплялися застави опудал, але і з ними вони розправлялися так само швидко. А ввечері чубзики побачили самотню і дуже знайому фігуру того, кого найменше сподівалися зустріти.

— Ну ось, знову воно! — пробубонів Ніхто. — Я думав, що ми його позбулися.

На розвилці стояло Худище, переминаючись із ноги на ногу, і радісно всміхалося.

— Любі мої, — тремтливим голосом забурмотіло Худище, — добрі чубзики. Куди ж ви поділися? Я вас так шукало!

— Ми втекли, — чесно зізнався Пензлик. — І нам трошки соромно. Вибач нас.

— За що?! Ці милі діти... Ми так добре гралися... Спочатку вони мене знайшли, а потім почали лоскотати. Але ж я не боюся лоскотів. І вони почали від мене ховатися, а я їх знайшов. Мені було так весело і добре. А їм чомусь зовсім не весело. І вони взялися сварити мене й вас. Ці дітки геть не вміють бавитися, бідолахи.

— Так, нещасні дітки. І поталанило ж їм бавитися з Худищем, — в'їдливо сказав Ніхто. — Уявляю собі ці веселощі!

— О, ні! Ви геть не уявляєте. Вони виявилися дуже злими дітьми. Ви знаєте, як скрегочуть їхні зуби? О, ці дітки мають дуже гострі й міцні зуби і так вправно гризуть ними шишки!

— Шишки? А навіщо їм гризти шишки? — здивувався чарівник.

— Я подумало, що вони злі від голоду, і запропонувало погратися в білочок. А білочки ж їдять шишки? — не дуже впевнено промовило Худище.

— Ну, не зовсім шишки. Швидше насіння з шишок. Цікаво, і багато вони з'їли тих шишок?

— О, так. Дуже багато. Їм навіть зле стало. Це, мабуть, через те, що там було мало насіння. Вони ж були перезрілі.

— Перезрілі шишки? — перепитав Пензлик. Він ніколи не бачив перезрілих шишок.

— Ну, так. Не міг же я дозволити дітям їсти зелені шишки. Я їх нагодував тими, що на землі лежать.

— Торішніми тобто! — здогадався Ніхто й засміявся. — Холера зелена! Бідолашні мавки! Як же їм дісталося! Спочатку підсунули нелоскотливе Худище, а потім ще й нагодували трухлявими шишками. Ой, Пензлику! Вони, мабуть, нас на все життя запам'ятають! Бідолашні мавки!

Худище побачило, що його історія потішила слухачів, і теж заусміхалося.

— О, ви не турбуйтеся, вони вас не забули. Вони чекають на вас у Королеви. Я сказало їм, де вас шукати.

Ніхто одразу припинив сміятися.

— Дякую тобі, Худище! Ось так завжди! Щойно все нарешті починає ставати на свої місця, і на тобі, маєш! — спересердя промовив він. — Ну хто тебе просив розповідати їм, куди ми йдемо?

— Я думало, ми граємося...

Худище знову набуло свого звичного бідолашно-нещасного вигляду. Воно ладне було пролити потоки сліз на запилену землю.

— Ну, ну, не реви! Ми справді бавилися.

Пензлик підійшов до Худища й погладив його руку. Худище одразу припинило страждати і з надією подивилося на чубзика.

— Ти хороший, Пензлику. Буде тобі щастя. Обов'язково буде.

— Я знаю, — сказав Пензлик. — Адже воно йде попереду мене. — І додав: — Ходімо з нами!

На цих словах чарівник ляснув себе по чолі й пробурмотів щось невиразне, а Худище пустило сльозу. Проте цього разу то була сльоза радості. Миші знову затягли свою пісню, і загін рушив далі. Але не зробили вони й кількох кроків, як здоровенна чорна хмара заступила сонце. Подув холодний вітер, і з неба полилася вода. Від сильної зливи за мить усі були мокрі, як хлющ. Коти кинулися рятуватися під сосни, але ті слабо прикривали їх своїми голками. А за зливою пішов град. Він лупив нещасних котів і мишей, а також чубзиків, які хотіли сховатися під візок, але їм стало соромно перед віслючком, який стояв під градом і здригався.

Град швидко покрив землю льодовою ковдрою та скінчився, але за ним знову вперіщило дрібною й противною

мжичкою. З огляду на хмари, які йшли за своєю першою подружкою, цей дощ був надовго. Добре, що всезнайки-коти підказали звернути на дорогу, яка вела до господи лісника, а то застудилися б усі до одного. А яка ж може бути битва з нежитем і кашлем? Ви чули бодай про одного героя, який би переміг лиходіїв із нежитем і кашлем? Та йому б не було коли мечем розмахувати, а довелося б увесь час шмаркатися в хустинку й примовляти: «Перепрошую, шановні лиходії, я зараз висякаюсь, і ми продовжимо!» Мабуть, так і відбувалася б битва. Отже, загін рушив до лісника. За якийсь час вони змерзлі й мокрі постукали в браму.

Розділ вісімнадцятий Цілий Кашалот на троні

ПЕРШЕ, що зробив Цілий Кашалот на троні, це обгів володіння й позначив їх, як позначають свою територію всі коти. Це, звісно, було не по-королівському, але дуже по-котячому.

Потім Цілий Кашалот почав жаднувати. Він жаднував цілісінькими днями, оббираючи своїх підлабузників і причеп. Кіт змушував дарувати собі подарунки, і щоразу різні. Він сам перераховував своє добро й дуже побивався, коли треба було лягати спати. Але навіть уві сні продовжував рахувати й перераховувати. Іноді Цілий Кашалот прокидався в холодному поту, коли не міг чогось дорахуватися. Будь-яка дрібничка в гардеробі підданців, яка подобалася котові, опинялася в комірчинах замку. Спочатку підлабузники й причепи самі одягали щонайліпші прикраси, аби Цілий Кашалот їх помітив. Під заздрісні погляди інших причеп вони послужливо передавали їх у жадібні лапи кота, примовляючи:

— Звісно, візьміть, Ваша Величносте! Це так приємно, що вам сподобалася ця річ. Я буду щасливий подарувати її!

Та з часом, коли підданці втямили, що подарунки не приносять жодної користі колишнім власникам (Цілий Кашалот навіть не запам'ятовував, у кого і що взяв), підлабузники й причепа перестали їх носити. Тоді Цілий Кашалот узявся набивати свої комори їжею. О, скільки було тої їжі! Гори сосисок і сардин, сирів і вудженини. За все життя кіт не з'їв би цих запасів, але жадібно їх збирав.

За якийсь час запаси почали псуватися, і сморід заповнив замок разом із хмарами мух. Тоді Цілий Кашалот припинив збирати їжу та взявся плести інтриги. Він кликав до себе когось із підлабузників і «по секрету» казав:

— Бачиш отого причепу, що стоїть біля вікна й робить вигляд, що не дивиться в наш бік? У-у-у, рідкісний тупак! З ним неможливо ні про що поговорити, дурний як ступа! А ти — молодець, з тобою можна мати справу! Але це тільки між нами.

І втішений підлабузник із хитрою усмішкою на вустах і полум'ям таємниці в очах, невпинно кланяючись, відходив від трону. Ідучи повз бідолаху, що стояв біля вікна, він гордовито викочував груди і зі зневагою поглядав на причепу — мовляв, знаємо тебе, нікчемо! А Цілий Кашалот за якийсь час кликав до себе другого причепу й так само змовницьки казав, вказуючи на підлабузника:

— Он бачиш того підлабузника, що груди колесом вигнув? Паскудна особа. Пліткар страшений. Таке про всіх говорить. Гидота! А який тупак!..

І цей причепа, шалено втішений відвертістю короля, також ішов повз підлабузника й роздувався від пихи. Так усі підлабузники й причепа в замку індичили одне перед

одним і думали, що лише про них Цілий Кашалот чудової думки.

Але Цілому Кашалотові, точніше — Літавцю, який засів у тілі kota, невдовзі набридло й це. Нарешті він узявся плести справжнє павутиння зла! Він знову кликав до себе якогось причепу й пошепки довірливо повідомляв на вухо:

— Той товстий підлабузник, що стоїть у першому ряду поближе до тебе... Не озирайся, потім подивишся... Він, кажуть, добрий хлопець — чесний і достойний — цілить на твоє місце. От і не знаю. Як ти думаєш? Ліпшого від тебе, звісно, не знайти, але все може трапитися... До речі, ти не в курсі, хто відлив отрути з діжки в моїй коморі — з тієї, яка без охорони, ну знаєш, що біля входу в замок? Я просто переймаюся за твоє здоров'я...

Те ж саме він казав усім. А потім тихенько ховався біля комори з отрутою і, зловтішаючись, спостерігав, як причепа й підлабузники тягали ту злощасну труйку одне для одного. Урешті-решт замок спорожнів — усі перетруїли одне одного, і Цілий Кашалот залишився один зі своїми чуперадами. Вони не піддавалися інтригам — були занадто дурні, та й отрута на них не діяла.

Коли мертвити вже не було кого, кіт-Літавець пішов на прогулянку в чарівний ліс. Зустрівши там зграйку мавок, що весело стрибали гілками і щебетали дитячими голосами, він суворо запитав:

— Ви що тут робите? Ви повинні були стежити за Ніхто!

— Хі-хі-хі! — засміялися мавки. — А ми і стежили, злюка-котище! Пограймося?!

— Давайте! — зрадів Цілий Кашалот, і в його голові одразу ж закрутилися підступні думки.

— У що?

— У лоскоти! — голосно закричали мавки й підлетіли до нього ближче.

— У лоскоти не цікаво. Ліпше в хованки, — і він встромив кігті в дерево для розминки.

— Не хочемо в хованки, — закричали мавки. — Ти нас надуреш, як ті чубзики.

— Чубзики? — перепитав зацікавлено Цілий Кашалот. Він навіть перестав точити кігті. — Які чубзики?

— Ніхто й Пензлик! Вони нас обдурили! — підняли галас обурені діти. — Але вони йдуть сюди, і ми їх залоскочимо!

— Як цікаво! — пронявчав Цілий Кашалот. — А чому ви одразу мене не повідомили? Га? Я теж чекаю на них. Особливо на старого Ніхто. У мене перед ним невеличкий боржок!

Хижі ікла зблиснули на сонці в недобрій усмішці кота.

— О! У нього теж є гострі зуби, як у нас! Ми просто загралися й не встигли! Вони нас надурили! — почулося довкола.

— Ану покажіть свої зуби! — Цілий Кашалот аж затремтів від захоплення і трошки від страху. Він уже бачив їхні акулячі зуби й уявляв, що ними можна робити. — З такими зубами вам не лоскотати, а гризти треба! — з повагою заявив він.

— Нам не сподобалося гризти! — відповіли мавки. — Ці шишки геть не смачні й огидні.

— О, любі дітлахи, ну навіщо вам гризти шишки? Я хочу запропонувати вам щось ліпше... Гризть чубзиків. Вони дуже соковиті й солодкі.

— А ти нас не дуриш?

— Ну навіщо мені вас дурити? Мене й самого надурив цей чубзик на ім'я Ніхто... А коли, кажете, вони прийдуть?

— Скоро! — загомоніли мавки. — Вони вже десь поряд.

— Ну тоді, діти, чекайте на них. Не проґавте. А я піду й подумаю, у щоб нам побавитися потім, коли ви награтесь з цими брехунами.

І підступний кіт-Літавець пішов до замку. Він мав підготуватися до появи «дорогих гостей». Надто вже довго він чекав на цю зустріч. Сто років минуло відтоді, як заснула чарівним сном Біла Королева, і до того часу, як він чарами змусив її написати на траві біля домівки Ніхто «Я повернувся, Помідорко!».

Розділ дев'ятнадцятий Найдовший

— **Х**то там? — хрипловатий чоловічий голос почувся з-за високої дерев'яної брами.

— Доброго дня, господарі! Пустіть висохнути й переночувати, — гукнув за всіх Ніхто. — Нас багато, але місця нам треба небагато.

Почувся скрегіт засува, і брама злегка відчинилася. У отворі стояв чоловік велетенського зросту й міцної статури. Капюшон плаща закривав його обличчя.

— Ба! Хто до нас завітав?! — голосно сказав він. — Невже панове коти з Мила-Муру? Воювати з жахливим Бібо прийшли?

Від цих слів мокра шерсть у котів стала дибки. Вони одразу збилися в купу і про всяк випадок приготувалися дати драпака.

— Ой, прошу вас, не лякайте наших котів, — попросив Пензлик. — Ми не хочемо воювати з Бібо, ми йдемо воювати з Білою Королевою. Але якщо це чудовисько десь тут, то, мабуть, доведеться воювати і з ним. Ми не дозволимо йому образити жодного нашого кота.

— Ух! Які сміливі! — із захопленням промовив великий чоловік. — Ну заходьте, якщо так. Тільки прошу не битися на моєму подвір'ї, а тим паче, вдома. Нам потім прибирати, самі розумієте... — і він засміявся, задоволений своїм жартом.

Брама розчинилася й гостинно впустила загін усередину.

— Перепрошую, — поцікавився чарівник, зупиняючись біля господаря. — Ви говорили про битву на вашому подвір'ї.

— Так.

— А чому саме у вас?

— Ну, а де ж іще? Біла Королева й жахливий Бібо тут. Ось у тому будинку, — і він показав на свій великий дім. — Відчуваєте запах? Це вони пиріжки печуть.

Подвір'я і справді повнилося чудовим ароматом випічки. І тут, звісно, наші мандрівники здивувалися. Навіть не зовсім здивувалися — вони не повірили власним вухам!!!

— Як так?! — лунало звідусіль.

— Та не переймайтеся, — заспокоїв великий чоловік. — Вони такі ж нещасні, як і ви, лишень сухі. Проходьте, проходьте. Ніхто вас не образить. Дружино, Мілько, зустрічайте гостей!

Місця в будинку вистачило всім, за винятком хіба віслючка, якого відвели в стайню. Там йому дали соковитої трави й познайомили з усіма кінями.

Коти, миші й чубзики зібралися у велетенській камінній кімнаті. Господар будинку представився сам, а потім представив свою родину разом з Білою Королевою й Бібо.

Чубзики також назвалися:

— Чарівник Ніхто до ваших послуг, — відрекомендувався Ніхто.

— Пензлик, — сказав Пензлик.

— Миші, — мовили миші.

А коти ніяк не назвалися. Вони з острахом дивилися на Бібо, і мабуть, очікували від нього якоїсь витівки. Пес підійшов до них, повиляв хвостом і нявкнув. Коти ледь не знепритомніли. Добре, що з ними були миші, які кинулися їх заспокоювати.

— Не бійтеся, шановні коти, — заговорив Бібо. — Про мене наговорили чимало брехні. Я звичайний добрий пес, якого зачарувала та, яка зараз сама зачарована й дуже нещасна. — І Бібо кивнув у бік колишньої королеви. Біла Королева в кольоровому фартуху, вимашчена борошном, не нагадувала володарку замку. Вона більше скидалася на господиню пекарні — добру, хазяйновиту, із рожевими щічками та милою усмішкою. Цього разу її усмішка була щирою. Колишня королева не зводила очей зі старого Ніхто. Той теж дивився на неї і злегка хитав головою.

— Мабуть, нам доведеться багато про що поговорити, Ваша Величносте, — перервав він тишу і схилювся в легкому поклоні.

— Так, пане чарівнику, — тихо озвалася вона, і в її очах майнув смуток.

— Ну, розмовляти потім будете! — голосно заявила мама Мільки. — А зараз будемо пити чай з молоком і сохнути.

Великий чоловік приніс дрова та розпалив камін. Одразу стало тепло й затишно. Коти відмовилися пити чай, але погодилися пити молоко. Оскільки посуду на всіх не вистачало, то мама Мільки дістала зі своїх чималих запасів велику супницю й налила молоко туди. Миші пили чай із шапочок

жолудів вприкуску з житніми сухариками. Чубзики з Білою Королевою, господарями та Бібо вмостились біля каміну, попивали чай і неквапно провадили розмову:

— І як це ви примудрилися, Ваша Величносте, стільки біди наробити? — почав чарівник і відсьорбнув з горнятка. — Невже Літавець разом із вами заснув? Я ж так добре всіх приспав, він мусив полетіти за ці сто років геть на небо.

— Не все так просто, любий Ніхто. Ти не приспав одного дуже «милого» кота, який повернувся до замку, щойно ти пішов.

— І Літавець заволодів його тілом?

— Так.

— Оце я роззява! Ну хто б міг подумати... — картав себе чарівник. — Але хто ж тоді оживив опудал?

— Опудал оживила я. І тепер за це покарана, — колишня королева тяжко зітхнула й подивилася на вогонь. — Я була дуже сердита на весь світ, особливо на тебе. Мабуть, Літавець уже отруїв мою свідомість, адже раніше я була доброю королевою, як і мої подруги. Кажуть, вони вже постарішали?

— Так, вони стали старенькими, але це їм навіть пасує. Вони дуже мирно жили зі своїми котами в Мила-Мурі та, до речі, просили передати, що будуть завжди раді прийняти вас назад у родину. Але без чарів. Ви колись обманули їх, проте вони все пробачили.

— Так-так, я вчинила підло, — погодилася Королева, не відводячи очей від вогню. — Але я не тямля, що роблю під владою Літавця.

— Тому вони вас пробачають і запрошують до себе.

— Я не хочу старіти!

— Але виглядає на те, що ви уже й так позбавлені чарівної сили, а отже, постарієте, як і вони.

— Але я можу повернути чари! Ви ж мені допоможете?

— Ваша Величносте, вибачте, але в цьому ми вам не можемо. Ви дуже неправильно чините зі своїм даром.

— Але ви допоможете мені повернути трон?

— О! Це легко, але з однією умовою...

— Якою?

— Розкажіть нам, що відбулося після того, як ви прокинулися?

І колишня королева розповіла свою невеселу історію про те, як прокинулася, як повернула свої землі й захопила трошки чужих. Як підступно надурив її кіт-Літавець, як спочатку її ж руками він оживив опудал і повернув їм дар забирати чари у всіх, кого захочуть, а тоді в цей самий спосіб і її позбавив чарів...

Про все розповіла Біла Королева. Вона не сказала лише про ту ганьбу, з якою її вигнали із замку, і про п'ятьох кротів, які змушені через неї тинятися в пошуках виходу. Про це їй було дуже соромно розповідати. Наприкінці оповіді вона дістала рубінове серце, і воно запалахкотіло полум'ям каміна.

— Ти мав рацію, Бібо. Це серце не може замінити справжнє, — і Королева кинула його у вогонь. Серце спалахнуло злим, недобрим полум'ям і розтануло.

Бібо, що лежав поряд із каміном, мовчки піднявся, підійшов до Королеви й поклав їй голову на коліна. Жінка погладила собаку, і той у відповідь замахав хвостом.

— Ось така в нас історія, — сумно закінчила вона.

— А що ж тепер? — запитав Пензлик. — Хто нам ці дурнуваті посмішки зніме?

— Посмішки можуть забрати лише ті опудала, які їх повісили. Розчаклуєте опудал — розчаклуєте й себе. У мене, якщо ви помітили, така самісінька посмішка.

— Ми помітили, Ваша Величносте, — сухо сказав чарівник. — І дуже вражені вашою розповіддю. Але, як то кажуть: хто іншому яму копає — той сам у неї потрапляє! І тепер нам треба думати, як цьому котові-Літавцю дати раду.

— А може, накриємо його ковдрою, і він засне! — запропонували миші, відриваючись від чаю із сухариками. — Ми бачили, так із папугами чинять.

Ця пропозиція розвеселила всіх, хто сидів коло каміну, особливо Мільку. Вона так форкнула у свій чай, що забризкала Худище.

— О, як мило, — заявило воно, збентежено всміхаючись і струшуючи із себе краплини чаю.

— Перепрошую, — вибачилася Мілька.

— Пусте, пусте. Вам же весело, а це дуже добре.

— Мілько, хіба так можна? — суворо глянула на дівчинку господиня дому.

— Я ненавмисне, мамо. Я випадково. А у вас дуже смішні вуса, — заявила вона Худищу.

— Ах, Мілько, ти така невихована!

— Ну, мамо, у нього справді смішні вуса. Я ж не винна.

Мама лише похитала головою.

— Не переймайтеся, мені навіть лестить те, що в мене смішні вуса. Діти, які літали, казали мені те саме.

— Діти, які літали? — втрутився в розмову батько Мільки.

— Мавки! — замість Худища відповів Ніхто. — Ми натрапили на них поблизу річки.

— Так! Ледь утекли. Нас Худище врятувало, — підтвердив Пензлик. — Це завдяки йому.

— Мавки поблизу річки?! — зацікавився великий чоловік і заходив по кімнаті.

— Так. І вони тепер чекають на нас у замку. Худище послало їх туди нас зустрічати.

— Я, з вашого дозволу, піду з вами, — заявив великий чоловік. — Я знаю, як із ними поводитися.

— Іди-іди, любий, — проворкотала його дружина.

— А можна й мені з вами? — попросила Мілька.

— Ні! — відрізали батьки. — Ти залишишся вдома й допомагатимеш по господарству.

— На тобі, маєш! — Мілька набурмосилася і відвернулася до всіх спиною. Бібо підійшов до неї, став на задні лапи й лизнув її в обличчя.

— Я теж залишуся з тобою, і ми гратимемо в карти.

— Ви будете мені допомагати! — сказала мама. — А вже потім грати в карти.

— Ну добре, — буркнула Мілька й забрала Бібо до себе на коліна.

— А як ви від мавок утекли? — спитав Худище чоловік.

— Чому втекли? Мені навпаки з ними весело було. Це вони від мене втекли.

— Дуже цікаво.

— Та нічого цікавого, — буркнув Ніхто. — Це ж Худище, від нього не лише мавки, від нього хто завгодно втече. Воно ж нудне, його балаканину нікому не переслухати.

— Навіщо ви так? Я давно шукаю такого помічника, від якого б тікали мавки та інша нечисть.

— Справді? — захвилювалося Худище і заворушило вусами. — Я хоч зараз!

— Ось і чудово. Я один не можу встежити за цілим лісом, а разом ми легко дамо раду!

Ось так Худище стало помічником лісника. Адже великий чоловік охороняв весь ліс в околицях, і самому йому було важко впоратися. А Худище, яке звикло до самотності, знайшло новий дім і нових друзів. Воно цілими днями могло невтомно вештатися серед дерев і не боятися нікому набриднути.

Довго ще розмовляли гості й господарі, багато чаю випили та сухарів згризли. Дощ скінчився, настав вечір. Вирішили йти в замок уранці й дорогою придумати план нападу. Всі лягли спати просто біля каміну, окрім господарів і Королеви. Вони спали на своїх ліжках. Коти звернулися клубками, вкрилися пухнастими хвостами і гріли своїм хутром мишей, що по-королівськи розвалилися просто на них.

Настав ранок. Свіжий і красивий. Краплі вчорашнього дощу вигравали на сонці. У безхмарному небі перекидалися ластівки. Хвойний ліс п'янив ароматом і свіжістю. Усі добре поснідали, а тоді великий чоловік з допомогою чубзиків і Худища викотив величезний критий фургон і впряг у нього четвірку коней. Фургон був такий великий, що в нього за просто помістилися чубзики, усі коти з мишами та навіть

шалики. А хороброго віслучка разом із Худищем і візком відіслали назад у Мила-Мур.

План нападу був такий: усі коти з мишами і чубзиками тихо сидітимуть у фургоні й чекатимуть команди великого чоловіка та Білої Королеви. Спочатку, звісно, хотіли сховати у фургоні й колишню королеву, але вона категорично відмовилася їхати разом з котами. Надто свіжою була рана від зради Цілого Кашалота.

Фургон швидко котився дорогою до замку. Вони їхали цілий день і лише іноді давали коням відпочити й попити води. Ближче до вечора фургон зупинився. Дивно, але дорогою їм не трапилося жодного опудала.

— Що там? — запитав Пензлик крізь шпарину в брезенті, яким був накритий фургон.

— Замок на обрії, — так само в шпарину відповіла колишня королева.

Ліс, через який їхали наші мандрівники, скінчився. Попереду виднілися вкриті травою поля, а посеред них, ніби темний острів у зеленому морі, височів пагорб, укритий густим чарівним лісом, над яким у променях призахідного сонця виблискував холодним айсбергом прекрасний замок.

— Та-а-а, — потягнув Пензлик і висунувся назовні. — Гарно!

Усі висипали з фургону і від захвату завмерли. Картина була неймовірна. Навіть коти, що лише в їжі вбачали красу, оцінили краєвид. І лише Біла Королева не захоплювалася. Жадібно дивилася на замок, і цей погляд разом із моторошною посмішкою спотворював її витончене обличчя.

Чарівник помітив її погляд, зазирнув в очі й тихо спитав:

— Рідною домівкою запахло, Королево? Добре, коли є куди повертатися, правда?

Очі Королеви згасли, вона хмикнула і раптом заявила з викликом:

— Не цінуйте ви прекрасного, пане чарівнику. Якийсь ви недалекий. Сховалися у свою Трувку-Мну, побудували там халабуду й тішитесь. А тут — замок!

Ніхто трохи сприкрився.

— І зовсім не халабуда, і не Трувку-Мну, а Трівку-Дми! — ображено відповів. — Але моя, як ви її назвали, «халабуда» — затишна і... Врешті, мені там добре. Усі тягнуться туди, де добре, навіть миші. Ось!

Більше він нічого не сказав, похитав головою й заховався у фургон. А Королева все дивилася та не зводила погляду зі свого колишнього замку.

Наближався вечір, тож вирішили заночувати на краю лісу, а завтра, з першими променями сонця, їхати до замку і шукати долю. Великий чоловік зголосився вартувати вночі та простояв без сну до ранку, охороняючи спокій своїх супутників. Звідки в нього стільки сил? Принаймні

зранку він був свіжим і бадьорим, ніби й не було тої ночі на сторожі.

Фургон виїхав із лісу і швидко помчав дорогою, що вела до замку. Пил невеличкими хмарками піднімався з-під копит і коліс. З обох боків дороги простягалися поля, давно порослі травою. Там пташки вили гнізда і плекали своїх пташенят. Бабаки й інша дрібнота рили нірки й народжували своїх малят. Поля повнилися життям. І це життя свистіло, цвірінькало і гомоніло аж до чарівного лісу.

— Приготуйтеся, — стиха попередив великий чоловік. — Під'їжджаємо.

Сонце пробиралося крізь брезент фургону, і той повнився його золотистим світлом. Ще з вечора чубзики відв'язали низ брезенту і злегка відгорнули його по боках. Будь-якої миті коти з мишами були готові одночасно вистрибнути увсебіч. Схвильовані миші в очікуванні переминали лапками шалики й попискували.

— Тихо ви, — шикнув на них Пензлик, і вони замовкли.

У фургоні стемніло — вони в'їхали в ліс. Змовк гомін полів. Тут панувала тиша. Лише вітер, що бавився листям, і рипіння коліс наповнювали ліс звуками.

— Ха-ха-ха! — неочікувано зазвучали знайомі Пензликові голоси. Він обережно відгорнув брезент і роззирнувся: довкола шугали і скалили зуби мавки, вони оточили фургон з усіх боків.

— Сховайся! — тепер уже на Пензлика зашипів чарівник, але було пізно. Їх помітили.

— Ось вони! Ховаються! — заверещали мавки й кинулися на фургон. Вони вгризалися в брезент і рвали його на шмаття.

Пензлик не очікував від них такої ненависті й приготувався до найгіршого. Коти збилися посередині фургону та шипіли — вони вирішили дорого віддати власні життя. Чарівник схопив якусь палицю й вищирив ікла — він теж не збирався здаватися. І тут, коли від брезенту нічого вже не лишилося, коли розлючені мавки вже збиралися розірвати чубзиків (адже лише їм хотіли помститися), з боку візниць пролунало голосне ухкання пугача. Мавки завмерли, а тоді почали метатися зі страху! Вони спробували кинути навітьоки, але не змогли. Якась сила пришпилила їх до місця. Навіть ті з них, хто був у повітрі, так і застигли над землею — скам'яніли просто в польоті. Їхні очі навіжено оберталися, а самі мавки встигли верескнути лишень одне слово:

— Чугайстер!

Високий сивий дідок з непокритою головою та довгою білою бородою стояв на місці візниць, широко розкинувши руки. Під його густими бровами горіли зеленим полум'ям очі. Вітер, який щойно літав у верхів'ях дерев, тепер колихав білу одіж дідка, а на плечі в нього сидів сивий пугач.

— Мавки, мерзото лісу! — заgrimів він зичним голосом. — Пожертви захотіли? Як ви посміли в моєму лісі чинити лиходійства? Хто вас кликав, мерзенні діти?

У очах завмерлих мавок стояв жах. Навіть Пензликові стало моторошно. А ось Ніхто був на сьомому небі від щастя.

— Я так і думав! — вигукнув він, кинув геть палицю й вібрався з фургону. — Просто чуйку мав, брате Чугайстре, що ти чогось не договориєш, приховуєш щось. Лісника із себе звичайного вдавав, холера зелена!

Старий опустив руки й хитро всміхнувся. Його обличчя, ще мить тому грізне і страшне, враз покрилося веселими зморшками та стало добрим і привітним.

— Так на все свій час, чарівнику.

Дідок дістав великий мішок і одразу, щойно зійшов з фургону, взявся діловито збирати туди мавок. Коти, миші й Пензлик кинулися було йому допомагати, але не змогли навіть на міліметр зрушити бодай одну мавку. «Чари», — подумав Пензлик і витер про всяк випадок лапи об траву. Біла Королева весь цей час сиділа на козлах біля візника та мовчки дивилася, як Чугайстер збирає мавок.

— Він у вас що, бездонний? — лише й вимовила вона, вказуючи на мішок.

— Так, але лише для їжі.

— Ви їх їсти будете? — вигукнули всі з огидою.

— А що з ними ще робити? Лісовий закон — або ви, або вас! — старий запхав останню мавку й затягнув вузол. І тут троє наших мишей раптом вистрибнули з фургону й кинулися йому під ноги.

— Любий Чугайстре! — заверещали вони, заламуючи лапи. — Не їжте цих бідолашних колишніх дітей. Вони ж не зі своєї вини стали мавками. Вони ж так чудово літають!

— Усі чугайстри їдять мавок, як і всі миші — сир. На тому світ тримається! — старий хитро усміхнувся, присів і погладив мишей. — А чого ви ними так переймаєтеся? Вони б вас усіх тут загризли. Почали б із чубзиків, а тоді й до вас би добралися. Мені ось лише цікаво — хто їм підказав зуби свої в хід пускати? Раніше вони лише залоскотати до смерті могли...

З цими словами Чугайстер розв'язав мішок і витягнув звідти одну мавку.

— Ану, скажи-но мені, хто тебе, мій обіде, навчив зуби в хід пускати?

— Киця, — дитячим голосом відповіла мавка і схлипнула. — Киця приходила і сказала, що чубзиків треба гризти.

— Ось бачите, вони не винні, — запищали миші. — Ну, будь ласка, відпустіть їх.

— Та яке вам до них діло?

— Вони літають, як миші!

— Які миші!

— Летючі!

— О, шановний господарю лісу, — втрутився в розмову чарівник. — Ці троє мишей просто божеволіють від неба. Їм усе мариться, що вони полетять. Вони мені вже й самому так набридли зі своєю дурнуватою ідеєю, що я сам ладен перетворити їх на кажанів, але, на жаль, я не маю для цього чарів.

— А ось і не ідеєю, — вступився за наших мишей Пензлик, і ті швидко забралися до нього на плечі. — А мрією! Може, ця мрія і маленька, мишача, але для них — велика! І вони в неї вірять.

— Мрія? Велика мишача? — Чугайстер голосно засміявся. Мавка в його руці теж перестала плакати й зайшлася дзвінким сміхом.

— Так, мрія! А мрія, якщо в неї щиро вірити, обов'язково справджується!

Пензлик навіть трохи образився за своїх друзів, а ті, вдячні за таку увагу, кинулися його обнімати й цілувати. Старий і мавки припинили сміятися.

— Ну, якщо так, то, мабуть, доведеться мені залишитися без обіду! А ти що скажеш, мавко? Не хочеш стати моїм обідом?

— Ні, — вискнула вона й заперечливо повела очима.

— Але ви ж, якщо я вас тільки відпущу, знову будете лиходіяти.

— Не будемо, — пролунало з мішка. — Ми шишки будемо гризти, хоч вони й несмачні!

— Збожеволіти! — здивувався Чугайстер. — Вас ще й шишки хтось навчив гризти?

— Так, це Худище, — махнув лапою старий Нікто.

При згадці про Худище з мішка почулося дружне виття, а мавка в руці Чугайстра перелякано зиркнула на старого чубзика.

— Бідолахи, ото натерпілися! — іронічно хмикнув Чугайстер. — Та грець із вами, відпущу. Дякуйте вашим захисникам! — І розв'язав мішок.

Мавки пурхнули звідти й обліпили гілки старого дуба. Спочатку вони плакали від радості та обнімалися, потім про щось довго шепотілися, і нарешті одна з них, з довгим прямим волоссям, спустилася до Пензлика і мишей.

— Дякуємо вам, добрі мишки, що нас урятували, — мовила вона. — Ось вам від нас подарунок!

З цими словами мавка відірвала від своєї суkenки стрічечку, розділила її на кілька частин і прив'язала мишам на спинки.

— Тепер ваша мрія сповнилася. Ви можете літати!

— Ура! — запищали миші та злетіли в повітря.

— Ура! — закричав Пензлик і заплескав лапками.

— Ура! — задзвеніли мавки й підлетіли до інших мишей, які сиділи у фургоні, щоб і їм прикріпити стрічки-крильця.

— Нам не треба! — одразу заявили миші й виставили наперед свої коротенькі лапки. — Ми хочемо бути сухопутними. Нам і так добре!

— Ну, як знаєте! — засміялися мавки й почали підніматися вище і вище, доки не зникли за листям дерев.

— Прощайте! — пролунали над лісом дитячі голоси.

— Прощайте! — запищали миші, які з відкритими ротами літали між гілок.

— А навіщо ви роти повідкривали? — поцікавився Нікто. — Мух ловите?

— Усе підряд! — прокричали миші і зробили піке до фургона. — Ми ж тепер летючі!!!

— Та ви більше на джмелів схожі! — прокричав Пензлик, що спостерігав за польотом.

— На джмелів — то на джмелів!

Захвату мишей не було меж. Що вони творили в повітрі! Переверталися, кружляли і навіть літали задом наперед. Вони зависали над Пензликом і сипали на нього квітами, злітали високо в небо, а тоді складали крильця й падали каменем униз, лише біля самої землі розлітаючись врізнобіч.

— Ми — як орли! — пищали вони.

— Ви як мухи! — сміялися всі.

За якийсь час, коли втомлена й щаслива трійця здійснила посадку на Пензликові, чарівник сказав:

— Ну то як? Ідемо на замок?

Усі знову забралися у фургон, візник-Чугайстер гукнув: «Вйо!», і вони рушили далі. Вирішили вже не ховатися.

Усе одно брезенту не було, та й віз їх сам господар лісу, а це, знаєте, потужна сила! Мишей відіслали в розвідку. Як вони повернулися, то доповіли, що всі опудала всередині замку, і вхід охороняють лише четверо.

Чарівник узявся складати план:

— Ви, Ваша Величносте, — звернувся він до колишньої королеви, — ідете вперед і накидаєте шалик на одне опудало, а миші, — зиркнув він на наших мишей, — накидають на решту. Кожному по одному опудалу. Як тільки Її Величність свисне (такий у нас таємний знак), ми дружно вриваємося в замок. Уперед ідуть коти з мишами, а ми — за ними.

— Чудовий план! — підтримав Чугайстер Ніхто.

— Я, до вашого відома, королева, хоча й колишня! І свистіти не вмію, — образилася Біла Королева.

— Тоді верещіть! — запропонував Пензлик. — Це у вас, без сумніву, вийде!

Вона презирливо обвела поглядом чубзика з ніг до голови.

— І все ти знаєш, Пензлику. Добре, буду верещати.

Так і зробили. Єдине, чого не врахували нападники, так це того, як верещить Біла Королева. На її вереск збіглися всі опудала. І на вході до замку зчинився звичайнісінький затор.

Королева верещала, як різана, опудала із замку валили натовпом. Коти дерлися по них разом із мишами. Ті накидали шалики, і опудала завмирили, перекриваючи вихід і нападникам, і охоронцям. На додачу до цього гармидеру Цілий Кашалот виліз у вікно над входом і почав противно нявчати, намагаючись керувати опудалами. Це помітили наші миші-джмелики і, кружляючи над котом, почали закидати його шаликами — мабуть, сподівалися, що це спрацює

і з ним. І це справді спрацювало, щоправда не так, як розраховували миші. Цілий Кашалот заплутався в шаликах. Спочатку він намагався їх скинути, тому махав лапами і крутився в усі боки, але що більше намагався звільнитися, то більше в них заплутувався. Урешті-решт, попри свою опецькуватість, він підскочив, перевернувся в повітрі і з диким вереском погнав коридорами замку. Миші, як фурії, гналися за ним і переможно улюлюкали. Перестрашений оглухлий кіт вилетів на перший поверх і, не розбираючи дороги, врізався в натовп з опудал біля входу. Туди ж за ним кинулися коти з мишами. І тут гонитва закінчилася...

Цілого Кашалота схопила за шкірку Біла Королева, і тепер він з прищуленими вухами й підібганим хвостом висів над землею та мружився. Кіт пригадав день пробудження володарки замку, коли він заплутався в колючому плющі, а вона звільнила

його і приголубила. Але зараз на це розраховувати не доводилося...

— Мерзотник! — прошипіла Королева йому на вухо. — Ти думаєш, що все зійде тобі з лап? Помиляєшся! На тебе чекають тривалі муки!

Вона не стала його бити. Насправді вона не знала, що з ним робити. Королева розуміла, що зовсім не Цілий Кашалом винен у тому, що сталося. Літавець — ось причина всіх бід. Вона опустила руку, але не випустила кота. Товстий і жалюгідний, він висів, торкаючись лапами підлоги.

— І що з тобою робити? — уголос подумала Королева.

— Ваша Величносте, я був неправий. Будь ласка, пробачте мене й помилуйте. Ваша милість може чинити зі мною як забажає. Я на все згідний! Моя провина така глибока, як чарівність моєї Королеви...

— Чарівність?! З моєю моторошною посмішкою? Ти ще й знущаєшся?!

— Ви помиляєтеся, володарко, у вас прекрасне обличчя — чари втратили силу!

Королева помацала своє обличчя вільною рукою — посмішка справді зникла. Опудало, що наклало на неї закляття, тепер стояло в натовпі таких самих, як воно, опудал — нерухоме, яким і має бути городне страшидло. Замок було звільнено, а з комор із їжею було чути дружнє чавкання й веселощі. Коти та миші на правах переможців знищували запаси, які не знищили мухи. Чубзики з Чугайстром і Королевою пішли в тронну залу.

— О, Ваша Величносте, ви знову прекрасні. Із вас зняли чари? — спитав Пензлик, коли побачив обличчя Королеви.

— Нічого, Пензлику. Потерпи трохи, — заспокоїв старий Ніхто. — Наші опудала в Трівці-Дми, і невдовзі ми до них доберемося. А ось що нам з Літавцем робити?..

— Для початку посадимо його в клітку, — запропонував Чугайстер.

Із цією пропозицією погодились усі. Та окрім пташиної клітки нічого кращого знайти не вдалося, тож Цілого Кашалота з великими зусиллями та жалібним нявчанням запхали в неї й зачинили на замок. Клітку підвісили поряд із тронном, який одразу ж зайняла Королева.

— Тепер ти будеш у мене перед очима, товстий негіднику! — заявила вона і приготувалася правити королівством. — Мій перший наказ! — вигукнула вона. — Цілий Кашалот більше не король! Я тепер головна в королівстві!

— Чудово! — зраділи чубзики. — Королюйте на здоров'я!

— Ну-ну... — буркнув Чугайстер і пішов оглядати замок.

— Вітаємо! — пролунало з комор із їжею.

Урочистостей не було. Не заграли фанфари, не зашумів натовп ошатно вбраних причеп і підлабузників — їх просто не було. Навіть картини не ожили. І Королева дещо розгубилася... Навіть більше — вона була приголомшена!

— Дозволю собі нагадати, Королево, — і Ніхто тактовно кахикнув, — що ви більше не чарівниця, а отже, й замок утратив свою магічну силу. Тепер вам доведеться готувати самій і, до слова, прибирати та прати теж. Послухайте поради, любя Королево: ідіть у Мила-Мур і влаштуйтеся там. Тим паче, що вас у місті всі люблять і чекають.

— Це жахливо, — тихо промовила Королева й охопила голову руками. — Тепер я зістаріюсь.

— Так, люба Королево. Але і в старості є своя чарівність і краса, — почулося десь із кінця зали.

Усі обернулися на голос і побачили Худище. Воно власною персоною підходило до трону й радісно всміхалося. Хіба хвостом не махало. Мабуть, тому, що хвоста в нього не було.

— А де віслючок? — поцікавився Пензлик замість того, щоб привітатися.

— О, цей милий віслючок утік. Він сказав, що його вуха не спроможні більше витримувати мої теревені та що він сам знайде дорогу назад. Милий добрий віслючок.

— Бідолаха віслючок! — вигукнув Ніхто. — Ми зовсім про нього не подумали. Але тепер я знаю, як вигнати Літавця з кота! — і він багатозначно подивився на Худище.

Це й справді була непогана ідея! Кота з Худищем поселили в найвищу вежу замку — залишили їм їжу та пішли геть. Уже на виході чарівник щось прошепотів Худищу, і воно з розумінням закивало головою.

У вежі було темно й похмуро. Товстий кіт обхопив ґрати клітки передніми лапами. Він лежав і з сумом дивився на Худище, що розвалилося в кріслі з гребінцем у руках.

— Люба кицю, — почало свою промову Худище. — Чи не здається вам, що наша бесіда — це прекрасно? О... можете не відповідати. У мене так довго не було такого гідного слухача та ще й у такій чудовій атмосфері. Ах, я зараз заплачу.

— Я теж... — буркнув Цілий Кашалот і повернувся спиною.

— Можливо, я видамся вам, кхе, кхе... дещо нудним, але що поробиш... Той, хто багато говорить, — найкращий співрозмовник того, хто багато слухає.

— Мене зараз знудить.

— А чи не здається вам, вельмишановний Цілий Кашалоте... — продовжувало Худище, — що те, що у вас вселилося, заслуговує на осуд, а може, й на ганьбу?

Тут Цілий Кашалот не витримав, піднявся і вдарився головою об ґратки клітки.

— Може, досить? Посидьмо просто мовчки, га?

— О! — вигукнуло у відповідь Худище. — Ви бажаєте тиші? Я дуже поважаю ваші почуття. А тиша... — тут він зробив багатозначну паузу. — Це, розумієте... Це щось! Це, я вам скажу, більше ніж порожні теревені! Це просто — пре-кра-сно!

І Худище взялося міркувати про тишу. Потім воно почало говорити про стіни, що їх оточували, про свої вуса, про прекрасну статуру Цілого Кашалота... Одним словом, про все, що траплялося йому на очі. При цьому він увесь час розчісував вуса й закручував пальцями їхні кінчики. Бідолашний Цілий Кашалот! Він намагався затискати лапами вуха, шипів, сварився, навіть намагався дотягнутися до співрозмовника лапами. Усе було марно. Худище теревенило без упину. Врешті-решт із пащеки кота пролунав пронизливий крик:

— Я більше так не мо-о-о-о-ожу! Злі, жорстокі чу-у-у-убзики!

І від кота, звиваючись і здригаючись у судомах, відірвалася темна щільна хмарка, що формою нагадувала Цілого Кашалота. Ця хмарка повільно піднімалася над кліткою, втрачала обриси і тремтіла, як желе на тарілці. Худище припинило теревенити і спокійно спостерігало за цим щось, яке піднялося під стелю й почало зменшуватися, перетворюючись із темної хмарки на щільний клубок, усередині якого розгорялося світло. І лише тоді, коли цей клубок спалахнув сліпучим злим полум'ям, Худище

нарешті схаменулося, схопило клітку з Цілим Кашалотом і кинулося геть із вежі.

— Перепрошую за клопоти! — гукнуло воно й захлопнуло за собою двері. Гребінець, який ще хвилину тому гуляв ву-сами Худища, упав на кам'яну підлогу.

Розлючений палаючий клубок ударився в зачине-ні двері, розсипаючи пасма іскор. О, який він був злий і сердитий! У пошуках виходу він бився в стіни й вік-на, але намарно. Врешті він утомився від борсан-ня й помітив гребінець, що самотньо лежав на підлозі. Клубок радісно затремтів і згас. Він знову перетворився на темну щільну хмаринку, але вже не у вигляді кота, а у ви-гляді гребінця. І ця хмаринка повільно просочилася в гребі-нець, очікуючи на нового господаря.

Двері тихенько рипнули. М'які кроки й обережне постуку-вання почулося в кімнаті.

— Є тут хто-небудь? — пролунав утомлений голос. — Ми шукаємо вихід.

П'ятеро сліпаків увійшли до кімнати, підтримуючи одне одного...

Розділ передостанній

Подвір'я замку повнилося радісними висками та нявчанням—коти й миші святкували перемогу. Чарівний ліс залило веселим щебетанням, у ньому знову поселилися птахи. Життя забуяло в замку і в околицях. Трое мишей-джмеликів гасали в повітрі з горобцями наввипередки.

Чубзики разом із Чугайстром оглядали замок, а супроводжувала їх Біла Королева. Вони пройшли довгою тронною залою, і Пензлик згадав свій сон. Це тут він бачив кротів і Королеву в серпанку з білих мишей. Як давно це було... Але нічого не змінилося в цій залі: те саме сліпуче світло та килим з опалого й пожовклого листя. Не було лише туману.

— Перепрошую, Ваша Величносте, — звернувся до Королеви чубзик. — Я вже був тут уві сні й бачив вас і сліпих кротів. І я б хотів...

— Ах, ці милі нещасні сліпаки... — перервала його Королева. — Я була такою жажливою. Зовсім про них забула.

Боюся, вони так і не вибралися із замку. Їх треба негайно знайти!

Але про кротів довелося на якийсь час забути.

Білосніжні високі двері до тронної зали прочинилися, і в них з'явилося Худище з Цілим Кашалотом. Кіт так і сидів, точніше лежав, у клітці, а його лапи намертво вчепилися в ґратки. Худище жваво розмахувало кліткою в повітрі.

— Чудово! — вимовило воно й поворушило вусами. — Сталося! Літавець залишив нас!

Худище всміхалося і тишилося, на відміну від Цілого Кашалота.

— Так швидко? — здивувався старий Ніхто. — Хоча чому дивуватися, ти майстер своєї справи.

— О, не треба мені дякувати, — забубоніло Худище. — Ми просто трохи погомоніли. Мені було неймовірно приємно спілкуватися з паном Цілим Кашалотом. Він такий милий співрозмовник!

«Милий співрозмовник» продовжував лежати в клітці та з безнадійним сумом в очах дивився на всіх довкола.

— А ти впевнене, що він... ну... полетів? — запитав Пензлик, забрав із рук Худища клітку з котом і обережно поставив її на підлогу.

— Цього я не знаю, любий Пензлику. Спочатку від kota відлетіла хмаринка, потім вона перетворилася на клубок, що світився зсередини, а тоді ми втекли. Може, воно ще там, у вежі, — Худище скромно всміхнулося, знизуючи плечима.

— А він часом не вилетів за тобою? — захвилювалася Королева.

— Ні. Звісно, ні! Я щільно зачинило двері.

— І ти залишило там гребінець, як ми й домовлялися? — запитав Ніхто.

— Ну звісно, за кого ви мене маєте? Я все зробило так, як ми домовлялися.

— Чудово! — вигукнув чарівник. — Тоді залишилося лише трішки почекати, і все буде в шоколаді!

— У якому шоколаді? І до чого тут гребінець? — поцікавився Пензлик.

— Ах, Пензлику, ти геть не уважно слухав розповідь про Літавця. Тобі ж казали, що він ховається в різних дрібних предметах і так потрапляє в будинок, а потім вселяється в господаря. Тому й не можна піднімати чужих речей, і тим паче брати собі.

— А-а-а! — згадав Пензлик. — Тобто тепер він вселився в гребінець. А що далі?

— А далі ми просто сховаємо цей гребінець туди, де його ніхто й ніколи не знайде. Ось і все. А зараз, любя господинько, — Ніхто звернувся до Білої Королеви, — може, пригостите нас чаєм?

— Не пригощу! — раптом різко заявила Королева. — Я розучилася чаклувати, і в мене немає слуг, які могли б приготувати вам чай.

— Теж мені біда! — хмикнув старий Ніхто. — Я теж утратив чари, але не переймаюся. Мало того, у Пензлика досі дурнувата посмішка на морді, але він не злиться на вас, хоча має право!

Королева збентежилася.

— Так, ви маєте рацію. Вибачте за нестриманість. — І вона всміхнулася. — Ходімо на кухню, подивимося, що можна придумати.

— Володарко! Ваша Величносте! — з клітки пролунав нещасний голос Цілого Кашалота, який уже спромігся сісти. Він притиснувся круглою мордою до ґраток клітки і простягав короткі лапи до Королеви. — Вибачте мене! Це все Літавець. Це він сидів у моїй голові. А я вас дуже люблю! Випустіть мене, будь ла-а-а-асочка, — останні слова він вимовив особливо жалісно і вклав у них стільки благання й страждання, що холодне серце Королеви розтануло. Вона відчинила клітку та з зусиллям (адже Цілий Кашалот ще більше погладшав за час королювання) взяла його на руки. Кіт устроїв мордочку в її сукню і голосно замурчав.

— Ну привіт, — лише й сказала Королева, і вони разом пішли готувати чай.

Після чаювання всі піднялися на вежу. Там на них чекав неприємний сюрприз. Двері до кімнати, де Худище виганяло Літавця, були прочинені. Худище клялося чарівникові, що нічого не наплутало і все зробило, як треба. Ба більше, зник гребінець, а це вже було просто жахливо. І тут Королева згадала про кротів. Усі кинулися їх шукати, але тих ніде не було. Ніхто рвав волосся (чи що там у чубзиків) і кляв на чому світ стоїть Худище й себе. Вони вирішили ще раз оглянути замок разом з котами та мишами. Тоді трое мишей, що літали надворі, радісно повідомили, що бачили п'ятьох смішних кротів. Ті доволі жваво вийшли із замку кілька годин тому і зникли в чарівному лісі. Ці кроти дуже розвеселили мишей, бо рухалися, мов обпечені. А найбільше їх розвеселив гребінець, який стирчав з голови першого крота, ніби корона.

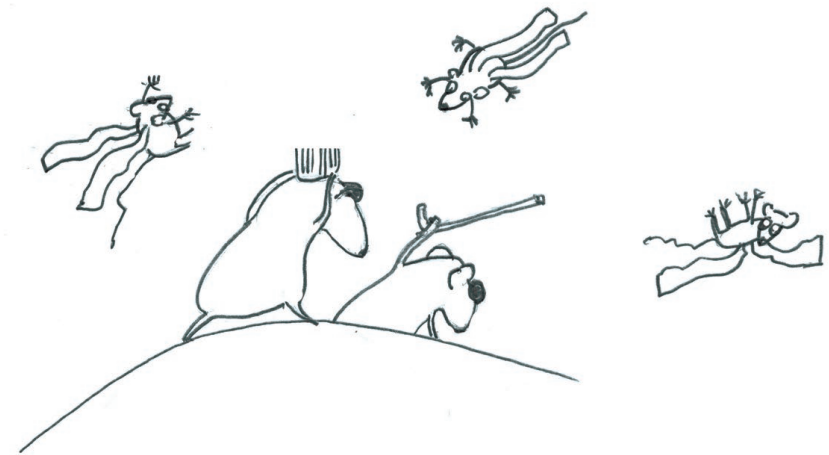
— Кріт-король із гребінцем замість корони! — сміялися дурненькі миші, кружляючи в повітрі.

На Ніхто було шкода дивитися. Літавець знову його перехитрував...

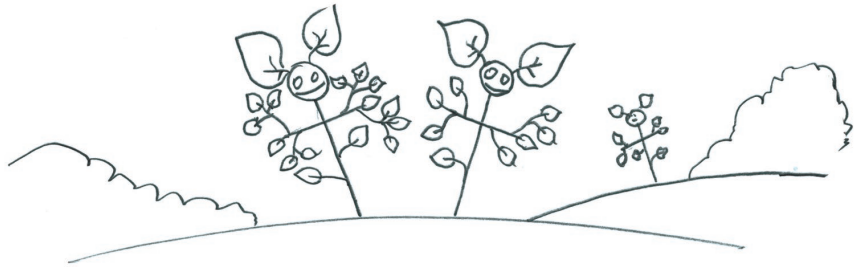
Вони всі разом спробували наздогнати кротів, але ті як кризь землю провалилися. Власне, так воно насправді й було.

Сонце позолотило верхів'я дерев. День завершувався. Високо в синьому небі ширяли ластівки і повільно погойдувалася роздута Шкряка, схожа на щільну зелену хмарку. Вона зачепилась за шпиль однієї з башт і була схожа на величезний дирижабль. Побачивши її, старий Ніхто зауважив:

— Здається, нам час додому.

Трошки про те, що сталося в Трівці-Дми і чим усе завершилося

«Щастя» поселилося в Трівці-Дми одразу після того, як пішли Пензлик і чарівник. Наступного дня хутір заповнили опудала, і зле стало всім. Нікому не вдалося відсидітися чи сховатися. Навіть мудрого голову хутору не оминуло це «щастя» — посміхалися всі: і малі, і великі. Великий Татко і Татко Великого Татка сиділи під великим замком у своїй коморі. А в їхньому домі мешкало головне опудало. Решта опудал розійшлися хутором і стирчали то тут, то там. Півнів було вигнано з ганьбою під мовчазну згоду мешканців. Чубзики не чинили жодного спротиву. За винятком тих двох, що сиділи під замком. І це дивно, адже хуторян було куди більше, ніж бовванів на палицях. Більше не чувся сміх на вулицях Трівки-Дми, та й у Трушках-Пе була та сама картина.

Будинки з квітами на стінах заново побілили, а натомість намалювали дурнуваті сердечка та сцени з життя Білої Королеви та її вірних прислужників-опудал. Як відомо, усі

чубзики вмiли дуже гарно малювати, тому їх i змусили перемалювати свої стiни. Лишень одна родина Таткiв висловила протест на своєму будинку. Вони так гидотно зобразили Королеву, що навіть чуперадла здригнулися. Королiвські слугаки одразу оголосили цих смiливих чубзикiв саботажниками й посадили пiд замiк. Замалювати їхнi творiння викликався якийсь приїжджий чубзик, за що й отримав мовчазне презирство всiх мешканцiв.

Одного сумовитого дня, що почався точнiсiнько так само, як i всi попереднi, цей приїжджий чубзик обiйшов усiх мешканцiв Трiвки-Дми, скликаючи на головний майдан. Коли все населення зiбралося, з промовою виступило головне опудало:

— Пiдданцi славного королiвства!— почало рипiти воно.— Сьогодні в нас велике свято. Але ми не можемо веселитися, доки на наших стiнах цi мерзеннi малюнки.

Опудало навіть гидливо сплюнуло в бiк намальованої Королеви. Чубзики з подивом почали презиратися, адже на деяких будинках iще навіть фарба не висохла. Учора все було добре, опудала навіть хвалили їх за красу.

— Треба негайно зафарбувати їх i намалювати замість цiєї огидної колишньої королеви нашого славного нового короля— Цiлого Кашалота. Нарештi ми отримали найдостойнiшого з достойних. Найславнiшого зi славних. Наймудрiшого з мудрих. Радiймо ж, щасливі мешканцi Трiвки-Дми!— i чуперадла застрибали на мiсцi. Iмовiрно, вони демонстрували, як треба радiти.

— А який вiн хоч має вигляд, — почулося з натовпу «щасливих» мешканцiв, — цей ваш новий король?

Це питання заскочило опудал зненацька. Вони, звiсно, знали, що в них новий король. Але який вiн на вигляд? З королевою було простiше— її вони могли описати, оскiльки бачили. А ось Цiлого Кашалота?! Дурнуватi опудала чомусь не могли уявити собі kota. Чи то забули його морду, чи то (якщо хтось i бачив Цiлого Кашалота) просто не подумали, що це i є новий король. Чуперадла довго радилися мiж собою, але так нiчого й не придумали.

— Спочатку зафарбуйте королеву, — врештi сказало головне опудало.

— Це ми можемо, — вiдповіла за всiх мама Раве i запропонувала:— А може, ми поки просто корону намалюємо?

— Корону — можна, — погодилися опудала.— А потiм буде свято!

I щойно вони це промовили, як на майдан викотився мовчазний i щiльний натовп їжакiв.

— Де тут живе старий Нiхто?— спитав один дещо хворобливий на вигляд їжак.— Вiн нас образив, i ми маємо помститися!

— Помста! Помста!— гримнув натовп колючок.

— Хто вас образив? Усi мають бути щасливі й усмiхненi!— загаласували опудала.

А далi сталося те, що i завжди, лише з однiєю рiзницею. Їжаки не стояли бовванами й не плакали вiд «щастя». Зi спотвореними посмiшками вони кинулися на опудал так, що вiд них лише шмаття летiло.

Оце славно була битва! Їжаки гризли палицi чуперадл, пiдкочувалися та збивали їх на землю. Тут i чубзики, мов леви, кинулися в бiй. Врештi переляканi опудала здригнулися

й побігли, лишивши клапті свого вбрання на головному майдані Трівки-Дми.

— Женіть їх!

— Улю-лю-лю!

— Женіть до трушки-пенців! Звільнімо і їх!

Об'єднаний натовп чубзиків та їжаків погнав опудал у Трушки-Пе. Налякані й жалюгідні, вони стрибали на своїх палицях, розгубивши останні клаптики одягу. Їхні гарбузяні голови досі посміхалися, але в порожніх очах тепер з'явився страх! Вони боялися!!! І цей страх додавав їм сил. Чуперадла вже почали відриватися від переслідувачів — усе ж таки в їжаків і чубзиків ніжки були набагато коротші, — але тут із боку Трушок-Пе назустріч втікачам пролунало улюлюкання другого розлюченого натовпу. Це трушки-пенці гнали своїх опудал, так само голих і наляканих. А над ними в синій небесній блакиті летіла роздута Шкряка. До жаби було прив'язано кошик, у якому сиділи троє: Пензлик, старий Ніхто і Мушка. Чубзичка міцно тримала за лапу свого «принца», що прилетів по неї на зеленій жабі. Унизу розмахували різнокольоровими шаликами та гуділи трушки-пенці. Довкола Шкряки з неймовірними викрутасами ширяли троє мишей і азартно пищали.

Опудала з двох хуторів зустрілися та збилися в купу. Вони стояли голі й налякані, крутили своїми порожніми очима й шипіли. Чубзики та їжаки оточили їх і приготувалися до вирішальної битви. Але раптом зверху на опудал посипався різнокольоровий дощ із шаликів. Миші переможно шугали над головами-гарбузами й накидали шалики на плечі чуперадл. Ті здригалися і завмирили. Моторошні посмішки зникли, а разом з ними й гримаси на мордочках чубзиків.

— Ура! — дружно закричали чубзики і пустилися в танок.

— Так їм і треба! — із почуттям виконаного обов'язку вигукнули їжаки й обтрусили лапи. Потім вони як за командою звели морди догори й закричали старому Ніхто:

— Спускайся! Тепер твоя черга!

— За що, шановні їжаки?

— За діло! Ти нас образив! Ти сміявся з нас!

— Пробачте мене! — гукнув Ніхто. — Перепрошую за своє невігластво. Ви дуже сміливі й добрі!

І тут усі чубзики взялися просити їжаків вибачити чарівника.

— Ну добре! — змилювалися колючі голови. — Бити не будемо, спускайся й потиснімо лапи.

Ніхто з осторогою спустив Шкряку та вийшов з кошика. За ним вистрибнули Пензлик і Мушка. Старий хворобливий їжак і чарівник потисли одне одному лапи.

— Ура-а-а! — закричали всі разом і знову пішли танцювати.

Пензлика і чарівника обнімали й цілували, підкидали в повітрі та засипали польовими квітами. Пізніше, коли всі вже потомилися радіти, Мушка спитала, показуючи на опудал:

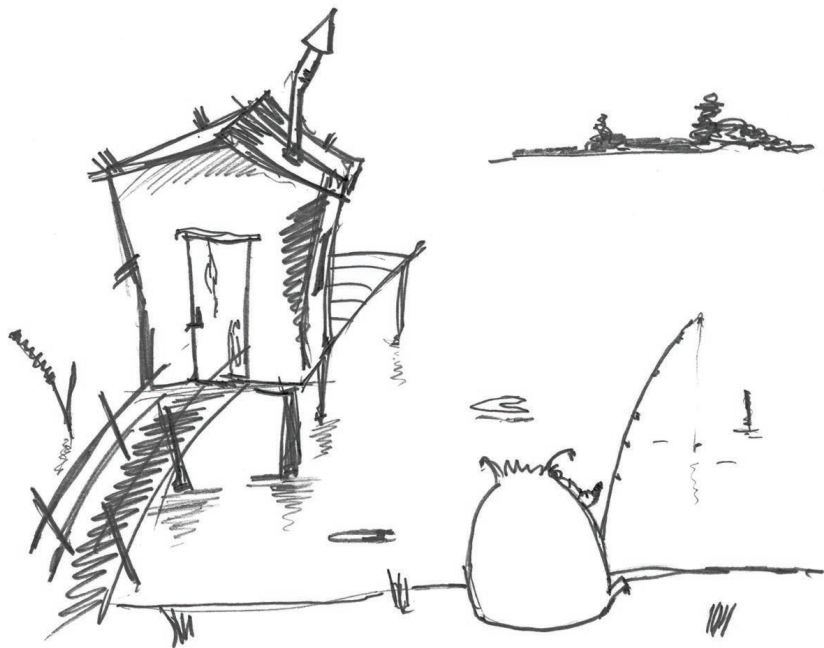
— А з цими що робити?

Чуперадла стирчали посеред луку, погойдувалися й порипували.

— А я знаю що! — впевнено заявив Пензлик. — Треба принести багато води і полити їх. Пам'ятаєш, діду, Дверей казав, що дерево у воді не рипить...

— Молодець! — похвалив старий Ніхто. — Тільки не треба сюди нести воду, ми ліпше зробимо.

Він підійшов до чуперадл, низько схилився і щось прошепотів. Від чарів старого Ніхто з-під землі пробилосся чисте джерельце кришталевої води й тоненькими потічками побігло по траві до опудал. І щойно вода торкалася замерлого опудала, як воно одразу ж вкривалося молоденьким листячком, а незабаром і білим цвітом. Минуло зовсім мало часу, і на лузі зазеленів молодий гайок з акцій. Деревя були страшно колючими, як злість опудал, і білими, як колір їхньої королеви.

Епілог

Усі казки закінчуються добре. А тому, будьте певні, про Літавця ніхто й ніколи більше не чув. Певно, кроти глибоко пішли під землю разом зі знайденим у вежі гребінцем. Чарівник Ніхто відшукав двері до «свого світу», повісив на них табличку «Не турбувати» й зачинився зсередини, готуючись до походу за океан із татом найпрекраснішої чубзички – Мушки. А сама Мушка скоро вийшла заміж за найчарівнішого й наймилішого чубзика – Пензлика.

Весілля гуло цілий тиждень: веселилися і Трівка-Дми, і Трушки-Пе! Усі повернули собі справжні усмішки. А найбільше тішилися й танцювали на весіллі Великий Татко і Татко Великого Татка разом із родиною Раве-Мая! Наші миші ширяли в повітрі й осипали всіх квітами.

«А Королева та Цілий Кашалот?» – запитаєте ви.

Точно не знаю... Ходили чутки, що в Мила-Мурі оселилася ще одна колишня відьма-королева зі своїм котом. Але чи правда це?.. Краще запитайте у Дверця – хто-хто, а він усе знає.

Зміст

Вступ. Пробудження Королеви.....	5	Розділ одинадцятий. Нещасний Бібо.....	151
Розділ перший. Чубзик, миші та Нікто	11	Розділ дванадцятий. Водяник і Шкряка.....	159
Розділ другий. Замок оживає.....	25	Розділ тринадцятий. Мила-Мур. Підступний план Цілого Кашалота.....	175
Розділ третій. У старого Нікто. Дивний напис	43	Розділ чотирнадцятий. Худище і мавки	185
Розділ четвертий (короткий). Трохи про свободу та Мила-Мур	57	Розділ п'ятнадцятий. Повалення Королеви.....	199
Розділ п'ятий. Свято Знайди, яке кепсько закінчилося.....	63	Розділ шістнадцятий. Найкоротший.....	207
Розділ шостий. Бібо і Королева	85	Розділ сімнадцятий. Зустріч.....	211
Розділ сьомий. Трушки-Пе і мандрівка.....	91	Розділ вісімнадцятий. Цілий Кашалот на троні ...	225
Розділ восьмий. Дикі їжаки. Миші повертаються ...	105	Розділ дев'ятнадцятий. Найдовший.....	231
Розділ дев'ятий. Особливе завдання Цілого Кашалота	123	Розділ передостанній	255
Розділ десятий. Зустріч із Вихором. Униз за течією..	131	Трошки про те, що сталося в Трівці-Дми і чим усе завершилося.....	261
		Епілог	267

Літературно-художнє видання

Сергій Лоскот

Чубзики

Для молодшого та середнього шкільного віку

Ілюстрація *Сергія Лоскота*

Керівниця видавничих проєктів «ВагаВookа» *Тетяна Стус*

Провідна редакторка видавничих проєктів «ВагаВookа» *Юлія Підмогильна*

Макет, верстка *Олеся Петіка*

Технічне редагування *Олени Румянцевої*

R987006У. Підписано до друку ##.##.2020.

Формат 70×90/16. Папір офсетний.

Гарнітура Есприма Pro. Друк офсетний.

Ум. друк. арк. 19,53.

ТОВ Видавництво «Ранок»,
вул. Кибальчича, 27, к. 135, Харків, 61071.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 5215 від 22.09.2016.

Для листів: вул. Космічна, 21а, Харків, 61145;

e-mail: office@ranok.com.ua

Тел./факс: (057) 7195867.

З питань реалізації звертатися:

Харків, тел.: (057) 7277077;

e-mail: deti@ranok.com.ua

СЕРІЯ «ПРИГОДИ»

Сергій Лоскот.

Таємне завдання капітана Кепа

Бувалий у бувальцях, суворий морський капітан Кеп отримує таємничого листа із завданням врятувати мешканців країни Щастя. У них викрали рубінове серце — запоруку їхнього безхмарного життя. Героїчний самітник приймає виклик. Хоча спокійне життя йому більше до смаку, все ж доводиться розплутувати клубок таємниць і загадок, а заодно розкрити секрет власного щастя.

Сергій Лоскот.

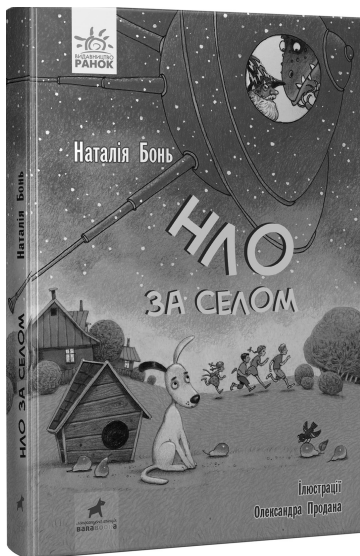
Капітан Кеп і курячі пірати

У новій повісті Сергія Лоскота безстрашний капітан Кеп і його смілива, проте прагматична Галінка опиняються на безлюдному острові. Щось змушує Кепа залишитись на острові й чекати новин. А в цей час на його пошуки вирушають пірати на чолі з Однооким Чікеном — найжорстокішим капітаном і ватажком курячої команди зарізяк-відчайдухів. Мета Чікена — знищити Кепа.

ЧИТАЙ ЩЕ!

Наталія Бонь.

НЛО за селом

НЛО зазвичай приземляється вночі, щоб ніхто не бачив. Проте якщо НЛО вирішило здійснити посадку за селом Біленьким, таємниця навряд чи залишиться таємницею. Іншопланетні прибульці — жахливий і жорстокий Скрежилло та його помічник професор Меджилло — надумали завоювати Землю. Але в нашій планеті є відважні захисники. Головне — щоб вони об'єдналися та склали дієвий план відсічі.

Володимир Арєнєв.

Сапієнси

2178 рік, Київ, світ далекого майбутнього. Одного квітневого дня звичайний школяр Михайло Неборак познайомився з новачком на ім'я Олександр Ненарок. У нього дві мами, дідусь-некромант і залізне серце. Але це — лише початок карколомних пригод у довгоочікуваній науково-фантастичній повісті для підлітків від знаного в Україні та Європі письменника Володимира Арєнєва.

